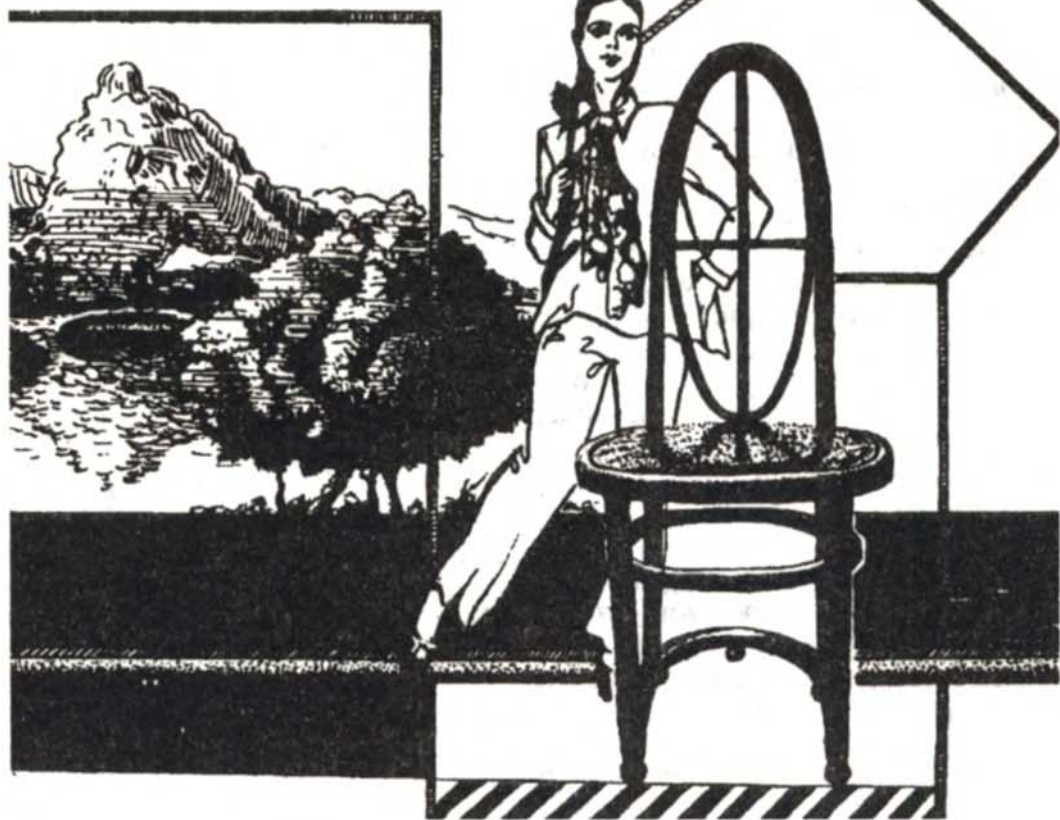

БРЕШУТЬ НЕ ТІЛЬКИ ВБИВЦІ

Із шведської переклав Олег КОРОЛЬ

РОМАН

Мал. Я. Бондаренка

ДІЙОВІ ОСОБИ

ПАК ЕКСТЕДТ — студентка філології, донька професора з Упсали, по вуха закохана у хлопця на ймення Ейнар.

ЕЙНАР БУРЕ — історик і літератор, кароокій, великий любитель детективних романів.

РУТГЕР ГАММАР — новоспечений доктор історії літератури, власник дачі в Бергслагені.

АНН-СОФІ ГАММАР — світловолоса й дуже жіночна дружина Рутгера.

КАРЛ-GERMAN ЛІНДЕНШЕ — популярний поет-модерніст.

ЛІЛЬ АРУСАНДЕР — незаміжня екстравагантна донька директора студії АТ «Люксфільм».

ДЖОДЖЕ (ДЖОРДЖ) МАЛЬМ — претендент на роль перших коханців у стрічках студії АТ «Люксфільм», білявий бог із прекрасним тілом і маленьким мозком.

МАРІАННА ВАЛЬМАН — чорнява темпераментна скульпторка та історик мистецтва.

ВІВЕКА СТЕНСОН — гостроязика ліценціатка з історії літератури, хронічно не встигає зі своїми науковими працями.

ПЮТТАН ГАММАР — сімнадцятилітня стокгольмська гімназистка. Знає, чого хоче.

КРІСТЕР ВІЙК.

Перекладено за виданням: Maria Lang. Mördaren ljuger inte ensam.

— Stockholm: P. A. Norstedt & Söners Förlag, 1981.

© Олег Король, 1998, переклад.

ПРОЛОГ

Дія відбувається за сніданком в Упсалі липневого ранку 1947 року.

Професор египтології Юганнес Екстедт старанно розгорнув серветку і стурбовано зиркнув з-під окулярів на свою єдину доньку.

— Не подобається мені все це, доцю. Ти ж зовсім не знаєш людей. А на острові, далеко від цивілізації...

— Любий татку, Бергслаген — це ж серце Швеції. Якби ти не був такий заклопотаний старими фотокопіями...

— Дитинко, тут ідеться про зовсім не відомий досі ієрогліфічний текст, він справді...

— ...ти б не пропускав повз вуха, що я не раз і не двічі останнім часом торочила про Рутгера Гаммара...

— Гаммара? Гм. Це той стокгольмець, з яким ти пила каву в Ландинговій цукерні замість сидіти в бібліотеці й працювати?

— Дозволь тобі нагадати дві обставини. Рутгер Гаммар написав докторську дисертацію про Фредріку Бремер. Твоя ж дочка намагається — досі без особливих успіхів — стулити ліценціатську працю про цю захоплюючу письменницю. І якщо та праця взагалі коли-небудь напишеться, то — тільки завдяки Рутгеру і кавуванню в Ландинга. До того ж, Рутгер — дуже приємна й хороша людина, і в нього є жінка, страшенно...

— Я не знав, що ти знайома з нею.

— Та ж я була кілька тижнів тому в Стокгольмі на обіді з нагоди Рутгерової дисертації.

— І тепер Гаммари запрошують тебе на їхню дачу в Бергслагені?

— Так, але не розумію, чому ти з того не тішишся. Вистачить доїхати поїздом до станції Фуршгюттан, а на місце доведе моторкою Рутгер, бо Лільборген стоїть на острові посеред озера. Там вони єдині хазяї...

— ...за півмилі* до найближчого сусіда. Непогано, га? І як ото на думку спадає збудувати дачу в такій глушині?

— Рутгерові батьки живуть у Боргу, за кілька миль від Фуршгюттана. Та й Анн-Софі, здається, теж родом із цих країв.

— А решта гостей? Що вони за люди?

— Одного з них ти навіть мав би знати, хоча він належить до мого покоління, а не до покоління Нефертіті. Це Карл-Герман Лінденше.

— Мгм. Це твій улюблений поет? Природа і кохання тарабарщиною, що зветься віршами?

— Яка ж це тарабарщина? Карл-Герман Лінденше — найвитонченіший з усіх наших творців інтимної лірики! Крім того, він докторат з історії літератури, хоч це й дуже дивно: коли тільки встиг? На вигляд йому більше тридцяти не даси... Що ти сказав?.. Так, приїдуть ще двоє науковців із Стокгольма. Отієї Ліль Арусандер я, вважаю, не знаю. Знаю лише, що руда і дуже ексцентрична. Ну і ще ліценціат Буре. Ейнар Буре.

— Та-а-ак?

— Так. Він сидів поруч зі мною на Рутгеровому обіді. Здається, Буре — Рутгерів друг дитинства. Високий, худий, карі очі, ледь не чорні... Ти смієшся?

— Не сміюся, доню. Але я доходжу думки, що найкраще було б, якби ти таки поїхала. Хоч і порожньо буде без тебе.

— Татусю, ти просто скарб! Ти ж розумієш, як заманливо вирватися з Упсали в таку спеку. Не турбуйся. У Лільборгені мені буде набагато спокійніше й краще, ніж десь на пляжі.

У відповідь професор склав серветку і виголосив пророчі слова:

— Сподіваймося на краще. Сподіваймося. Але, будши тобою, я б не був таким упевненим...

* Шведська миля дорівнює 10 км.

Спека була нестерпна. Поки в середу ополудні я нарешті добралася до Фуршгюттана, мій ніс блищав од поту, волосся позлипалось, а сукня безнадійно пом'ялася. Рвучко, з вищанням загальмував ідилічний поїзд, а в мене забилось серце, коли на пероні виринули засмаглий усміхнений Ейнар з Рутгером. Обидва одягли білі шорти та білі теніски, й Рутгер, і без того високий, виглядав у тому строї велетнем. Якось він казав, що його зріст метр дев'яносто, а ось про вагу ніколи не згадував. Десь-то вага ця чимала, бо хоч, усупереч своїм габаритам, він доволі гнучкий і спортивний, все ж видно, що кілька кілограму таки зайві. Тим часом Рутгер наближався до мене у своєму білосніжному «монті», а мені майнуло, яких зусиль треба докладати, аби рухати тим велетенським тілом. Тепер зрозуміло, звідки в нього така неквапність рухів.

— Ласкаво просимо! — радо вигукнув Рутгер. Напрочуд жваві світло-сірі очі на його монументальному обличчі пускали бісики. Свіжий, випрасуваний, аж завидки беруть, старанно причесане гладеньке чорне волосся.

Ейнар видавався худішим, ніж у фразі, але це міг бути обман зору від сусідства з приголомшливим Рутгером. Ніколи в житті не праглося мені так палко, як тоді, доточити зо два дециметри до власного зросту. Я стояла в босоніжках без підборів і не досягала обом чоловікам навіть до плеча.

Ми звернули на лісову дорогу. Сміючись і розмовляючи, я в той же час намагалася збагнути, чому це я — досить заглянути в Ейнарові карі очі — почуваюся, наче вперше закохана школярка. Ми ж усього-на-всього зовсім випадково зустрілися на тому званому обіді, й тоді його поведінка аж ніяк не захочувала до романтичних мрій. Якраз навпаки: того вечора мені довелося випити келих розчарування, смутку й враженого жіночого самолюбства, бо він, хоч ми й були разом аж до п'ятої ранку, навіть не спробував поцілувати мене. Тривожний симптом, якщо врахувати, що молоді столичні науковці нічим не відрізняються від упсальських. І все ж я йшла під високими кронами сосен по-наївному збуджена і щаслива, бо мою дорожню сумку ніс саме ТОЙ чоловік...

Я так і не виборсалася з тих плутаних думок, бо раптом ліс порідів і перед моїми захопленими очима розляглася ваблива дзеркальна гладінь озера Увлонен. Невдовзі я вже зручно сиділа в елегантній моторці, розрізана нею навпіл вода пінилася й бурувала, а ми тримали курс на темну смугу, яку я спершу взяла була за протилежний берег озера. Насправді це був Рутгерів острів.

— Як він зветься?

— Це єдиний острів на озері, тому тутешні люди звать його просто Острів. Порівняно з озером він неприродно великий, є на ньому і гора, і ліс...

Рутгер розповідав про свої володіння, і неможливо було не відчутти трепетної гордості в його неквапній, трішки сухуватій мові. Ще не ступивши ногою на Острів, я вже ознайомилася з майже всіма тутешніми визначними місцями.

За Рутгеровими словами, озеро це зовсім не просте. Формою воно нагадує величезну грушу з хвостиком на південному березі, звідки ми тільки-но відпливли. Там в озеро впадає річечка Фуршгюттан, навколо її гирла зосереджені всі місцеві забудови. Тут же, на березі, й старовинна садиба — Увфаллет; а за кілометр-другий звідтіль, у лісі, це я вже знала, — Фуршгюттан із поштою, залізницею, телефоном і крамницею. Майже все узбережжя озера поросло густим незайманим лісом. Увлонен простягається з півночі на південь, а на південному сході з нього витікає струмок. За якихось кількисот метрів у лісі він розливається в озерце, зване Лільшен, справжнісіньке золоте дно для любителів рибалити й печерувати раків.

Завдовжки Увлонен десь під мило. Дивно, що тут і справді немає острівців, окрім єдиного великого острова у південній частині озера. Отой кляпоть суші займає собою майже весь широкий кінець «груші»; відстань від Острова до південного, східного чи західного берега ніде не перевищує восьмисот метрів. Натомість до Увфаллета значно далі — добрих півмилі.

Прудко мчала моторка, все вище здіймалися водою сірі скелі північного берега Острова. Рутгер аж ніяк не перебільшив, коли вжив слово «гора». Усмійнувшись, він показав пальцем на обриви перед нами.

— На Острові дуже легко орієнтуватися: лише кілька бухт і заток порушують його чотирикутну форму, тож для щонайбільшої вигоди наших гостей ми облаштували чотири вартіх уваги туристів місця, по одному на кожен ріг Острова. На північно-західному розі є оглядовий майданчик, з нього, з гори, запевняю тебе, відкривається пречудовий краєвид на увесь Увлонен. На північно-східному — ще крутіша гора, ми назвали її Стрімчаком... увага, незадовго ми її побачимо... а далі, на південному сході — моя маленька човнова пристань.

У мить, коли наш човен обминав стрімкий північно-східний мис, я раптом вереснула від переляку. Перед нами з води вигулькнула прямовисна кам'яна стіна, а Ейнар правував моторкою їй у лоб... Аж побачивши його задоволену міну, я зрозуміла: Ейнар влаштував той крутий поворот навмисно, аби мене трішки налякати. Пізно зогледілася, вереску назад уже не візьмеш.

Ми обминули ще один мис і повагом запливли у велику безпечну бухту. Біля довгого причалу стояли побіч невеличкий, навдивовижу зграбний вітрильник і пофарбована білим пласкодонка.

На причалі нас чекав стрункий чоловік зі скуйовдженою темно-золотою чуприною, зодягнений лише в пом'яті сіро-зелені шорти. Дуже ніжне обличчя й хлоп'ячі блакитні очі робили його юним і аж ніяк не схожим на класика. Мене переповнили почуття мимовільної симпатії, ніжності й захоплення, як при читанні віршів Карла-Германа Лінденше. Зі щирою радістю я взялася за руку, дбайливо простягнуту мені, й зійшла на причал.

— Ласкаво просимо, Пак, у зачарований ліс!

Ми вже прочимчикували тим лісом добрий шмат, коли я раптом згадала:

— Рутгере, а що там на четвертому розі, отому південно-західному? Про нього ти нічого не сказав.

— Коли пройдеш ще трішки цією ось дорогою, то сама все побачиш.

Карл-Герман обережно взяв мене попід руку.

— Пак, зверни увагу, що Рутгер часом послуговується своєрідною термінологією. Коли каже «дорога», то цим словом він називає стежку, якою ти оце йдеш. Добряче напетлявшись, нею можна пробратися від причалу до дачі. Між іншим, це ж придумати треба: влаштувати пристань за два кілометри від дачі! Іноді він каже про дві «стежки» на Острові: одна до Оглядової гори і друга до Стрімчака, але шукати їх — безнадійна справа. Краще, поки молода, займися чимось справді корисним.

— Одного тільки я ніколи не міг уторопати, — спокійно зауважив Ейнар, — звідкіля ти набираєшся натхнення для своєї так званої пейзажної лірики. В усякому разі, напевно не з пейзажів.

— Ну, щодо інтимної лірики мені все зрозуміло, — жартома докинув Рутгер.

Нарешті біля високої горобини «дорога» ввірвалась, і я зрозуміла: Рутгер приберіг щонайкраще наостанок. Увесь мис був покритий суцільним трав'яним килимом. Величезна цеглянисто-червона парасоля кидала тінь на зелений стіл, канапу та стільці. Недбало розкидані по всьому моріжку крісла й шезлонги оранжево, наче великі квіти, відсвічували проти зелені. На самім узліссі стояв Лільборген — гарний одноповерховий будинок із морених бурих колод. Позаду Лільборгена починався гличний ліс, спереду — травиця і вода. Втілення моїх мрій про дачу. Я глянула на Рутгера: він очікував моєї реакції.

— О-о-о! — вигукнула я і відчула, що захват у моєму голосі цілком задовольнив гордого власника.

Поплававши в заводі коло дачі, ми сиділи на купальному місточку й точили теревені. До компанії бракувало Анн-Софі.

— Я ледь встигла привітатися з нею. Де вона? Хазяйнує?

— На кухні, де ж іще? Адже вже по шостій.

— І ми їй дозволяємо гарувати самій?

За звичаєм усього жіноцтва, я нагородила трьох чоловіків обуреним поглядом і прудко побігла по м'якій мураві. Незважаючи на вогуку одєжину я оббігла ріг будинку й ухопилася в кухню.

— І що б ото хоч словечко сказати! Є тут якась робота для мене?

Анн відкинула пасмо світлого волосся з лоба і засміялася.

— За кілька хвилин усе буде готове. Аби ви встигли до столу на гаряче.

У квітчастому халаті, розчервоніла від плити, Анн пашіла здоров'ям. Саме такою класичною шведкою — синьоокою, білявою й довгоногою — я завжди прагнула стати. Вистачало глянути на неї — і передо мною поставала Інгеборг пера Тегнера: та сама холодна нордична краса, та ж незбагненна й невловна індивідуальність... А може, її зовсім не було, тієї індивідуальності? В кожному разі, я й досі не мала ніякого уявлення, чим дише Анн-Софі Гаммар. У нашому гурті вона, безперечно, була наймовчазніша. Чи тому, що сором'язлива, чи що стримана, а чи просто тому, що їй нічого сказати? Анн-Софі якось не пасувала до нашого товариства та університетського аргю, і мені коштувало певних зусиль думати про неї як про Рутгерову дружину.

— Ти дуже хазяйновита,— сказала я навмання.

— Це ж мій обов'язок. Я не інтелектуалка і не естетка, як ото ви; куди мені, простій, до вас. Тобі, звичайно, знайомі такі стандартні історії: дипломована посередня студентка, поїздка в Англію, а потім — школа хатнього господарювання. Не ображайсь, але я дуже неохоче впускаю гостей у мою святая святих — кухню.

Мій внесок у приготування обіду обмежився калюшкою від мокрого купальника на чистенькій підлозі, тож я пішла вдягти щось сухіше й пристойніше.

Метрів п'ятдесят за самим Лільборгеном поміж сосен видніли два менші будиночки. Той, що ліворуч, правив за дровітню та комору, в другому було три кімнати для гостей, по два ліжка в кожній. Просто, приємно і практично. Окремий вхід до кожної кімнати, іншого сполучення між ними немає. Карл-Герман з Ейнаром зайняли найвіддаленіший pokій, надавши мені можливість вибирати між двома вільними. З вікна ліс видавався дрімучим і темним, тому я обрала кімнату посередині. Так було і затишніше, і наче безпечніше, а до всього — ближче до двох чоловіків. Крізь нетовсті стіни виразно чулися їхні заспокійливі голоси й сміх.

Той сміх лунав особливо весело, коли я ввійшла до своєї кімнати скинути мокрий купальник. Видно, непогано їм велося, тим двом. Одягаючи жовтогарячі шорти та білу блузку, я всміхнулася. Кохана людина та обожнюваний мною поет живуть, ходять і сміються за два метри від мене. Життя прекрасне, і найближче майбутнє повне обіцянок.

У пориві ентузіазму я кивнула дівчині у дзеркалі. Власне відображення вдалося, принаймні на мить, не без приваб. Я віддавна мусила миритися з тим, що мені ніколи не пощастить заслужити епітет «клас-дівка». Але ж у мене таки красиве тіло, це я знала, навіть не слухаючи сопіння представників сильної статі мені у вухо. Обличчя не назвеш класично грецьким чи єгипетським, зате ніс прямий, а що вже очі — моя гордість іще з дитинства... Темно-волошкові, аж багатьом видаються чорними. Очевидно, саме ті очі та ще непередбачуваність моєї поведінки подіяли на татка так, що, порівнюючи мене, тоді ще дитину, з Шекспіровим малим лісовим духом-витівником, він став уживати замість мого дерев'яно-бундючного хрещеного імені — зменшувально-пестливе, яке згодом стало моїм прізвиськом.

Я пов'язала білу стрічку на коротко підстрижені чорні кучері й задоволено відзначила, що шкіра набрала того теплого бронзового відтінку, який іноді змушував мене задуматись: а чи не тече в моїх жилах якимсь дивом занесена струминка єгипетської крові? Хоча такою засмаглою, як Ейнар, я ніколи не була...

«Заручатися треба влітку», — заспівав за стіною Карл-Герман, і я вийшла з кімнати, не дослухавши до «листопада, де всьому настає край».

Стежинкою я наблизилася до дачі й пройшла попід її східною стіною. Це

спальня Анн і Рутгера, — у вікні майнула Рутгерова спина, — і бібліотека, стіни там заставлені книжками. І ось я стою на моріжку перед дачею і насолоджуюся чудовим краєвидом. Смарагдово-зелена трава, сонячні відблиски на темно-блакитній воді, високе й неймовірно чисте небо. Здавалося, дерева на тім березі стоять зовсім поруч.

У дверях з'явилась Анн.

— Я накрила стіл у вітальні. Гадаю, там прохолодніше. Лишень не баріться! Більшу частину Лільборгена займала простора й дуже затишна вітальня. Двоє великих вікон дивилися на північ — поміж дерев виднів будиночок для гостей — і широкі розсувні двері на південь, на моріжок і озеро. Розсунувши ці двері й розчахнувши навстіж вікна, як оце тепер, можна добитися сякої-такої прохолоди. Двоє дверей обабіч каміна в східній стіні ведуть до спальні та бібліотеки. Відповідну площу на західній половині дачі займають кухня й прилегла до неї кімнатка Рутгерової сестри.

Ми саме наминали смаколики Анн-Софі, коли з'явився Карл-Герман, наспівуючи «I never was kissed before»*. Як на глибокодумного і серйозного поета, Карл-Герман відзначався дивовижною обізнаністю у сучасних, аж ніяк не глибокодумних шлягерах.

Гідні подиву були його бездоганні шати: світло-сірі довгі штани, сіра шовкова сорочка з кокетливим метеликом такого самісінького кольору, як його блискучі блакитні очі. Проти отакого з'явлення ми, голошиї й голоногі, видавалися геть голими.

— Що це ти... — затнулась я. — Тебе що, термометр підманув?

Рутгер реготнув.

— Карл-Герман нап'яв усе це на себе, щоби похизуватись у Фуршгюттані. Звідти він має привезти продукти, пошту і — Ліль Арусандер.

— Так, але...

— Ти не знаєш Ліль, — зітхнув Ейнар, потягшись за ще одною пляшкою пива. — А ось Карл-Герман її запізнав.

На мій подив, Карл-Герман почервонів. Тепер він, як ніколи, нагадував сором'язливого незграбного гімназиста. І тут я схаменулася: та ми ж його кривдимо!..

— Доведеться мені поміняти мою думку про Ейнара на діаметрально протилежну, — втрутилась я. — Гадала, це порядний і серйозний науковець, а він, виявляється, зловредний скабрезник. Скажіть мені, хто його добре знає, який же він насправді?

Очі Карла-Германа засвітилися радісною наївністю.

— Бідна, несвідома дитина! То ти не знаєш великої Ейнарової таємниці? Тоді слухай. У глибині душі він збоченець. Від нього давно відгонить нездоровими нахилами. Чесно кажучи, він справді веде підозріле подвійне життя.

Я нічого не розуміла; що далі, то гірше. Тому звернулася до «збоченця»:

— Що це все означає? Ти що — казишся при місячному світлі, вибігаєш із дому і кусаєш молоденьких дівчат? Коли так, то я категорично відмовляюся спати через стіну з тобою. А може, ти намагався задушити нашого любого безневинного Карла-Германа?

Ейнар кркнув.

— Не залишається нічого іншого, як викласти ширу правду, хоч я вважаю, що з вашого боку негарно пускати поговор про мене аж до Упсали. Річ у тім, що я... мгм... торік видав детективний роман.

Рутгер поспішив на виручку.

— З біса гарний детектив, серйозно. Під псевдонімом Ейнар Ейнарскуг.

— Почекай-но, — сказала я впівголоса. — Та я ж його читала. Назва книжки...

— «Убивство в обсерваторії». Ввесь рік я вчителював на селі й не мав ніякої можливості працювати над дисертацією. Ото знічев'я й скомпонував той романчик. Детективні історії мені завжди подобалися. До того ж, один з моїх

* Мене ще не цілували (англ.).

найкращих друзів саме поліцай, то він мене підконсультував про те і про се. Звісно, професори в нас теж люди, але спробуй-но написати спершу детектив з вісьмома вбивствами, а тоді — докторську дисертацію на тему видінь Біргітті. Побачимо, чи хтось сприйматиме всерйоз твою наукову працю. А тепер я намагаюся загнuzдати свої нездорові інстинкти й присвятити себе святій Біргітті.

— Схоже, тебе тягне не до янгольських, а до більш земних сфер, — ехидно посміхнувся Рутгер.

Карл-Герман зітхнув.

— Гляньте-но на Пак. Утілення захвату. На дідька мордуватися, пишучи високохудожню поезію про кохання та про деркачів, коли тебе все одно переплюне перший-ліпший борзописець?

У такому веселому дусі промайнув весь обід. Анн-Софі вирядила Карла-Германа в дорогу з довгим списком доручень, очевидно, сумніваючись у практичній хватці нашого поета.

— Запам'ятай: молоко та яйця купуєш у Ларсонів з Увфаллета, всю решту — в крамниці. Ось цей список залиш продавцеві, це товари, потрібні нам на післязавтра; зайдеш туди з чорного входу, бо крамницю, певно, вже зачинять, а пошта...

— Ліль! Не забудь прихопити Ліль! — збиткуючись, гукнув йому навздогін Ейнар.

Сонце повернуло на вечірній пруг, під великою парасолею на моріжку Анн-Софі подала каву. Ледь прохолов слід за Карлом-Германом, як знову взяли на язика Ліль.

Першою, хихикнувши, взялася за неї Анн.

— Мушу признатися, що мені таки страшно вато гостити в себе ту цілу Ліль. Хто зна, може, для такої панусі ця господа буде не до шмиги?

— Не переймайся, — заспокоїв її Рутгер, — якщо їй сподобається роль дитяти природи, то зіграє її з любов'ю.

— Всі ви з нею знайомі, — поскаржилась я, — лише я не знаю, хто вона й що з того може вийти. Розкажіть мені хоч трошки.

Анн похитала головою, і я помітила, що тон її голосу холодніший, ніж звично.

— Я її взагалі не знаю. Ми зустрічалися тільки раз. Це було, коли Рутгер «обмивав» дисертацію.

Я здивовано видивилася на неї, а Рутгер ще долив олії у вогонь:

— Вона належить до нашого найближчого товариства в Стокгольмі. Звісно, Ейнар завжди злиться на неї і, якоюсь мірою, через неї, але, гадаю, навіть він змушений буде визнати, що з Ліль ніколи не нудно. Це особа з розмахом, не безбарвна...

— Угу, — пробурмотів Ейнар, заклопотано набиваючи люльку. — Барви теж змінюються. Думаю, в даний момент у неї червоне волосся і зелені очі.

Анн розсміялася.

— Ну, Ейнаре, тут ти переборщив. Кольору очей вона аж ніяк не змінить. Вигляд у Ейнара був такий, начебто він вважає Ліль і на це здатною. В мені завирувала цікавість:

— А скільки їй років? Чим вона займається? Невже вона й справді просиджує всі дні в Королівській бібліотеці?

— Ніколи не можна питати жінку, скільки їй років, — повчально відрік Ейнар, — а в Ліль — і поготів. На вигляд їй двадцять два, але, за всіма підрахунками, значно більше. Все-таки кандидатську з філології захистила — до речі, непогану! — одружилася і розлучилась...

— Так, — усміхнувшись, утрутився Рутгер. — Той шлюб тривав недовго.

— А з ким? — вигукнули я й Анн в один голос, а чоловіки, що вже занепокоїлись, аби часом не розбудити наші найнебезпечніші інстинкти, дружно зітхнули.

— Я знаю небагато, — Ейнар вийняв люльку з рота і старанно вибив щойно натоптаний у неї тютюн, — але що мені відомо, те й розкажу. Ліль, або Ліліан, як її звати насправді, — дочка директора АТ «Люксфільм» Арусанде-

ра. Стариган казково багатий, а Ліль у нього єдина дочка. Безперечно, дуже здібна, але розпещена. Звикла мати все, на що тільки пальцем тицьне, особливо в амурних справах, але тільки-но іграшку здобуто — це вже Ліль не тищить. Років зо два тому їй на мушку трапився старший лісничий. Бог знає, де Ліль його надибала. Був це гарний чолов'яга, засмаглий і з загадковістю пралісів ув очах. Ліль не заспокоїлася, доки стала фру Галль і оселилась у романтичній пуші. І перші три місяці, як гадаю, молодята кохалися день і ніч, бо ж лісничий здавався мужиком, котрий таки міг би її...

— Ейнаре! — з невідомим жахом зойкнула Анн. Він обачливо посмінувся.

— А вже за три місяці наша «фру» фуркнула назад до столиці. Тепер пише статейки про історію театру і водночас допомагає татусеві рекламувати «Люксфільм». Взагалі кажучи, вона сама — найкраща реклама для фірми з такою назвою.

Але якщо Ейнаре гадав, ніби мою допитливість угамовано, то помилився.

— А як Карл-Герман затесався в товариство Ліль? Схоже, він добряче вплив.

— Він дуже часто бачився з нею в Стокгольмі. Але...

Рутгер несподівано встав і пройшовся моріжком.

— Еротично Ліль дуже приваблива, — задумливо проказав він. — Але вона — кицька.

Отак по-соломонівськи закривши цю щемку тему, господар перевів бесіду на захід сонця.

М'яко, але рішуче — у такий спосіб, видно, завжди домагалася свого — Анн запропонувала нам прогулятися, поки вона митиме посуд. Повна запалу до відкриттів, я запрогла обійти весь Острів, але цю хвацьку затію рішуче забракував Ейнаре:

— Це щонайменше десять кілометрів. У такій місцині... У таку спеку... Гречно дякую. Вибери одну з Рутгерових стежин — сама пересвідчишся, що для моїх сил це занадто багато.

Він мав рацію. Здертися на верх Оглядової гори — того мені цілком висотачило. Зате винагородою за труди був чудовий краєвид вечірнього Увлонена. Під нами простягалось довге чорне озеро, з усіх боків так тісно оточене лісом, що, здавалося, дерева виростають просто з води.

І раптом, убираючи очима картини неймовірної краси, я відчула, що лякаюся їхньої величі й тиші. У моїм уявленні природа шведського літа мала бути радісною і світлою, а тут вона гнітила душу незбагненною похмурістю. Рутгерові передалися мої відчуття. Поклавши мені на плече покровительську руку, він стиха сказав:

— Бергслеген небезпечний для слабких і невдах. А літні вечори в цих краях наводять на чудні й невеселі думки...

Я здригнулась, а Рутгер квапливо додав:

— Ти мерзнеш. Треба мершій вертатись додому.

Спускатися з гори виявилось значно легше, ніж підніматися. Я й далі мерзла і, тільки-но ми повернулись у Лільборген, метнула одягти щось тепліше. Не без утіхи поміняла легку одешинку на ясно-червоні штани та білий ангоровий джемпер. За стіною Ейнаре насвистував щось, що мало бути мотивом «Пісні для життя».

Коли я вийшла, Рутгер стояв на моріжку й удивлявся в далину. Десь там рівно торохтіла моторка. Рутгер подався до пристані, а я всілася в оранжеве крісло, намагаючись переконати себе, що червоний і оранжевий кольори деколи можуть вишукано гармоніювати.

Невдовзі до мене приєднались Анн з Ейнаром, і ми насолоджувалися краєвидом і цілковитою тишею. Подумки я писала татові листа: «Ти не уявляєш, як тут гарно й спокійно...»

Ейнаре мовчки пригостив мене сигаретою. Так само мовчки я нахилилася припалити. Раптом його рука із запаленим сірником застигла на півдорозі до моєї сигарети.

— Господи Боже ти мій, — промимрив він, утупившись у горобину на початку стежки.

Вечірню тишу розбуркав жіночий голос, схожий на звук ніжної флейти:
— Привіт, мої найдорощчі! Ви не проти, що я привезла Джодже?!

РОЗДІЛ II

Нічого не скажеш, Ліль Арусандер вийшла на сцену справді ефектно. Ніхто, подивившись на неї, не зміг би заперечити, що Ліль уже сама собою — видовище.

Фарбоване чи ні, її золотаво-червоне волосся змусило б не одну жінку позеленіти від заздрощів. Перев'язувала його скромна стрічка, кілька пасом спало на плечі. Зачіска наводила на гадку камею початку дев'ятнадцятого сторіччя, таке враження підсилював тонкий профіль. Шкіра була сліпучо-біла, і враз моя засмага, якою я дотепер так гордилася, видалась мені простацькою і геть не жіночою. Широко поставлені очі, коли Ліль підійшла ближче, виявились аж ніяк не зеленими, а золотаво-карими, з теплим відтінком бурштину. Середня на зріст, поставна.

Коли жінка справжня красуня, увагу на її одяг звертаєш лиш по якомусь часі. Ліль убралася в щось дивовижне, широке у плечах, із зеленого оксамиту, явно з американського імпорту. При ходьбі на її стегнах погойдувались пальми, а на грудях пустували веселі мавпи. В руках красувався величезний солом'яно-жовтий капелюх, що з успіхом міг би правити за пляжну сумку.

Все ж, очевидно, Ейнар, тримаючи запаленого сірника, остовпів не від Ліль у всьому її блиску. Я зрозуміла це, достатньо отямившись, аби вділити частку уваги старанно добраному сценічному тлу примадонни. Я побачила радісно-зніяковілого Рутгера й понурого Карла-Германа. Вони двигали — це ж скільки часу Ліль гадає тут провести? — чотири важезні сумки. І тут, наче муха до липучки, мій погляд прикипів до Джодже. Було на що дивитися.

У фантазійних шортах, на яких поміж блакиті в'юнилися жваві рибки, в іще грайливішій сорочці навипуск, посеред мурави стояв білявий молодий бог, красень із красенів, яких я тільки бачила в житті. Литки й стегна, руки, шия — та все, що лиш можна було побачити чи домислити під рибками, було в нього божественно досконале. Шкіра з бронзовим полиском, оксамитово-блакитні очі, хвилі пшеничного волосся на пречудовій голові... Це був чоловік у своїй повній тілесній довершеності. Нервово хихикнувши, я відчула, що в мене затрусилися жижки.

— Знайомтеся, це Джодже, — зашебетала Ліль, сівши в крісло. — Я не могла з ним розпрощатися, тому й узяла з собою.

Джодже кілька разів розцвів сліпучо-білою усмішкою, але Рутгер тут же забрав його позаносити всі бебехи Ліль у будиночок для гостей. Я пасла очима гурт наяд-купальниць на спині Джодже.

Анн невідомо куди пропала, і я лишилася з Ейнаром та Ліль. Ейнар вочевидь смакував ситуацію.

— Де ти тільки його запопала? Він міг би бути справжньою знахідкою для Королівської опери: арійський тип, молодий богатир, об'єкт сластолюбства. Якраз для ролі осяйного Зігфріда у щонайкращому вагнерівському дусі.

— Джодже не співає, — цілком серйозно відповіла Ліль.

— Ну, тоді Свенгольму пощастило.

— До того ж, Джодже ніколи б не вивчив жодної оперної партії: замало смальцю в голові, — блиснула посмішкою Ліль.

— Ну, в таких расових жеребців смальцю в голові, як правило, справді мало. Й що ти гадаєш з ним робити?

— Просовуватиму в «Люксфільм» на ролі перших коханців. Щоправда, татусь його ще не бачив. Але Джодже обов'язково поталанить. Мільйони на цьому заробить.

— Його дійсно звати Джодже?

— Та ні. Джордж Мальм, але ми йому підшукаємо краще сценічне ім'я...

Ліль видмухнула кільце диму і мрійливо задивилася в нього.

— Знаєш, він таки славний хлопець. Я всерйоз закохана в нього.

Було видно, що Ейнар чомусь не повірив цим словам.

На цьому повороті бесіди Ліль неждано-негадано зволила нарешті обдарувати увагою й мою скромну особу. Лець хитнувши сигаретою у мій бік, вона, однак, звернулася не до мене:

— Наскільки я розумію, ця гарненька темноока дитинка, що все мовчить, — твоя подружка? Приємно познайомитись.

Застукана зненацька, я навіть не встигла почервоніти підходим до кольору штанів і джемпера рум'янцем. Ейнар теж змовчав...

Решта вечора не вдалася. Поміж нами сімома, що пили каву на моріжку і в майбутньому мали правити за зразок колективного блаженства та згоди на лоні природи, було щонайменше четверо з настроєм або вже геть зіпсованим, або ж близьким до цього. Карл-Герман навіть не намагався приховувати роздратування. З Богу духа винним Джодже він ані словом не перемовивсь, а коли до нього зрідка звертались Анн-Софі чи Ейнар — щось відбуркував у відповідь.

Цієї картини зовсім не поліпшувало те, що Ліль, котра півгодини тому сповістила про свої серйозні почуття до вродливого кіноактора, тепер його й не помічала. Спритно й непомітно маневруючи, вона опинилася поруч із Рутгером, метрів щонайменше за п'ять від решти товариства. Зелені пальми прегарно відсвічували проти цеглястого крісла, ласкавий голос вуркотів, напевно, про щось цікаве, бо Рутгерові сірі очі сміялись, а масивне обличчя світилося, як ніколи досі. Я вважала нашого незворушного Рутгера в'ялим і нуднуватим навіть і з жінками, але, побачивши, як він нахиляється до Ліль, наче хоче впіймати й назавжди зберегти погляд її мерехтливих золотом очей, я задумалась: а чи такий-то наш господар дачі згідливий, не здатний мухи скривдити, як це мені видавалося досі...

Карл-Герман безперестанку куйовдив свої кучері. Було видно, що він уже на грані зриву. На ніжному обличчі, що так виразно віддзеркалювало всі почуття й настрої, легко прочитувалася гіркота безвиході. Боляче було на нього дивитись, хотілося погладити його й шепнути: «Вона не варта цього!» — але такі речі суворо-пресуворо заборонені. Зітхнувши, я спробувала зосередитися на балачках про сподіванки на осінній урожай грибів, яку мужньо вели Анн-Софі з Ейнаром, хоч думки їхні снувались явно не про лисички чи маслоки. Раз до разу Анн крадькома кидала допитливий погляд на Рутгера, і в мене виникало враження, наче вона намагається осягнути щось дивовижне і незбагненне. Бувши нею, я не знати чого натворила б замість сиднем сидіти й гречно теревенити про найрясніші грибні місця.

А ось чому вибило з колії Ейнара — цього я не могла зрозуміти. Рвучко пихкаючи люлькою, він нервувався куди дужче, ніж можна було від нього сподіватись. На мене він дивився як на порожнє місце, а мій настрій дедалі гіршав. Що ж це коїться? Як то одна-єдина людина змогла посяяти незгоду й злість поміж усіма нами?

Єдиним, на кого, як не дивно, але зовсім не подіяли ні романсування Ліль з Рутгером, ні крижаний настрій решти, залишився злочасний Джодже. Якийсь час пошвендявши навколо й порозглядавшись, він увівся на траву коло моїх ніг і соромливо всміхнувся.

— Перепрошую, я так і не знаю вашого імені.

— Бога ради, звертайся до мене на «ти». Мене звуть Пак.

— Я Джордж. — Він вимовив своє ім'я з особливим притиском, очевидно, втішившись нагодою наголосити, що, на відміну від Ліль, його не влаштовує оте сюсюкальне «Джодже».

Сидячи так близько, він видавався ще гарнішим. Щоб дати справжнє уявлення про цього нордичного Адоніса, треба було б зібрати доскупі всі суперлятивні газетних рекламних оголошень. Майже двосантиметрові виї надавали дуже блакитним очам темнішого відтінку. Зуби сяяли більше, ніж на всіх разом узятих рекламах зубної пасти. Мужне, гармонійно вирізьблене обличчя.

Квінтесенція всіх досконалих героїв саг та фільмів. Зачудовано розглядаючи цей Божий шедевр, я зрозуміла, що ніколи не змогла б, у своїй недовершеності, кожного дня терпіти цю чоловічу красу. Було в ній щось приголомшливе, щось надто вже неприродне.

Мені закортіло довідатись, як сам Джордж сприймає свою унікальність. Власне кажучи, зазнайка він не нагадував, а все ж не могло бути, щоб не гнув кирпу. Адже ми, жінки, самі розбещуємо більш-менш симпатичних чоловіків, ледь тільки їм молоко на губах обсохне. Тож коли, скориставшись особливо довгою паузою в напруженому діалогові про гриби, Джордже спитав, чи не бажає хто прогулятися з ним за компанію, я охоче звелася з крісла. Вже ж краще це, ніж закисати отут.

Сутеніло, поміж дерев було вже зовсім темно. Ми подалися до пристані стежиною, добре протоптаною й достатньо широкою, щоб іти вдвох. Джордж був не дуже балакучий. Обмінювались міркуваннями про спеку, стежку й комарів, якийсь час ми йшли мовчки. Врешті я не втрималася:

— Джордже, як почувается людина, коли вона така вродлива, як ти?

Трохи здивований, він розсміявся, без тіні чванства і без зниковитості.

— Моє тіло — окей, ним я задоволений, але рештою б охоче помінявся. Хоча б з отим похмурим типом, що все люльку курив.

Який милий хлопець! З іще більшою цікавістю я розпитувала далі:

— Чим займаєшся, коли ти на «Люксфільмі» й не гуляєш вулицями міста?

— Я відвідував кілька театральних студій у Стокгольмі. Але це не для мене. Читати білі вірші та інші дурниці не вмію. Вмію любити у справжньому житті, але передавати почуття когось іншого... Тоді я розгублююсь і фальшивлю. Потім я став натурником у художній школі, там вийшло краще. До того ж, у тій школі я зустрів Маріанну Вальман — подругу Ліль і всього тутешнього товариства. Ти, бува, не знайома з нею? Це найчарівніша з усіх жінок, які мені тільки стрічалися...

Після такого зразка красномовства Джордж поринув у мрії.

Узбережжя озера чарувало плавними обрисами й чорною водою. Тваринні Джорджеві інстинкти виразно підказали йому, що жива жінка поруч — це набагато краще, ніж у мріях десять жінок, хай найчарівніших. Я дуже добре знала, що саме має настати потім. Щоправда, це сталося пізніше, ніж гадала. Ми вже повертались лісом додому, коли я відчула Джорджеву руку на талії, а за мить його гнучке дуже тіло притиснулося до мого. Я знову відчула ту саму слабкість у колінах, як тоді, коли вперше побачила його. Вся моя плоть прагнула піддатися Джорджеві, у той час як решту ества переповнили байдужість і зневага. Важко було зрозуміти, чи я зневажала розкішного самця, що намагався поцілувати мене, а чи саму себе. Напруживши волю й тіло, мені тим часом вдалося вислизнути з могутніх обіймів і менш-більш спокійно сказати:

— Ні, Джордже, ні. Облиш, так буде краще для тебе самого.

Він послухався, не образившись, а невдовзі по тому нам обом стало краще й вільніше. Решту дороги до дачі ми пробігли, взявшись за руки, наче діти.

Товариство саме лаштувалося до сну. Було вирішено, що Джордж ляже в кімнатці поруч із кухнею, і я зраділа: адже тоді мені не доведеться ділити кімнату з Ліль. Роздягаючись, я раптом помітила, що загубила браслет. Красива золота єгипетська річ, варта великих грошей, але не це непокоїло мене найбільше. Я забобонна, й, одержавши цю прикрасу, втовкмачила собі, що вона захищатиме мене від усього злого. Посміхнувшись з того, тато сказав, що це, видно, мені передались упередження попередніх власниць браслета, і жартома докинув: він, мовляв, не містик, але, щоб зберегти магічну силу прикраси, ніколи не слід давати її комусь іншому. Я б уже радше розбила сім дзеркал, аніж би загубила свій браслет-талісман, а тим більше — в такому страшному темному лісі! Ото вже безголів'я цього вечора, куди не кинь!

Уперше за багато років я не могла заснути. Ейнар з Карлом-Германом сти-

ха перемовлялися, в кімнаті Ліль панувала мертва тиша. Я совалась і вовтузилася на ліжку, врешті закуталась у простирадло і стала схожа на щось середнє між мумією та голубцем. Увесь час мізкувала: чого воно так, що тебе завжди хоче цілувати не той чоловік, кого б ти хотіла. Помалу голоси за стіною втихли, і я зауважила, що в кімнаті вже не так темно. Все ще не можучи заснути, почала роздумувати над тим, що Рутгер сказав Ліль на сон грядущий:

— Якщо до тебе не прийдуть сьогодні солодкі сни, до твоїх послуг невелика, але старанно добрана бібліотечка. Ми завжди спимо з відчиненими дверима, можеш спокійно зайти.

Зрештою я зрозуміла, що єдиний мій порятунок — література, й тихенько вибралася з кімнати. Надворі було росяно, з неба сочилось дивне світло: трохи день, трохи ніч. Крізь напіврозсунуті важкі двері я прокралась у вітальню, а тоді — до бібліотеки, звідки повернулася з чотирьохсотсторінковим фоліантом «Аттербом середнього періоду творчості». Дорогою назад я зненацька остовпіла: кроків за десять від мене Джордж Мальм вицілювався не з кимось, а з Анн-Софі Гаммар.

Моя бідна голова йшла обертом, коли я, непомічена, нарешті забралась до своєї кімнати. Невже я так помилилась у безпристрасній Анн-Софі? А може, це вона вчинила через ревнощі? А Рутгер що? Лежав і спав, поки жінка ходила на побачення? А може, сам скакнув у гречку?

Десь над ранок я заснула й без Аттербома і прокинулася пізно, в четвергове передобіддя. Елегантна Ліль ледь не вся залізла у моє вікно.

— Золотко, ти завжди так довго спиш? Уже пів на одинадцятю, ми помремо з голоду, якщо зараз же не поснідаємо.

На своє червоне волосся Ліль начепила смішну зелену фесочку й мала чудовий настрій. Тільки-но я ввійшла до вітальні, відразу помітила, що за ніч гумор піднявся й у решти товариства. Карл-Герман перейшов на шорти і поводився з вимушеною жвавистю; та вже краще вдавани веселощі, ніж учорашня надутість. Спокійна, як завжди, Анн-Софі принесла яечню зі смаженою шинкою. В цьому їй люб'язно допомагав Джордж, котрий, замість рибок і наяд, демонстрував сьогодні на безрукавці здоровенні червоні та лілові квіти. Ліль вражала шиком своєї фески та плісированої спідниці кольору морської хвилі. Вище від пояса вона була не дуже вдягнута, щоб про це згадувати окремо. Тепер Ліль обдаровувала своїм повабом усіх чотирьох чоловіків порівну, сонячно всміхнувшись. Ейнар обізвав мене сплющечкою; всі поводитися так, наче вчорашнього вечора зовсім не було.

Ми їли й пили. Ейнар сказав, що мені личить засмага. Ліль запевнила, ніби в таку спеку не вийде надвір, доки не зійде місяць. У свою чергу, це дало привід Карлові-Герману прочитувати Альмквіста, Лорку та цілу низку місячних поетів. Він знову став самим собою, коли разом із Ліль і Джорджем штурмував кухню, аби, всупереч протестам Анн, таки допомогти їй помити посуд.

Сонце і справді шкварило так, що після вітальняної прохолоди на моріжку забивало дух. Я попростувала стежкою до пристані. Може, там загубила браслет? Напевно, це сталось, коли борюкалася з Джорджем. Я вирішила прочісувати всю стежку, поки знайду згублене.

В ясному сонячному світлі ліс уже не здавався страшним. Навпаки, приємно було ввійти в його прохолоду й тишу. У цій частині Острова ріс ялиновий бір, і темні густі ялини виростали тут майже такі ж заввишки, як і сосни. Між деревами видніли замшілі камені. Біля підніжжя високого горба раптом блиснуло щось жовте. Пара ранніх лисичок! Вчорашня сіра теорія стала приємною дійсністю. По-дитячому зрадивши, я вийшла на стежку з двома грибочками в руці.

— Ти диви, нарешті хтось живий! А ми почали були думати, що Острів безлюдний.

Неждана вчорашня поява гостей уже мала б привчити до таких несподіванок, але в мене обвисло підборіддя. Гадаєш собі, ніби ти тут безпечно схований від усіх більш чи менш бажаних зустрічей, а виявляється, на Острові ще

більший рух, ніж в інтуїтивних аудиторіях. Те, що зустріч належатиме до тих менш бажаних, я інтуїтивно відчула, ледь глянувши на двох новоприбулих жінок. Правильніше кажучи — на одну з них.

На цьому острові вже й так було забагато красивого еротичного люду, аби тут був мир і спокій. І ця струнка чорнява дама, що видивлялася на мене, наче це я вдерлася на її терени, куди легше відбирає чоловікам сон і спокій, ніж розхвалена зухвала Ліль. Зачесане за праве вухо блискуче чорне волосся цілком натурально спадає на ліве плече. На овальному обличчі виділяються повні темно-червоні уста й зеленкувато-чорні очі з мигдалевим розрізом. Так, ця дама, дарма що на ній були пом'яті штани і простенька блузочка, видавалася живцем узятою з якихось екзотичних повістей про кохання і пристрасті. Бувши чоловіком, я впала б на коліна й молилася б на неї.

Великим полегшенням було побачити її подругу більш земною та буденною. Жінка десь під тридцять, худенька, майже кістлява, коротко стрижене рудувате волосся і розумні блакитні очі. Ті очі я десь наче бачила. Вийнявши з благеньких коричневих штанят картатий носовичок, вона витерла чоло.

— Ми тут проїздом. Вирішили завітати до вас. Та не лякайся так, моя маленька! Ми ж з тобою старі знайомі. Пам'ятаєш Рутгерів званий обід?

Тепер я згадала. Там вона сиділа навпроти мене. Дуже гарна Ейнарова приятелька. А хто ж тоді оця?..

Вівека Стенсон відповіла на моє німе запитання:

— Це Маріанна Вальман, мистецтвознавець і молода обдарована скульпторка.

Оце так, Джорджева дама серця! Все заплутується, що далі, то гірш. Маріанна Вальман простягла мені руку. Я так нічого й не відповіла на привітання. Мені відібрало мову. Маріаннине зап'ястя обвивав мій браслет!

Вона помітила мій погляд і всміхнулася.

— Я знайшла його на стежці. Це ваш?

Я мовчки кивнула. Мене охопив безпричинний гнів на цю гордючку, що вхопила моє щастя і носить його з ним, як зі своїм власним. Проте я ні словом не обмовилась і люб'язно провела гостей до самої дачі.

Ейнар з Рутгером стояли на лужку, знічев'я задивившись на велику парасолу від сонця. Ось вони обертаються...

Якби два привиди повстали з могил і підійшли до Гаммара, він не зблід би дужче. З його обличчя щезла вся барва й якусь мить я гадала, що він зомліє. Зіпнувши, наче хотів щось сказати, та замість цього лише шумко вдихнув. Натомість заговорив Ейнар, перевівши зачудований погляд з новоприбулиць на Рутгера:

— Оце й справді несподіванка! Яким вітром? Ви що — з парашутами сюди звалились, а чи ви марево в пустельній спекотні?

Перевівши дух, Вівека сіла на траву.

— Але ж це справді я, власною персоною, слово честі. Спершу мені лиш боліли ноги, а тепер на додачу ще й пухирі на руках вискочили. А все через те, що ця макоцвітна — помах носовою хусточкою в бік Маріанни — надумала зробити наліт на Лільборген, оскільки, мовляв, ми все одно в Бергслагені. Забула тільки сказати, що Бергслаген величезний, як той Тибет, і що тут суцільні круті узвози. Не сказала також, що ви відпочиваєте за десяток кілометрів од моря. Я вже й не згадую, що до весел вона не дуже... Одне скажу: дорогою назад я гребти не буду. Не перевезете нас на той берег — доведеться вам тоді терпіти отут нас аж до судного дня.

Її вугласте, не дуже гарне обличчя пашіло від духоти та перевтоми. Натомість, глянувши на свіжу і випочилу Маріанну Вальман, зразу можна було зрозуміти, що вона й справді звалила всю роботу веслами на Вівеку. Маріаннині красиві вперті уста вигнулися в іронічній посмішці. Вона спокійно подивилася Рутгерові у вічі:

— Не бачу захвату. Може, ми невчасно?

Рутгерові не довелося відповідати на це запитання-докір, бо від дачі пролунав радісний Джорджів вигук:

— Щоб мені луснути! Та це ж Маріанна!

Джордж підбіг до Маріанни. Він щиро зрадив — у цьому не було жодного сумніву.

Маріанна задоволено всміхнулась. Вівека охнула:

— Матінко Божа! Оте створіння теж тут!

Важко було визначити, наскільки щиро тішилася з візиту Ліль, але вона воркувала й щебетала, називала любих гостей то *darling*, то *cherie*, цілувала Маріанну коли треба й не треба. Карл-Герман поплескав Вівеку по плечі й цмокнув Маріанну в ручку, недвозначно підкресливши своє ставлення до таких різних дам. Анн-Софі сховалася за свою вічну люб'язність. Хто зна, якої вона була думки про те останнє вторгнення в її володіння.

Тим часом Рутгер оговтався і почав гаряче переконувати Вівеку, що візит справді дуже бажаний і дами просто зобов'язані погостювати тут кілька днів. На те Вівека відповіла непідроблено щирою подякою, а Маріанна по-джокондівськи всміхнулася, не сказавши, як і личить такій усмішці, ні «так», ані «ні». Анн принесла плодового соку, і Вівека з властивим їй сухуватим гумором стала розповідати про їхню мандрівку велосипедами через Верmland та Даларну. Після того туру вони повертаються до Стокгольма, де в Маріанни вигідне замовлення від грошовитого консула, а у Вівеки — давно кинута праця «Плебанії у шведській літературі». Кінця-краю не видно тій праці. Коли я, сміючись, запитала, чи є у Вівеки необхідний для цього досвід, вона зітхнула і відказала, що кому-кому, а дочці пастора з Гельсінгланда — «хіба по мені не пізнати?» — досвіду не позичати і передумови для роботи куди кращі, ніж у Рутгера з його Фредрікою Бремер чи в Ейнара — зі святою Біргіттою.

— Пак, а ти сама про що пишеш?

— «Фредріка Бремер і чоловіки».

Регіт, що зустрів мої слова, не додав шани ні мені, ні видатній письменниці. Мої посилання на знамениті праці, як-от «Гете й жінки» чи «Жінки навколо Тегнера», ніяк не вгамували загальних веселощів, і Ейнар з пустотливим вогником в очах спитав, який у мене досвід для такої делікатної теми. Судячи з усього, напруження від появи нових гостей зникло.

Наступні три години були найспокійніші за весь час, що я провела в Лільборгені. Ейнар запропонував мені впливти пласкодонкою на озеро і там покупатись, а я зашарілася від утіхи. Ми покинули галасливу компанію і попрямували безгомінною стежкою до пристані. Вперше опинившись наодинці з героєм моїх мрій, я зловила себе на зайвій балакучості, нестриманості й неприродності. Та помалу сум'яття в душі вляглося, й Ейнарова близькість наповнила мене відчуттям безпеки.

Пристань цілком заслужила такої гучної назви. Сирій кам'яний уступ творив собою природну набережну в цій глибокій бухті, край берега стояли чотири прив'язані човни: Рутгерів вітрильник, моторка, біла пласкодонка й старий човник, яким, мабуть, припливли сюди Маріанна з Вівекою. Ейнар відв'язав пласкодонку, і ми рушили по дзеркальній воді. Потім купалися, за смагали, подрімували і балакали про всяку всячину. Чи то мій кароокій гондольєр і справді ні в чому не оступився, чи я вже так закохалася, щоб цього не помітити, — у всякому разі, все, що він говорив чи робив, видавалося мені верхом досконалості. Зовсім не хотілось вертатися на Острів з його чорнявими та рудими наядами, але хоч-не-хоч, а на п'яту ми мусили бути вдома. За ці три години ані слово не зронилось про будь-кого з нашого товариства. З якоїсь причини ми намагалися забути всіх, наче їх і не було.

Іх і справді не було ніде: ні в будинках, ні на подвір'ї. Ейнар ліг під парасолею, а я мимохідь заглянула до своєї кімнати. Там стояв неймовірний розгардіяш. П'ять пар черевичок, одна від другої кокетливіша, захарашували підлогу, два ліжка рясніли безліччю вигадливих суконь, спідниць, ліфчиків, сумочок та купальників. Я відсунула вбік капці на лебединому пуху і сіла на один із двох стільців. І хто мене за язик тяг, коли перед обідом я запропонувала Ліль перебратися до мене, щоб Маріанні та Вівеці дісталась одна на двох крайня кімната...

За стіною почувся голос: чоловічий, низький і понурий, та жіночий, страшенно збуджений. Крізь тонку стіну виразно було чути її слова:

— Гадаєш, мені легше? Хіба не розумієш, що ти попсиував життя і собі, і мені?! Якщо ти не...

Я кинулася надвір. Двері крайньої кімнати були щільно причинені. Що ж там сталося? Я, бач, переймалася, що наш курортний спокій порушується дрібними непорозуміннями та пустим недоречним фліртом, а тут натрапила на щось набагато серйозніше. Той жіночий голос тремтів од болю та розпачу. Я гарячково роздумувала, чий же він. Маріаннин? Лілі? Не могла ж це бути дотепна розумна Вівека. Хоча... хто б міг подумати на Анн і Джорджа? Я пригадала події останньої ночі. Щораз менше й менше подобалося все це мені.

Ейнара на моріжку вже не було, і я зраділа нагоді трохи зібратися з думками. Не знаю, скільки часу даремно сушила голову, але надійшли Рутгер з Ейнаром, невдовзі моріжок знову роївся людьми. За рекордно короткий час Анн приготувала обід, і ми сіли до столу у вітальні. Крадькома я розглядала моїх сусідів. Відчувалося, барометр знову показує на негоду, дарма що кожен намагається опанувати свої емоції з іще більшим старанням, ніж учора. В Анн щоби горіли рум'янцем, незвично мовчазною була Ліль. Вона кришила хліб і не звертала уваги ні на кого з чоловіків. Натомість Маріанна, що поверх білої блузки пов'язала криваво-червоний шарф, була дуже балакуча. Відверто фліртуючи з Джорджем, котрий сидів навпроти і був тільки радий такій забаві, скульпторка, проте, частенько зиркала своїми бездонними очима на мовчазного Карла-Германа. Вставши з-за столу, ми всі полегшено зітхнули.

Товариство відразу ж розбилосся на групки. Маріанна, сміючись, подала руку Джорджеві й знадила його прогулятися. На її руці щось сяйнуло важким золотим відблиском. Мій браслет, я ж його так і не забрала! Я вже хотіла була гукнути, але парочка зникла в лісі. Лише поміж дерев майнув червоний шарф.

Джордж і Маріанна? Я вже не могла знайти кінців у цій заплутаній грі, що розігрувалася круг мене. Взагалі кажучи, мені й не хотілося розплутувати той вузол. Поки в нього не вплутався Ейнар Буре...

РОЗДІЛ III

У п'ятницю вранці я прокинулася із сильним головним болем. Десь далеко за горою гриміло, небо облягли важкі сіро-сині хмари. З них не впало ні краплини, й задуха обручем стискала мої скроні. Похитуючись, я встала з ліжка й заходилася шукати поміж сусідчиних пудрениць і кремів таблетки. Самої Ліль, на щастя, не було в кімнаті. Жайворонок із удачею сови: я так жодного разу й не почула, коли вона лягає спати чи встає.

За сніданком виявилосся, що не лише я страждаю від задухи. Всі мали вигляд більш чи менш в'ялий. Ліль позіхала й дусалася, навіть Вівека була бліда та кисла. Анн зі своєю мігренню кривилася від кожного звуку. Єдиним винятком, що трохи драгувало, був Джордж, він променів здоров'ям і життєрадісністю; щоб вибити з нього цю гідну заздрощів жвавість, знадобилася б, мабуть, артилерія куди грубшого калібру, ніж якась там непогода.

— Якщо в людини нема голови, то нема й чому боліти, — зітхнула Вівека, коли Джордж із кипучою енергією, що діяла всім нам на нерви, гасав угору та вниз до погребка за напоями.

Сніданок добігав кінця, коли Маріанна підірвала бомбу.

— Я сьогодні від'їжджаю, — спокійно повідомила вона, скерувавши погляд мигдалевих очей кудись понад Джорджеву голову. — Була б дуже вдячна, якби хто перевіз мене на той бік.

У мертвій тиші захрускотіло скло. Карл-Герман розгублено глянув на скалки скла у власній руці.

— Моя вина, — промигив він.

Поки замітали скляння й перев'язували поетові пальці, було вирішено, що Джордж перевезе Маріанну моторкою, аби встигла на поїзд о третій. Моя замакітрена від таблеток голова помалу прояснювалася.

— А мій браслет? — понукально спитала я.

Маріанна зиркнула на своє праве зап'ястя, а тоді на мене. Її вічно пихате обличчя цього разу набрало по-справжньому розгубленого і винуватого виразу.

— Браслет я... я, напевно, його загубила...

Товариство дізналося про цю історію. Маріанна визнала, що їй настільки сподобалася ця гарна й оригінальна прикраса, що не змогла одразу розстатися з нею, а потім забула віддати власниці.

— Ти ще мала його на собі, коли лягала спати?

Якусь мить Маріанна зволікала з відповіддю. Потім нервовим порухом відкинула уявне пасмо волосся.

— Ні. Думаю, що ні. Здається, його тоді вже не було.

Вівека надумала була щось сказати, але схаменулась і зціпила губи. До розмови зайшов Джордж:

— Я точно знаю, що на тобі був браслет, коли ми прощалися вчора об одинадцятій. Може, десь у траві лежить?

Як не було, так і нема мого браслета. Розлючена, спершу я подумки обізвала Маріанну примітивною злодійкою, що зазіхнула на мою золоту річ, але враз схопилася: після того як Маріанна позбавила браслет його чудодійної сили приносити щастя, він, власне, вже мені байдужий. Ні — то й ні. Добре, що не муляє мені очей.

Знадвору долинали негучні розкоти грому. Ейнар намовив мене на купання.

— Ніколи так гарно не скупаєшся, як у громовицю.

Справді, було гарно. Куди й дівся головний біль.

— Зможеш перепливти на той бік?

Я оцінила відстань і кивнула. Ми попливли. Далі від берега вода була темна і дуже холодна. Я намагалась якомога ближче триматись Ейнара. Його зазмагле тіло видавалося ще смаглявішим. Ейнар дихав рівно і певно. Допливши до берега, я лягла на плаский камінь і довго відсапувалася.

— Чудово! Але я ніколи не відважилася б на такий заплив сама. Не тому, що погано плаваю. Я боюся того, що піді мною, у глибині. Так дивно і таємниче тягне воно тебе...

— Ти, часом, не водяника боїшся? — пожартував з мене Ейнар.

— Не його. Самого Увлонена. Іноді здається, що це озеро живе. Хто знає, що там воно ховає під своєю гладінню...

Ейнар занепокоївся.

— Якщо тут є хтось із хворою уявою, то це, безперечно, ти. Ти й привидів боїшся?

За нами стояв дрімучий бір. Ми зайшли туди на розвідини. Шишки й глиця кололи мої босі ноги, час від часу я ступала по м'якому моху; ми все далі й далі заглиблювались у зачарований світ. Ейнар знав геть усе про рослини та птахів, і я здивовано запитала: як це він, стокгольмець, відчувається у цьому пралісі, мов удома. Ейнар розповів, що родом він із Бергсласгена, з містечка, що зветься Скуга; повз те містечко я проїжджала дорогою до Фуршгюттана. Я дуже добре запам'ятала старосвітську затишну станційку і мальовничу кірху на березі невеличкого озера. Як це природно, що всебічно розвинений та надійний Ейнар — із цього чарівного містечка! І з якою любов'ю він розповідав про місто та його мешканців; про озеро, де навчився плавати; про школу, де вони з Рутгером училися в одному класі... А я слухала його з іще, мабуть, більшою любов'ю. Час линув непомітно, і коли ми ступили на Острів, наспіла пора обідати.

Джордж, який досі тинявся, мов неприкаяний, поскаржився, що на дачі немає ні душі. Зрештою, він сам наче у воду канув, коли за кілька хвилин я, одягнувши штани та джемпер, вернулася на моріжок. На півдні небо ставало все чорнішим, насувала гроза. Я ввійшла до вітальні й раптом почувала, що ме-

не клуче Анн. Обережно прочинивши двері в спальню, я побачила бліду й вичурену господиню Лільборгена, неначе постарілу на десять років. Вона мала сильний головний біль і лише подякувала мені, коли я напросилася приготувати обід замість неї.

У погребі бракувало хіба тільки пташиного молока; я набрала консервованих фрикадельок, консервованих грибів, яєць та зелені, після чого, свідомо покладених на мене обов'язків господині, взялася до роботи. Невдовзі на допомогу підоспів Ейнар, ми вичитували рецепти з куховарських книжок, варили, тушкували, пряжили і веселились. І хоч Ейнар заявив, що жоден розсудливий парубок не наважиться одружитися з такою схильною до кулінарних експериментів, як ото я, дівчиною, все ж страви вийшли начебто нічогенькі. Аби попередити нерви Анн, ми накрили стіл на лужку. Настрій у нас був пречудовий, не зіпсувало його навіть те, що товариству не дуже смакували витвори наших рук.

Важко було не зауважити, що люди ледь копірсалися в тарілках. Навіть Джордж втратив свій завидний апетит, невже так перейнявся Маріанним від'їздом? Анн залишилася в себе у спальні, а Рутгер надійшов допіру тоді, коли ми впоралися з гарячими стравами. Буркнув щось про моторку і навіть не спробував розвіяти похоронний настрій за столом. На це в нас із Ейнаром пішов увесь наш запас бадьорості, жвавості й доброго гумору. Справжнім визволенням було піти на кухню помити посуд. Я спитала:

— Що з ними коїться? Невже спека й духота може вибити з колії весь гурт?

Ейнар спохмурнів на мить і ухилився від відповіді:

— Не завертаймо собі голови ними. Давай краще прогуляємося до Стрімчака, коли впораємося з посудом.

Я, звичайно, охоче згодилася.

До Стрімчака треба було йти густим лісом, навпрошки через увесь Острів. Раніше я не знала, який він завбільшки, але ми пройшли не менше трьох кілометрів. Зійти на Стрімчак було куди легше, ніж позавчора на Оглядову гору; там Рутгер мене просто виволік на верх. Зате тут, глянувши вусібіч з високості, я переконалася, що сьогодні забралися значно вище, ніж тоді. На версі не росло жодного деревця, лише брусниця обіцяла щедро вродити. З боку озера скеля прямовисно спадала у воду. Лігши долілиць, ми здивились у провалля. Ейнарові на втіху, я здригнулася, по шкірі пішов морозець.

— Якщо скеля під водою така сама крута, то тут, певно, сто метрів глибини, як ти вважаєш, Ейнаре?

Ейнар допоміг мені звестись і порадив натомість помилуватися краєвидами.

— «Не зазирайте углиб так часто, о Нарцисе; поглянь — блакитне небо над тобою!» — продекламував він напівусерйоз.

Що ж, блакитним воно не було, але краєвид усе одно вартував уваги. Увлонен набрав чорно-синьої барви неба, і брижі на воді показували, що незабаром почнеться довгожданий дощ. У тиші ми впивалися свіжим духом лісу й озера, і раптом я дуже гостро відчула — поруч мене Ейнар. Чи відчував і він мій неспокій? Либонь, трішки хвилювався, бо безнастанно розкурював люльку, щоб одразу ж дати їй згаснути. З досадою засунувши неслухняну люльку в кишеню, він запропонував пробігтися до пристані.

Це був відсвіжуючий і приємний біг, що, проте, скінчився звихнутою ногою. Начебто вдало пробігшись крутосхилом до підніжжя, я браво гукнула Ейнарові, що переможу, — й лягла пластом на моху, а моя ступня стала наче чужа. Помалу я напівусілася. Ейнар тим часом обережно вправляв мою щиколотку. Заплющивши очі, я віддалася задоволенню відчувати дотик його сильних пальців.

А за хвилину піді мною попливла земля, зупинилося серце. Я збагнула, що раніше досі не знала, що таке справжній поцілунок...

Я розплющила очі. Карі очі найгарніші, коли здаються чорними.

— Боже правий, — прошепотіла я, — а я вже боялася, що ти, Ейнаре, вирішив поводитися зі мною, наче з цнотливою добродешною весталкою...

— Намагався. Але це було нелегко. А коли ти тут, із заплещеними очима й вустами, що запрошують до поцілунку, я не міг не... Ти весь час цього чекала?

— Вже й надію була втратила, — щиро відповіла я й за мить спитала: — А чому ти стримував себе? Ти боїшся кохання?

— Швидше боюся з ним гратися.

— Попікся на цьому?

— Я бачив, як на цьому попеклись інші. Дошкульно попеклись. І вирішив не вплутувати ні себе, ні будь-кого іншого в перші-ліпші шури-мури без серйозних намірів...

— А тепер ти порушив свої принципи!

— А ти звідки знаєш, що порушив?!

— Ейнаре... Це скидається на сватання.

— Це і є сватання, Пак!

Над верховіттям ялин нависла сіра хмара. Мене потягнуло на плач.

— Я дуже люблю тебе, Ейнаре...

— Нікудишнє сватання вийшло в мене. Але це твоя вина. Коло тебе я ніяковію...

Ейнар пригорнув мене. У мене пішла обертом голова, забило дух, а в глибині душі пульсувало: надто все це прекрасно й дивовижно, щоб бути правдою.

Чарівний сон розвіявся від хрускоту галуззя й кроків. Я поцілувала Ейнара в кінчик носа і звелася на ноги. Саме вчасно, бо з гушавини вийшов обвішаний рибальськими причандалами Рутгер і витріщився на нас із погано прихованим здивуванням. Було чого дивуватися, вистачало лишень глянути на Ейнарове збентеження. Мій любий справді легко ніяковіє, а тут іще, як на те, ми всі троє водночас помітили, що весь пух із мого ангорового джемпера пристав до Ейнарової темно-зеленої куртки. Але Рутгер повівся з властивим джентльменові тактом і незворушністю.

— А я вас шукаю. Нема з ким порибалити. А погода — саме для цього.

Мав рацію, ось-ось мав піти дощ. Ейнар, очевидно, сам не знаючи, що каже, а чи то в сум'ятті й справді налякавшись знову зостати зі мною наодинці, вихопився запевнити, що особисто він нічого іншого не прагне, як впливти човном на середину й повудити рибки. Натомість я зауважила, що жінка на судні приносить нещастя, і пообіцяла почистити щупаків, аби лишень зловилися. Втішений Рутгер уже рушив до пристані, а Ейнар у цю мить нагадував знаменитого віслюка між двома копицями сіна. Врешті, усвідомивши комізм цієї сцени, зблиснув очима, нахилився і поцілував мене, мимолітно й ніжно. Він уже зник за ялинами, а зі мною все був його поцілунок.

Я повільно йшла лісом, занурена у свої збурені почуття. Ейнарові цілунки й пестощі розбудили їх, а тепер вони лякали своєю глибиною. Ніколи раніше не була я такою життєлюбною, сповненою тремливих надій. Обнявши білокору березу, я слухала удари власного серця.

Линув дощ. Раптово все навколо мене затулила водяна завіса. Промокла до рубця й налякана, намагаючись відшукати дорогу до дачі, я не бачила далі кінчика носа. Надто зайняту своїм світлим щастям, щоб зважати на темноту вечірнього бору, тепер мене йняв страх. Я спотикалась на каменях, зачіпалася за віти ялин; присмерк і злива розмивали обриси всього навколо, віддаючи мене на поталу страху в цьому незнайомому примарному світі. У кронах шуміло й вило, пориви вітру згинали стовбури ялин, наче очеретини.

Злива перейшла в град. Я збагнула, більш інстинктом, ніж розумом, що треба знайти прихисток у лісі, аби пересидіти найгіршу негоду. У пільмі почала намацувати підхожу гілляку і таки знайшла. Густе віття сягало аж до землі, під ним мало бути сухо й затишно. З таким самим відчуттям, як у дитини, що з головою накрилася ковдрою, аби відгородитись од усілякого страхіття, я звела важку гілляку і забралася під ялину.

Невідомо чому дихати було важко, і раптом я відчула, що я тут не сама. За-

тамувавши подих, прислухалась, але чутно було лише дроботання граду й завивання вітру. Перегодя, я простягла руку й намацала щось м'яке — якусь тканину. Машиналино провела рукою далі — і враз, перейнята холодним жахом, зрозуміла: я гладжу людське обличчя, застигле, холодне людське обличчя!

Відсахнувшись, позадкувала попід віттям, а коли блискавиця кинула скупе світло на мою знахідку, мої витріщені очі стріли застиглий погляд ще дужче витріщених очей. Мозок відмовлявся сприймати те, що я побачила: темне пасмо волосся на оголеній руці, червоний шовковий шарф навколо крейдяно-білої шиї, вилізлі з орбіт чорні очі...

Під ялиною лежала Маріанна Вальман, задушена червоним шарфом, який носила на своїх прекрасних плечах.

РОЗДІЛ IV

Істота, що стояла під зливою біля ялини, заціпеніло втупившись на одну з її лапятих гілок, уже не мала нічого спільного з колишньою Пак Екстедт із Упсали. Можна було подумати, що вона після такого страшного відкриття закричить, залементує і одразу кинеться до людей — живих людей. Нічого цього не робила дівчина біля ялини. Вона стояла, відчуваючи лише, як переїщить по шкірі град і струменить вода. Нарешті повернулась і повільною, непевною ходою рушила туди, де ліс видавався рідшим. Невдовзі Пак вийшла на доріжку, що вела від дачі до пристані. Дівчина зупинилась і озирнулася, наче щоб іще раз вихопити зором із дощу та темряви велику ялину, а відтак спроквола і знехотя почвалаала стежкою вгору. Перед дачею вона ненадовго пристала. Розсувні двері були щільно стулені, жовте світло сочилося лише з бібліотечного вікна.

Гадаю, я отямилася лише після того, як у тому самому сомнамбулічному заціпенінні скинула з себе наскрізь промоклі й липучі лахи й одягла все найтепліше, що тільки можна було знайти в гардеробі. Я провела гребінцем по мокрому волоссі й при світлі газової лампи глянула в дзеркало. Побачивши біле, як папір, обличчя, я розридалася. По тому мене наче прорвало. Запрацював мозок, під дихом болісно скорчився шлунок. І тут мене охопив страх. Накинувши на себе дощовик, я щодуху побігла до дачі. Блискавиця розпорола небо, коли я розсунула важкі двері й вдерлась до вітальні.

Картина світла, тепла й домашнього затишку осліплювала й забивала памороки. Ніколи раніше Лільборген не видавався мені таким теплим і притульним, як того непогідного вечора. Одна підвісна і дві настільні газові лампи розсівали м'яке приємне світло по великій вітальні. На софі поміж вікнами сиділа дуже гарна пара — Анн і Джордж. Ліль, Карл-Герман і Вівека потопали у вигідних зелених фотелях коло каміна. Я, напевно, внесла великий дисонанс у цю ідилію, бо їхня розмова урвалася і всі п'ятеро здивовано видивилися на мене.

— Царице небесна! Пак, що це з тобою? Ти наче привида зустріла. — В мерехтливих очах Ліль прочитувався непідробний подив.

Карл-Герман зняв з мене мокрий плащ і делікатно підвів до крісла. Приклякнвши на коліно, він розтирав мої задубілі руки. Я бачила, що всі чекають від мене пояснень, і силкувалась як могла, щоб не затремітв голос.

— Я... я...

Блискавиця розірвала пільму за вікном. Разом з оглушливим вибухом грому це остаточно надірвало мої розшарпані нерви, і я заверещала. Вівека заспокійливо поклала руку на мою і розважливо мовила:

— Ви ж бачите, що Пак боїться грому. І я не дивуюсь. Є куди приємніші речі, ніж у таку громовицю сидіти на Острові посеред великого озера.

Карл-Герман і далі переймався моїм здоров'ям:

— Вона змерзла, вся труситься. Анн, де тут у нас коньяк?

— У погребі. — Особливого бажання йти в цей морок і негоду Анн не виявляла. — Зараз надійде Рутгер...

Рутгер... Наче сто літ минуло, відколи я розійшлася з Рутгером і Ейнаром. Мною сколихнула хвиля неспокою.

— Хіба вони досі не повернулись?

— Повернулись? Хто?

— Ейнар і Рутгер... Вони на озері.

— На озері?! У таку негоду?!

Я відчула: ще трішки — й не витримаю. Але тут — про вовка помовка — у дверях з'явився мокрий як хлющ Рутгер.

Усі гомоніли навперебій, але Рутгер таки почув моє запитання пошепки, бо сказав у мій бік, що Ейнар тільки-но зайшов у будиночок переодягтись. Анн попрохала свого чоловіка сходити до погребка за спиртним; і той, скрипившись, з електричним ліхтариком у руці, знову вийшов на дощ.

Я підбрала під себе ноги і заплющила очі. Заспокоїливо потріскували дрова в каміні, а я, ще не зовсім притомна, намагалася відігнати одну нав'язливу думку. Карл-Герман улив у мене добрячу чарку коньяку, і мені стало краще. А коли прийшов кучерявий од дощу Ейнар і став шукати мене поглядом, я таки наважилася чітко сформулювати цю невідчепну думку. Мене так і тягнуло вишептати її на вухо Ейнарові й позбутися того каменя на душі:

— Маріанну вбили. І вбив її хтось із нас!

Але в кімнаті, де восьмеро людей, не дуже нашепчеш комусь на вухо таємниць; тож я задовольнилася принаймні тим, що мій коханий сів близьенько біля мене. Ліль і Карл-Герман поспішили розповісти, як я геть перелякалася гровиці, й Ейнар напівніжно й напівзверхньо подивився на мене.

— Ти боїшся озера, лісу, грому, блискавки і вже й не знаю чого ще. Може, в дитинстві тебе мордувала якась ненормальна нянька?

— Не всі ж можуть мати твої нерви,— з легким докором зауважив Карл-Герман. — Прочитавши про ті твої вісім убивств, я ледь не тиждень спав при стількох, як ось тут, засвічених лампах.

Видно, Анн, хоч і зайнята чимось своїм в іншому куті вітальні, прислухалась до розмови, бо роздратовано втрутилася:

— Можна було обрати кращу тему для балачок. Негоже так жартувати такого жакливого грозового вечора.

— У чоловіків завжди дивні жарти. — Вівека похитала коротко підстриженою головою. — Коли вони переходять на історії про духів та привидів, я завжди йду геть.

Балачки, сміх — усе було як завжди. І все ж, тут був поміж нас, крім мене, хтось, хто зафіксував на своїй сітківці понуру ялину і застиглий погляд мертвих очей. І чого тільки отому «комусь» заманулося вибрати за криївку саме ту ялину, коли весь Увлонен надавав йому для цього всю свою гладінь?

Крім страху, я почала відчувати й щось таке, що спершу не змогла виразно охарактеризувати, а потім, на сором собі, розпізнала в цьому почутті звичайнісіньку цікавість. Одна половина мого мозку твердила, що всю цю історію не можна сприймати як один із Ейнарових романчиків, натомість друга половина ставила в ній щораз більше знаків запитання.

Судячи з усього, Маріанна так і не вирушила в дорогу до поїзда о третій. Чи не Джордж мав її підвезти? Я уважно розглядала нашого олімпійського красеня, зодягненого — це я помітила тільки тепер — у пристойні білі штани та блакитненьку сорочку. Він саме наближався до каміна, щоб роздати нам чарки з грогом. Я набрала повітря і, коли Джордж нахилився до мене, впівголоса вимовила п'ять слів, які видалися мені такими значущими, що ледь зірвалися з вуст:

— Чи встигла Маріанна на поїзд?

Вродливець насупився.

— Я її не відвозив, — сухо відповів він і тут же відвернувся.

Ейнар, почувши, певна річ, Джорджеву відповідь, запитально глянув на мене. Поки Ліль і Карл-Герман, що сиділи найближче, гучно цокалися келишками, коньяком та вишівською водою, я похапцем попросила Ейнара:

— Спитай їх, що вони робили між сніданком і обідом.

З легкої зморшки між Ейнарових брів я зрозуміла, що він не лише сторопів од такого запитання, а й занепокоївся моїм здоровим глуздом. Але я розрахувала правильно, що між нами вже не потрібні довгі розмови-з'ясування. Ейнар вичекав, поки настане блаженна тиша, як буває завжди, коли товариство споживає перші ковточки із повних золотаво-брунатного напою чарок. Я повернула крісло, аби добре бачити не тільки Карла-Германа та Ліль, зелені оксамитні штанці якої зливалися барвою з фотелем, а й решту чотирьох, що сиділи в кутку за столом на прикріпленій до стіни лаві.

— А ми з Пак по сніданку розкішно поплавали. Перепливли аж на той бік і поблукали лісом. — Він оповів кілька потішних епізодів із цієї нашої приємної пригоди й цілком невимушено спитав: — А ви всі чим займалися пополудні?

У Ліль звузилися зіниці. Може, вона лиш кепкувала з Карла-Германа, а може, й справді злилася на нього.

— Карл потяг мене мандрувати навколо Острова. Уявляєте, горами і долами, стежками — не стежками, лише задля задоволення весь час бачити озеро. Я, певно, на добрих три кілограми схудла.

Розмова точилася про всяке, але помалу з'ясувалося, що Анн увесь час пролежала з головним болем, а Рутгер займався моторкою. Вівека охоче повідомила, що, попросившись із Маріанною, лягла подрімати. Джордж підтвердив усе сказане, поремствувавши, що йому довелося провести кілька годин самому біля купального місточка. Від усього почутого мудрішою я не стала. Треба було поговорити з Ейнаром наодинці, але надворі блискало й гриміло, а вся компанія, наче приклеєна, сиділа на місцях.

Тільки близько півночі негода вщухла настільки, щоб мова зайшла про спання. Дощ накрапав і далі, розмова віч-на-віч на свіжому повітрі здавалася малопривабливою. Я вибрала момент, коли весь гурт потягся на кухню завершити вечір чаркою та перекускою, й шаснула до бібліотеки. І цього разу не помилилася. За якусь хвилинку Ейнар увійшов у бібліотеку, обережно зачинив по собі двері, й нарешті мене обійняли дужі надійні руки. Його вуста спрагло шукали моїх, але, хоч кожна клітинка мого тіла стужилася за Ейнаром, я залишилася глухою на пестоші.

— Пак, люба, що сталося? Я тебе налякав?

— Ой, Ейнаре! Сталося жахливе. Маріанна мертва. Вона лежить під ялиною з шарфом на шиї. Я там була. Розумієш? Її задушено! І вбив її хтось із нас.

Хтось узявся за клямку, й ми сахнулися врізнобіч, наче скоїли злочин. Увійшовши, Рутгер застав мене заглиблену в споглядання статуетки на письмовому столі.

— Подобається? — озався спокійний, ледь млявий голос за моєю спиною. — Це найкраща Маріаннина робота.

Тільки тепер я розгледіла, на що дивилася. Це був на п'ядь заввишки грецький юний бог дивної печальної краси. На чистому обличчі застиг глибокий смуток, у руці він тримав похилений униз факел.

— Ерос-Танатос, — тихо пояснив Рутгер. — Бог смерті з рисами бога кохання. Я до нього дуже прив'язаний.

Я не наважилася глянути на Ейнара, ми мовчки вийшли й приєдналися до товариства. А коли вдягалися, щоб форсувати стежку до будиночка, я помітила, що Ейнар критичним оком оглядає мій прозорий пластиковий дощовик. Я згідно кивнула. Ніякий дощ не зміг би завадити мені передати коханій людині частку моїх переживань та роздумів.

Ми все дужче мокли й мерзли, десь унизу шумів і стогнав Увлонен, а я розповідала про свою макабричну пригоду. Ейнар зосереджено слухав, а коли я вмовкла, зробив зовсім слушний висновок, до якого я чомусь не додумалася.

— Тут не обійтися без поліції. Бог його знає, що ще може скоїтися. Гадаю, в таких випадках слід звертатися лише до поліція. За всяку ціну його треба розшукати.

— Але, — зауважила я без ніякої тіні чуття громадянського обов'язку, — тоді він заарештує когось. Одного з твоїх друзів!

На щастя, в темряві я не бачила Ейнарового погляду. Він просто пустив повз вуха моє дурне зауваження. Замість того став розмірковувати, як би оце непомітно вибратися до Фуршгюттана, і мені полегшало: Ейнар і уявний поліцай уже зняли з мене весь тягар відповідальності. Ми вирішили, тобто Ейнар вирішив — перечекати, поки трохи розвидниться, а тоді він поїде моторкою заявити про все в місцевій поліційній дільниці. Не мав ніякого бажання брати мене з собою, але таки піддався на мої істеричні благання. Після кількох мокрих поцілунків ми розійшлися біля нашого будиночка.

Ліль сонно промуркотіла «на добраніч» і натягла ковдру на голову. Я поспіхом загасила лампу й лягла. Усвідомлення того, що поряд за стіною Ейнар, проганяло мій страх, і я навіть задрімала була трішки. Але ось уже минула третя, розвиднялось. Хоч Ліль спала міцним сном, я все одно вдягалася дуже тихо. Всі мої штани попромокали, довелося задовольнитися білою сукнею та величезною вовняною кофтою — жалюгідним наслідком моїх потуг у плетінні.

Ейнар уже чекав на мене. Ми рушили до пристані. Небо знову стало високе й світле, лише мокра трава свідчила про нічну зливу. Я й так мерзла від ранкової прохолоди, та коли ми підійшли до місця, звідки видно було оту велику й густу ялину, мене взяли дрижаки. На щастя, Ейнарові якось не спало на гадку оглянути ту ялину. Лише коли він завів мотор і прудко вплив на плесо, я полегшено зітхнула.

Вже поблизу Увфаллета запитала:

— І що ти, Ейнаре, гадаєш про все це?

— Про... Маріанну? А тут що не гадай, усе здається однаково безглуздим. Безперечно, це була незвичайна жінка. Вона могла довести до кипіння як чоловіка, так і жінку. Але в голові мені не вкладається, що хтось із нашого гурту ненавидів Маріанну настільки, щоб аж задушити її.

— Ти її добре знав?

— Так і ні. Щоб її добре знати, треба було б для цього зійтися з нею зовсім близько. Богу дякувати, в мене з нею нічого не було.

Спохмурнівши, Ейнар рвучко пригорнув мене.

— Ерос-Танатос, — стиха проказав він. — Кохання і смерть. Для тебе, рибонько, то був жахливий вечір.

Моторка торкнулася берега, й на воркування вже не було часу. Година, мабуть, доходила четверта, в Увфаллеті не було видно ні душі. Тим часом Ейнар сміливо постукав у перші-ліпші двері. Нам відчинила худюща жінка у смугастій білизні та з тоненькою сивою кіскою на плечах. Навдивовижу люб'язна фру Ларсон розповіла, що поліцай звати Гусс Ульсон, живе він у самому Фуршгюттані, але в такий час до нього не дотелефонуєшся, бо комутатор починає роботу допіру о восьмій. Наприкінці нашої розмови вона таки зважилася на запитання, що, видно, давно вже свербіло їй на язиці:

— А що, на Острові щось сталося?

— У лісі ми здибали дуже дивну знахідку й хочемо, щоб поліція уважно її розглянула, — відповів Ейнар таким тоном, наче повідомляючи жінці бозна-які таємниці. І ми тут же пішли геть, надавши їй можливість пофантазувати на тему знайденого золотого скарбу, кубла самогонників, кривавого трупа і теляти з чотирма головами. Жваво відмірявши шлях до Фуршгюттана, ми на силу знайшли Ульсонову садибу. Біля дверей повторилася та сама процедура. Дарма що минала вже п'ята, на порозі з'явився страшенно невдоволений заспанний чоловігяга. Минуло трохи часу, поки він продер очі настільки, щоб роздивитися, хто ми. Ще більше часу пішло на пояснення, поки до нього дійшло, чого ми хочемо.

— Убивство? Убивство біля Увлонена? Ага.

Навряд щоб тут, у Бергслагені, вбивства були щоденною практикою, але на багровому обличчі поліцай не можна було прочитати нічого іншого, крім

досади за недоспану нічку. Бурмочучи щось під ніс, він пішов одягатись, а ми лишилися чекати в пишній бузковій альтанці. Я засумнівалася, чи посьильно буде цьому Ульсону розв'язати таку складну задачу, а Ейнар гірко пошкодував, що немає тут Крістера — його знайомого поліція, котрого він уже не раз згадував. Після кожного такого Ейнарового панегірика видавалося дивним, що стокгольмські слідчі органи для розв'язання заплутаних випадків з убивствами могли залучати когось поза Крістером. Крім усього іншого, була в цього Крістера ще одна важлива риса, що виділяла його з-поміж інших: Крістер теж народився в містечку Скута.

Та коли той коротун Ульсон дорогою до озера заходився ставити нам свої рубані й різкі запитання, я почала називати його вже не «набурмосений дурень» а «настирливий хитрун». У моторці мені втретє довелося розповісти історію про дощ, ялину й трупа, і тепер моя оповідь звучала з біса неприродно й театралью. Гусс Ульсон видавався все кислішим, і ніякі Ейнарові чи мої відповіді не додавали йому настрою. Переважно говорила я, Ейнар лише небагатослівно відповідав на конкретні запитання і демонстративно вдавав дуже зайнятого керуванням моторкою. Видно, не дуже приязно був настроєний до цього допитливого поліція.

Було пів на сьому суботнього ранку, коли ми зійшли на берег біля причалу. Світило сонце, дмухав холодний вітер. Я мерзла, не допомагала й вовняна кофта. Ми рушили стежкою в ліс, до тієї великої ялини. Я знала, що знайду її навіть у безпам'ятті, й відчувала, що ніколи мені не забути цього місця. Моя рука вказала на густі віти.

Я відвернулася й почула шарудіння, сопіння, а тоді голос:

— Що за чортівня?.. Коли ви надумали з мене тут дурня робити, це вам дорого обійдеться.

Ульсон кинув на мене колочий погляд маленьких очіць. Я ледве змусила себе заглянути під зведене гілля.

Під ялиною не було нічого, крім шару глиці.

РОЗДІЛ V

Я сиділа на набережній і вагалася: варто поплакати чи ні. Моторка вже обігнула мис і зникла з очей, ніхто навіть не запропонував мені сісти в неї. Та найдужче мене вразило не лютування коротуна-поліція. Можливо, він і мав право обізвати мене нервозною істеричною дамочкою з хворою уявою. Чого можна сподіватися від позбавленого фантазії й міцно прив'язаного до землі Ульсона? Щоби повірив у трупа, якого не бачив на власні очі? Але Ейнар! Кому-кому, а йому належало вірно й без усякої поблажливості стати на мій бік. Хоч ми знаємося всього лише кілька днів, усе одно він мусить зрозуміти: нехай Пак боїться темряви, але вона не з тих, хто плуває фантазії з кошмарною дійсністю. Оті Ейнарові холодна байдужість і мовчазна згода з Ульсоном, коли той ображав його кохану, різали мене без ножа.

І що тепер нам робити? Й далі купатися, їсти, фліртувати? Викинути з голови, що колись ми зустрілися з гарячою, спраглою життя жінкою, котра звалася Маріанною Вальман? І тут мої думки вернулися до все того ж: де тепер Маріанна, тобто те, що колись було Маріанною? В озері чи ще далі, в лісі? Я картала себе, що ми пів на четверту відплили з Острова, не оглянувши попередньо сховку під ялиною. Якщо труп зник уже після нашого відплиття, то будь-хто мав чудову нагоду зробити це непомітно. Безперечно, Анн і Рутгер лежали в одній спальні, але, знаючи нічні походеньки господині дачі, це не обов'язково означає, що вони спокійно проспали всю ніч разом. Решта ж лежали після нашого з Ейнаром від'їзду по одному в кімнаті: Карл-Герман, Ліль, Вівека та Джордж, котрий міг вибратись із своєї кімнати або через кухню, або, для певності, щоб його не помітила пара Гаммарів, — крізь низько влаштоване вікно на фронтоні. Я намагалась уявити, як ця загадкова постать у передсвітанні скрадається стежкою до високої ялини, як потім повертається з макабричною ношею на плечах... Облишивши це, я

зітхнула й похитала головою. Надто неправдоподібно. З таким самим успіхом можна було б уваяти в цій ролі Ейнара чи й мене саму...

Думки перейшли на нову колію. А чого я, власне, тут сиджу? Чекаю на Ейнара? Та не вартий він цього після своєї вранішньої поведінки! Я рішуче встала, й, глянувши на ліс і стежку... куди й поділася моя рішучість. Навіть при ясному сонячному світлі в мене не було ані найменшого бажання знову йти тою остогидлою стежкою. Біла пласкодонка, що весело погойдувалася на линвах, навела мене на іншу думку. Я відв'язала човна і з легким серцем попливла з бухти попід кам'янистим берегом. Гребти виявилось важчою справою, ніж я спершу вважала: Упсалу важко назвати кузнею майбутніх чемпіонів. Кілька разів я побоювалася, що, замість до купальні, доведеться пристати до нашого з Ейнаром зачарованого лісу по той бік озера, але, з розпашілими щоками, якось добралася до мети.

Ще не було восьмої, в Лільборгені панували мир і спокій. Задрімавши в одному з крісел, я чи то снила, а чи й справді цілувалася з кимось, аж поки, різко звівшись, стукнулася лобом з Ейнаром. Він дуже любо всміхнувся, а я марно пригадувала, з якої причини мені не слід усміхнутись у відповідь.

Від дачі озвався здивований голос Анн:

— Що я бачу! Ви вже встали. Сподіваюся, нічого лихого не приключилося?

Як завжди, свіжа і задбана, вона підійшла до нас. Світле волосся ефектно контрастувало з голубою сукнею. Спокійні блакитні очі допитливо розглядали нас. Ейнар відповів швидко і ухильно:

— Ми подумали, що непогано було б зробити корисну справу: поїхати до Фуршгюттана на закупівлю продуктів.

Я оторопіла. Анн задумалася.

— Дуже гарно з вашого боку, бо в мене й без того клопотів вистачає. Але сьогодні субота, і я не знаю, чи вдасться вам купити та зробити все потрібне.

— Недооцінюєш старої гвардії! Впораємось. Але я був би дуже вдячний, коли б ти дала нам перед від'їздом чого-небудь перекусити.

— Ну звичайно ж. Ми з Пак сходимо зараз до погреба.

Спонтелічена, я поплентала вслід за Анн. Вона весело базікала про всяку всячину; попередила, щоб я, бува, не поламала ноги на крутих східцях; стала вголос міркувати, чого б оце купити в крамниці. Я теж міркувала. І що це Ейнарові спало на думку? Навіщо вже втретє за сьогоднішній ранок пертися до Фуршгюттана? Я з цікавістю придивлялася до Ейнара, коли ми їли бутерброди з шинкою, і наче помітила знайому зморщечку між його брів.

Я проминула те злосчасне місце, прикрившись Ейнаром і заплющивши очі. Про свої плани він уперто мовчав. Завівши мотор і відпливши за східний мис, Ейнар значуще подивився на мене. Трохи насупивши брови, поліз у кишеню й видобув... Од несподіванки й огиди мені перехопило подих.

— Мій браслет! Звідки він узявся?

— Лежав у мене на столику, коли я кілька хвилин тому зайшов забрати свою люльку.

— На твоєму столику? Як він туди потрапив?

— Не мене треба питати. Карл-Герман спав, я не мав часу й настрою на балачки, тож його не будив. Можливо, браслет уже там лежав, коли я, напівсонний, виходив сьогодні вдосвіта: просто його не помітив. Не знаю. Нічого не знаю.

— Але ж браслет зник ще до того...

— Може, Карл-Герман його приніс? — утомлено сказав Ейнар, але видно було, що він сам не вірить у цю версію.

Невдовзі ми вже гасали Фуршгюттаном і накуповували всіляких наїдків, наче на полк голодних гусарів. Воістину, недешево обходилися Гаммарам усі їхні запрошені й непрошені гості. Волочучи каністри з гасом і важезні торби з харчами, ми близько одинадцяті верталися до озера. Дорога зійшла вбік, і я зупинилася, щоб ще раз глянути на чудовий краєвид. Але моїм пориванням до прекрасного не судилося збутись.

Посеред самого краєвиду сидів чоловік у картатому спортивному костюмі.

Нікому він не заважав, просто сидів собі з люлькою в роті й задумливо вдивлявся у блакитні хвилі. У композиції картини він був на передньому плані, тлом же служили сонце, озеро й ліс. Хоч-не-хоч, доводилося першим чином звертати увагу на цю довготелесу картату фігуру.

— Слава Богу! — видихнув Ейнар, замилувано придивившись до непорушеного курця люльки. Через отой Ейнарів погляд я відчула, що не симпатизуватиму комісарові Крістеру Війку із Скуги. Дратували мене його старанно відпрацьовані рухи: повільно вийняти люльку з рота, випростувати довгі й худі руки-ноги і допіру аж тоді — с'як-так привітатись. Від нього віяло якоюсь зверхньою іронічністю. І тільки гострі темно-блакитні очі, що, здавалося, бачили мене наскрізь, були серйозні й симпатичні. Струсонувшись, наче велике цуценя, Війк обізвався:

— Я до ваших послуг. Що ви мені запропонуєте?

— Щось особливе, — відповів Ейнар. — У всякому разі, достатньо особливе, щоб не розповідати про це телефоном у цих краях, де телефоністки спрагло підслуховують усі розмови. Доки в тебе відпустка?

— До середи.

— Гм. Негарно у ці останні дні виривати тебе із Скуги. Та раз ти вже надумав відпочивати всього за кілька миль від місця, де твої друзі та знайомі вбивають одне одного, то висьорбуй наслідки.

— Я мав передчуття, — похмуро відказав Крістер Війк. — Це кара за звичку довго валятися в ліжку зранку. Якби я встав хоч на п'ять хвилин раніше, я б тоді встиг піти на озеро і втекти від твого телефонного дзвінка. Я й справді не дуже рвуся спілкуватись з убивцями, навіть якщо це мої найкращі друзі. Ти, напевно, і не подумав звернутися в місцеву поліцію?

Ми з Ейнаром зустрілися поглядом і вперше за багато годин розсміялися. Яка ж я була дурна! Ейнар не підвів мене. Навпаки, весь цей час він намагався справитися з цим завданням, що так несподівано впало на наші голови. Напевно, відразу ж зателефонував до Скуги, тільки-но позбувся цього буркотуна Ульсона. І я подивилась на цибакого комісара поліції зовсім іншими очима.

— Місцева поліція, — сказала я, — не хоче займатися цією справою. Принаймні доти, доки я ще жива. Ульсон вважає, що це дурний студентський жарт.

— Сядь у моторку, — звелів Ейнар, — і послухай, що ми тобі розповімо. Якщо після того ти сядеш у своє авто й поїдеш назад до Скуги, я тебе не стримуватиму. Але спершу послухай.

Крістер Війк справді вмів слухати. Ейнар одвів моторку від берега, заглушив мотор, і, поки північний вітер помалу гнав нашого човна до Острова, ми навперебій розповідали Крістерові цю історію. Крістер не ставив багато запитань, але було помітно, що зацікавлювався щораз більше. Коли ми дійшли до кульмінації зі зникненням трупа, він присвиснув і, зітхнувши, згодився:

— Гарзд. Заводь мотор, пане капітане. Хоч відчуваю, що в цій справі не обійдеться без цілого слідчого відділу, але завжди краще глянути на все це самому, поки тут не здійснюється шарварок. Скажи-но мені, хто в цій справі головний герой-красень?

Відтак Крістер обсилав нас градом запитань, протягом якихось п'яти хвилин витягши з нас усі наші думки про Джорджа Мальма. Я згадала нашу вечірню прогулянку в середу та Джорджеві легкозаймисті еротичні прагнення і мала задоволення побачити на Ейнаровім обличчі гнів ревнощів. Трохи повагавшись, я все-таки переповіла сцену між Джорджем і Анн тої самої ночі, й на цей раз мої слухачі помітно здивувалися. Джорджеве захоплення Маріанною, їхня прогулянка лісом увечері в четвер і, нарешті, його обіцянка підвезти Маріанну до Фуршгюттана — щодо всього цього було задано стільки запитань, що події набули в моїх очах серйозної ваги. Я шукала Крістерового погляду.

— Ви... ви ж не підозрюєте Джорджа?

— Ще рано підозрювати хоч би там кого. А найбільше цікавить мене той мальований Джордже через те, що він єдиний з усієї компанії, з ким я не знайомий. І ще — з вами, панночко Екстедт!

Ейнар пробурмотів «Пак» і «Крістер», мої пальці потонули у вузькій чутливій долоні. Ми саме обігнули мис і ковзнули із заглушеним мотором у бухту. Війк осягнув по-пташиному гострим поглядом усю пристань.

— Нічого тут не змінилось, як видається.

— Ти вже тут бував?

— Два роки тому їв тут раків. До речі, в товаристві Маріанни Вальман. Пак, покажи, будь ласка, ту ялину!

Зібравшись з духом, я знову підняла важкі віти і заглянула у сховок, порожній, як і тоді, коли в нього заглядав Ульсон.

Та Крістер Війк був аж ніяк не Шерлок Холмс, щоб одразу відшукати волосинки та ниточки, яких до нього ніхто не помітив. Похитав головою.

— Найкраще було б піти до гурту. Попрошу вас лишень тримати очі й вуха навстіж.

Тим часом я прогавила хорошу нагоду прислужитися Крістерові. Ми з Ейнаром направилися на кухню з усіма нашими покупками і тому не побачили, як поводитися вся публіка за сніданком, угледівши у вітальні комісара Війка із стокгольмської поліції. До нас долинули безладні вигуки здивування, я хутенько метнулася до дверей, та було вже пізно, на шести обличчях малювався лише подив.

Якщо Ліль була винна у скоєному, її не могло не підстьобнути Крістерове прибуття. Вона примружила очі й привітно озвалася:

— Здоров був, любий мій! Скільки літ, скільки зим! Де тебе носило, коли в Рутгера був званий обід?

— Його, певно, не запросили, — зауважив Карл-Герман. — Завше ти вискакуєш, як намилений з лазні.

— Як це не запросили? Запросили, я сподівалася, що Крістер прийде. А він за шість годин до бенкету прислав перепрошення.

— Ліль, мені дуже жаль, — вибачився Війк, — але тоді в мене була пильна робота. Не було часу ні на звані обіди, ні взагалі на якийсь відпочинок. Я вів тоді справу про одне вбивство...

...За якусь годинку це слово знову повториться. Ефект буде разючий. Та поки що, попоївши і помивши посуд, ми сидимо собі на моріжку. Гріє сонечко, повіває свіжий вітерець. Приємно надворі, не те що кілька днів тому. Цікаво, яку тактику обрав Крістер Війк? Невже змовчить про мою знахідку та про свою місію на Острові? Складалося враження, ніби він забув і про перше, й про друге. Розмова точилася навколо улюбленої теми — ясність і зрозумілість у поезії. Крістер гаряче обстоював свою, як він висловився, «точку зору профана».

— Поезія вишуканих асоціацій, яку розуміє лише сам автор та ще жменька втаємничених, — це вже не мистецтво, це набір слів. Дурість і зрозумілість, як і в деяких релігійних кастах фундаменталістів.

— Дурень ти набитий, — з не характерною їй нестриманістю відрізала Вівека. — Помиляєшся, коли вважаєш, що зрозуміти вірш — це в поезії найголовніше. Коли вперше чуєш музичний твір, невже ти повинен його «зрозуміти»?

Суперечка невдовзі переросла у справдешню колотнечу. Вівека вела нерівний бій, оскільки на її боці була, власне, одна Ліль. Ця, у свою чергу, аргументуючи, переходила на особистості.

— Вівеко, ти маєш на увазі того патлатого хлопця зі світлими вусами? Ой, та він лапочка! Чуєш, Крістере, Ерік Ліндгрєн справді захоплюючий...

Очевидно, справжні погляди Карла-Германа Лінденше були десь посередині, але після таких реплік Ліль наш ніжний співець природи ставав ще консервативнішим, ніж Крістер і Рутгер разом узяті. Анн зберігала холодний спокій. Знову зодягнений у свої рибки, Джордж виразом обличчя свідчив, що не мав честі знати ні Еліота, ані менш видатних пророків модернізму.

Вівека, з червоними плямами на щоках, завзято доводила: вірш то краший, що довше його не розумієш.

— Отже, тоді поети сорокових років — більші від, скажімо, Тегнера?

— Безперечно. Я це твердила, тверджу й твердитиму.

Від хвилювання її кутасте обличчя погарнішало, й Крістєрова іронічна міна пом'якшала до усмішки.

— Як бачу, ти така сама радикалістка, як і Маріанна. Моє щастя, що її тут нема, а то б і вона підпряглась.

— Ти запізнився на один день, — холодно зауважила Анн. — Учора вона поїхала.

Лєдь випроставшись, Крістер дуже спокійно сказав:

— Поїхала, угу. А чи може тут хтось мені сказати, коли саме вона звідси поїхала?

Манєвр виявився настільки несподіваним, що застукав мене зненацька, ще не охололою по тій суперечці на літературні теми. Решта товариства теж спантеличилась. Вівека витріщилась на Крістера Війка, Рутгер неспокійно засовався в кріслі. За всіх відповіла Ліль:

— Котику, спитай у Джордже. Він гравсь у самовідданого бойскаута. Це ж треба, у таку спеку повезти її до поїзда.

Опинившись у центрі уваги, красень рішуче заперечив:

— Ви помиляєтесь. Цього разу не я був бойскаут. Це Рутгер...

У Рутгєрових очах була недовіра й сумнів:

— Що ти сказав? Я мав би...

Ми з Ейнаром презирнулися. Нетєрпляче потягнувшись до сигарети, Ліль заявила:

— Знайшли про що теревенити! Хіба не однаково, скільки чоловіків — один, двоє чи більше — відвезли Маріанну до Фуршгюттана? Поїхала — та й край. Як на мене, без неї куди краще.

— Вибач, Ліль, — тон Крістєрового голосу залишався таким же спокійним. — Не однаково, як це могло б здаватися. Маріанна так і не від'їхала з Острова. Не дійшла до пристані. Її вбили.

Я ніколи не думала, що поміж дев'ятьох людей може залягти така страхітлива тиша. Першою обізвалася Вівека.

— Боже, о Боже, — прошепотіла вона, вчєпившись пальцями за Крістерів рукав.

Джордж Мальм гнівно видивився на комісара:

— Якщо це жарт, то дуже дурний.

Рутгер, посірівши, непритомно пробурмотів:

— Боюся, що це ніякий не жарт. Я зрозумів це, як тільки побачив Крістера...

Обличчя Анн було блідіше, ніж завжди, але не зраджувало ніяких емоцій. Ліль — теж. Її жовті очі, як ніколи досі, нагадували кульки твердого світлого бурштину. Найгірше з усіх почувавсь Карл-Герман Лішденше. Він звівся із софи й намагався щось сказати безкровними губами, але з них вихопилося лише ридання. Зі стогоном Карл-Герман уткнувся обличчям у стіл. Ліль за-спокійливо провєла тонкими пальцями по його світлих кучерях. Мені защемило в горлі.

Війк, ще уважніше від мене стежачи за всіма, обережно звільнив рукав од судомного затиску Вівєчиних пальців і м'яко запитав її:

— Ви з Маріанною були добрі подруги?

Вівека мовчки кивнула. Я щиро бажала їй у цю мить знайти в собі силу заридати, як Карл-Герман. Мені ставало кєпсько, коли бачила порожній погляд її сухих очей без жодного виразу.

— Я мав справу з багатьма убивствами, — повільно мовив Крістер Війк, — але жодне з них не стосувалося мене так близько, як оце. Гадаю, вам усім шкода Маріанни. Я розраховую на вашу допомогу, коли мені доведеться з'ясовувати обставини її смерті.

— Як... як вона померла? — Я лєдь чула тихий голос Вівеки.

— Її задушено! — істерично вереснула я. — Задушено її власним шарфом! Крістер Війк кинув на мене швидкий несхвальний погляд і, поки ще когось із нас не підвели нерви, проказав твердим голосом:

— Я повертаюся до мого запитання. Хто мав учора опівдні відвезти Маріанну? Що ви на це скажете, пане Мальм? Це не ви зголошувалися?

— Так, ми вирішили були це за сніданком, — Джорджеве бронзове чоло покритлося краплинками поту. — Але за годину вона підійшла і сказала, що Рутгер сам її відвезе. В мене... в мене склалося враження, ніби мої послуги не потрібні; тож я попрощався й пішов купатися. Більше її не бачив.

— О котрій годині ви з нею розпрощались?

— Гадаю, десь близько першої.

З німим запитанням Крістер Війк повернувся до Рутгера, але той похитав головою.

— Або Джордж обманює, — втомлено сказав він, — або ж обманювала сама Маріанна. О першій я вже був на озері.

— На моторці?

— Ні, на пласкодонці. Я вплив закинути невід.

— Ти мав на оці Острів?

— Ні, я був на Лільшені. Повернувся о четвертій. До обіду ще було завчасу, тож я взяв моторку і поплавав трохи озером.

— Біля дачі тебе не було?

— Ні. Я й на берег вважаю що не виходив.

— Ти нікого не бачив? Або хтось тебе?

— Ні. Нікого немає, хто міг би засвідчити, що я кажу правду, якщо ти це маєш на увазі.

Сірі й темно-блакитні очі зустрілися поглядом. Першим кліпнув Рутгер. Крістер легенько зітхнув.

— Чи є тут хтось з-поміж вас, хто розмовляв з Маріанною після Джорджа?

Ніхто не відповів. Крістер Війк далі опитував. З'ясувалося, товариство закінчило снідати десь о дванадцятій, ми з Ейнаром одразу ж пішли купатись, Анн, вже помивши посуд і покрутившись на кухні, вийшла на лужок. Там вона побачила Маріанну й Джорджа за жвавою бесідою біля горобини і тут же пішла до своєї кімнати. Два порошки і опущені гардини трохи зняли головний біль. Може, трохи й покуняла. Більше нічого не могла додати для полегшення слідства. Вівека сказала, що разом з Маріанною, Джорджем, Ліль та Карлом-Германом викурила на подвір'ї сигарету-другу і потім подалася з Маріанною до будиночка допомогти спакувати речі.

— Вона завжди була така непрактична... А пішла саме перед першою, я пам'ятаю. Ще глянула на годинник і вирішила годинку покуняти, а потім скупатись. Але спала до шостої, поки мене збудила Ліль. Мабуть, забагато було мені спеки та цього п'яного повітря.

Карл-Герман помалу заспокоювався, але й далі ховав обличчя в долонях від наших безжальних поглядів. За нього й за себе з готовністю відповіла Ліль:

— Так, ми трохи посиділи надворі й побалакали після сніданку, потім Маріанна пішла пакуватися. Цікаво: що вона мала на увазі? Наскільки пам'ятаю, в неї взагалі не було ніякої сумки! Карлові-Герману заманулося пошвендіяти лісом, а я, дурна, пішла з ним тарабанитися навколо цілого Острова. Кілька годин отак лазити невідомо чого, порвати нейлонові панчохи за шістнадцять крон і...

— Ввесь той час ви провели разом?

— Само собою. Наостанку йому довелося нести мене на руках, нехай знає на майбутнє.

Бурштини блимнули на Карла-Германа, що звів змордоване обличчя на красуню-оповідачку. Його, видно, вражало безтурботне веселеньке патякання Ліль.

— Яким шляхом ви пішли?

— Вибачай, — Ліль енергійно струснула рудими кучерями, — але нічого вартого уваги ми не побачили. Спершу пішли були просто до пристані. Ти

щоє тоді спитав? А, пів на першу, здається. Чи не так, голубчику Карле? Потім ми продирались вгору-вниз, увесь час уздовж берега. Побувавши в Швейцарії, Карл-Герман заразився дивовижною любов'ю до верхолазтва. Коли ми видряпались на Стрімчак, я була ледь жива від втоми, але забава тільки починалася. Якихось човнів, що пливли б до Острова чи від нього, ми не бачили, якщо це тобі чимсь допоможе. Ми повернулися стежкою за коморою та погребом і саме встигли на вишукані страви Пак і Ейнара. Стенографічно-го запису ось цього всього тобі не потрібно?

Крістер Війк пропустив повз вуха останню нахабну репліку і, пихкаючи льолькою, задумався. А мені спало на гадку, наскільки важче вести слідство за цілковитого браку алібі в підозрюваних, ніж коли воно у них залізне. І справді, крім мене з Ейнаром та ще Ліль з Карлом-Германом, ніхто не зміг би довести, чим він займався протягом цього критичного часу...

Але навіть на такі тверді засновки, як виявилось, опиратися не можна. Ейнар, що досі мовчки сидів позаду, обізвався зовсім несподівано:

— Боюся, що Ліль з тої чи іншої причини трішки помиляється. Коли я о п'ятій повернувся з купання, Карл-Герман саме лежав на своєму ліжку. І сказав, що вже кілька годин не бачив Ліль...

РОЗДІЛ VI

Крістер Війк сприйняв Ейнарове повідомлення начебто байдуже, хіба що ще іронічніше скривив губу, розглядаючи незворушне обличчя Ліль. Можливо, він у принципі ставив під сумнів правдивість свідчень. Напевно, у нього були підстави не вірити Ліль Арусандер. У всякому разі, Крістерове обличчя вказувало радше ознаки тріумфу, аніж зачудування. Ліль, одначе, була сама невинність і наївність.

— Ейнарику, ти що, зовсім утратив почуття гумору? Невже не розумієш, що Карл-Герман розіграв тебе? Карлоньку, золотко ти моє, ну скажи цьому твердоголовому, що ти пожартував! Ми ж з тобою справді провели весь час разом, еге ж?!

Ліль проспівала ці слова з такою беззахисністю, що Карл-Герман безпорадно глипав то на Ейнара, то на рудоволосе невиннятко. Якийсь час я гадала, що він знову розплачеться. Але, зібравши всю волю в кулак і загравши жовнами, Карл-Герман підвівся й засвідчив:

— Звичайно ж, ми провели весь час разом. Хто б міг подумати, що з моєї мухи виросте слон? Коли Ейнар спитав, чим я займався з Ліль, він упхав носа не у свої справи. Тому я й відповів, що, мовляв, не бачив її.

Тирада була скерована до Війка, той же залишився незворушним, наче сфінкс. Ледь закинувши голову, нібито рахуючи невидимих ворон, детектив, скидалося, не звертає щонайменшої уваги на нашу гру почуттями. Врешті, звернувшись не до нас, а до високого неба, він констатував:

— Що ж, не скажу, ніби ви аж надто допомогли розв'язати цю задачу. Можу лише з певністю сказати, що Маріанна пішла звідси близько першої. Перед тим попрощалася з Вівекою в їхній кімнаті, а за кілька хвилин сказала Джорджеві, що його допомога вже непотрібна: до Фуршгюттана її доведе Рутгер.

Поліцай Крістер перевів погляд з уявних ворон на Джорджевих веселеньких рибок:

- Скільки часу тривала ваша розмова з панною Вальман?
- Щонайбільше хвилин десять.
- Де ви розмовляли?
- Он там, на лужку, де починається стежка до пристані.
- Напевно, тоді вас і побачила Анн-Софі. Анн, це так?
- Так, — відповіла Анн, і досі неприродно бліда. — Того дня мені не йшла робота з миттям посуду. Година була, може, перша чи й більше.
- У що була вдягнена Маріанна?
- Звісно ж, у штани, — здивувалась Анн. — Нічого іншого на ній не було.
- На ній... на ній були сірі штани та біла блузка з червоним шовковим

шарфом. — Джордж аж затнувся у своєму пориванні доповнити Анн. — А ще мала велику наплічну сумку із свинячої шкіри.

«Вельми прикметна риса для Джорджа з його шортами та імпорнтними безрукавками. Знається хлопець на жіночому вбранні», — розвеселившись, подумала я і сказала вголос:

— І ще — дуже вигадлива зачіска. Праве вухо відкрите, все волосся зібране ліворуч. Справді... Принаймні такий вигляд мала вона за столом, — невпевнено додала я, зрозумівши з Крістерового вигляду, що моя репліка переплутує йому всі карти.

У Джорджа, видно, таки свербів язик, бо вихопився з іще одним доповненням:

— Я провів її двадцять-тридцять метрів. До першого повороту стежки...

Лише Крістер Війк, Ейнар і я сприйняли це визнання спокійно. В очах решти товариства виразно було видно здивування й недовіру. Поглядаючи то на Рутгера, то на Ліль, я нарешті зрозуміла, що, власне, вразило їх у Джорджевих словах. Ніхто, крім нас трьох, не знав, що Маріанну вбили — чи принаймні сховали її тіло — щонайменше півтора кілометра звідси. Якщо вірити Джорджеві, то він повернувся на моріжок задовго до того, як Маріанна зустріла свого вбивцю. Звісно, якщо вірити...

Зрештою, був тут іще один, хто знав набагато більше від нас усіх. А чи лише подив я бачила в очах усього товариства? А може, в когось причаївся переляк? Переляк, що Джордж забагато побачив?

Першим порушив мовчанку Рутгер. Його почуття до Джордже сприймались однозначно.

— Якої чортової матері ти не провів її до пристані?!

— Бо вона мені заборонила! Вона ж мала тебе зустріти!

Рутгер був готовий стерти Джорджа з лиця землі. Але комісар Крістер Війк линув своїм нудним голосом трохи олії на бурхливий вогонь:

— Я поставив би запитання навпаки. Якої ср...ї матері ви взагалі йшли за Маріанною? Ви ж переговорили з нею під горобиною, і Маріанна, як самі стверджуєте, натякнула, що ви зайвий. Чому було не крутнутися тоді на підборі й не піти своєю дорогою?

Джорджеві неначе заціпило. Крістер Війк терпляче ждав відповіді. Врешті вродливець промимрив:

— Ми розсталися не ворогами, як ви, може, гадаєте. Я хотів попроситися з Маріанною не в такому відкритому місці, як той моріжок...

— Але ж, Джордже, котику, невже тебе потягнуло на старе? — просто-таки з материнською турботою втрутилася Ліль.

Я відчувала: ще ось-ось — і я зірвуся, схоплю стілець і торохну ним Ліль по голові. Отой її недбалій блазенський тон виводив мене з терпіння; так само, мабуть, дратував він Карла-Германа та Вівеку.

На щастя, нами всіма твердою рукою диригував Крістер Війк.

— Отже, Маріанна пішла до пристані відразу ж по першій. Потім уже ніхто не бачив її, аж коли Пак увечері виявила її труп.

— Пак! Це ти!.. — скрикнула з невідомим співчуттям Ліль. — Не дивно, що ти тоді була, наче з хреста знята. А ми всі злегковажили... Але, любонько, чому ти тоді нічого не сказала?

Скидалося на те, що Крістера Війка взагалі не обходили наші теревені. Він коротко спитав:

— Коли?

— Як почалася гроза. Я не маю... годинника, не знаю, коли точно...

З гурту запевнили, що гроза почалась десь о пів на дев'яту. Війк глянув мені в очі.

— Кажеш, вона була вже холодна і залякла?

Я втягнула шию у вовняну кофту і мовчки кивнула. Все видавалося таким нереальним, що й самій не вірилось. Мое потрясіння під ялиною, Маріаннині чорні очі — може, мені це лише снилося? Може, мав рацію отой грубіян Ульсон? Як Війк зважився робити висновки лише на моїх свідченнях?

Саме тим він тепер і займався.

— У такому разі Маріанну вбито кількома годинами раніш. Задля певності непогано було б, якби ви розповіли, хто чим займався по обіді.

Це було легко зробити. Ми почали обідати незадовго перед шостою, а потім увесь гурт — крім Ейнара і мене — зібрався разом о восьмій. Тоді Рутгер пішов підготуватися до риболовлі, а решта залишилися на лужку до початку дощу. На Джорджеву пропозицію скупатися під дощем ніхто не відгукнувся: всі як один сховались у вітальні й розпалили там камін. Біля каміна я потім і застала всю компанію.

Критичний час, як слід було чекати, випадав поміж першою та шостою годинами.

— Все це, звичайно, здогадки, — сказав Війк, — але можна припустити, що Маріанна когось зустріла, тільки-но попросалася з Джорджем на стежці. Якщо ж не зустріла нікого ні на стежці, ні на пристані, то їй довелося вертатися на дачу. Хтось із вас, шановні пані й панове, балакав з нею приблизно о першій п'ятнадцять. Імовірно, розмова переросла у сварку, що закінчилася вбивством. Хай там як, але я візьмуся до особи, задля котрої — так твердить пан Мальм — Маріанна змінила свої плани.

Крістер Війк підвівся. Його очі були дуже блакитні.

— Ліль і Карл-Герман твердять, що вони були разом від пів на першу до п'ятої, як і Ейнар та Пак. Ніхто з решти нічим не може підкріпити свого алібі. Хоча кожному, — додав він сухо, — надається така нагода.

Постать у картатому пройшлася по моріжку. Навколо столу за кавою сиділи восьмеро людей, що в цю мить скидалися на соляні стовпи. Я подумки благословила Війка, коли він, несподівано попростувавши до горобини, гукнув, щоб ми з Ейнаром ішли за ним.

Очевидно, Крістер Війк вийшов, щоб краще оглянути той злочасний шлях до пристані. Незважаючи на маломовність протягом тієї прогулянки Крістер навчив мене зовсім інакше, ніж раніше, дивитися на оточення і сприймати його. «Шлях» — це широка, добре втоптана лісова стежка. Перші десять метрів уздовж неї ростуть низькі берізки і кущі. Але далі переважають сосни та ялини: перші — високі й стрункі, другі — більш приземкуваті й похмурі. Стежка круто повернула. Війк зупинився і оцінив відстань до лужка.

— Метрів тридцять, — згодився Ейнар, глянувши назад. — Тут вони стояли, не боячись, що хтось із боку дачі їх побачить.

Я спробувала уявити, як ось тут прощалися Маріанна з Джорджем. Як саме прощалися — знаючи Джорджа, над цим можна було не сушити собі голову. Але ж, з іншого боку, чи пасує чоловікові вділяти поцілунки та пестоші жінці, яка кілька хвилин тому глибоко вразила його самолюбство, сказавши, що віддає перевагу Рутгеровим послугам і товариству?

Напевно, Крістер міркував так само, бо ледь зітхнув і рушив далі. В лісі панувала незвична тиша. Чи то в цих місцях не водяться птахи і тварини, чи, може, ополудні вони всі сплять. Всюди під деревами ґрунт поріс м'яким мохом, замшілі були й величезні, такі часті у Бергслагені валуни. Мох заокруглював їх і прикрашав. Але стежка, якою ми йшли, всюди була тверда й гола.

— Марно шукати тут сліди, — сумно зауважила я. — Якось читала детектив: там ішлося про талановитого комісара поліції, що розв'язав загадку двох убивств за кількома майже затоптаними відбитками черевиків. Сліди показували: вбивця при ходінні налягав на зовнішній бік стопи, а черевики були зношені з внутрішнього. Залишалось тільки розшукати того клишавця, що позичив чужі черевики. На жаль, у житті такого немає.

Крістер Війк усміхнувся. Ейнар скуйовдив мені волосся. Стало наче легше дихати. Незабаром ми підійшли до місця, звідки було видно ту ялину. Стежка неподалік звертала найкрутіше, і з її другого боку можна було вже побачити причал і озеро. Мої супутники визначили загальну довжину нашого шляху — два кілометри. Вже вчетверте я поплентала до ялини.

Придивившись до неї у яскравому сонячному світлі й на здорову голову, я збагнула, чому саме цю ялину обрали і вбивця, і я. Вона велично височіла понад своїми сусідками. Густе, темно-зелене до чорноти віття широким колом стелилося по землі. Цього разу Крістер Війк узявся за справу ґрунтовніше. Нашперавшись навколо ялини та під нею, він звелів мені реконструювати вчорашній випадок. Помітивши моє явне небажання знову заповзати під отой зловісний ялиновий дах, Крістер з пустотливою усмішечкою запропонував Ейнарові лягти під ялину і зображати трупа. Я назвала цю затію кошмарною, але все ж підкорилася. Не пам'ятала, з котрого саме боку забралась увечері під віття, зате в моєму мозку назавжди запеклося, звідки і як вибралася. Тому залізла туди навмання і доповідала Крістеру про кожне своє відчуття й кожну дію вчорашнього випадку. Подумати тільки, лише вчора це сталося! Я здригнулась була, простягаючи руку до істоти поруч мене, але м'яке й тепле Ейнарове обличчя відразу підняло мій дух настільки, що навіть стало важкувато допомагати слідству. Війк розсунув гілля й уважно оглянув нас, відтак засміявся:

— Тіло задовге. Ноги стирчать!

Віти зімкнулись. Ейнар повільно притяг мене до себе. Його темні очі були серйозні й водночас повні пристрасті.

— Знаю, що тут не місце на такі речі, — прошепотів він. — Та я стужився за тобою, Пак. Хай йому абищо з усіма трупами та вбивствами! Я хочу тебе ось тут, тепер. Забудьмо про все інше.

Я не заперечила. Та після першого ж гарячого поцілунку переді мною постали зовсім інші, чужі чорні очі. Я затерпла. Ейнар одразу ж це відчув, і за хвилинку ми вилізли з-під ялини.

— Ерос-Танатос, — пробурмотів Ейнар. — Пробач. Сам себе не впізнаю.

Ми мовчки підійшли до Крістера, що сидів трохи звіддала на камені, задумливо натоптуючи люльку. Якщо він і помітив наше збентеження, то не подав ознаки.

— Швидко просохло після вчорашньої грози, — сказав він. — Сядьте-но й розкажіть мені, що ви думаєте про нашу задачку.

Ейнар відвів очі. Крістер поплескав його по плечі.

— Старий друже, за тридцять літ ти вперше приховуєш щось від мене.

— Ні. — Ейнар машинально зірвав кілька ягідок чорниці й впустив їх на мох. — Не приховую.

— Скажімо так: ти знаєш щось таке, чого б не хотів знати. Тим більше, щоб я про це дізнався.

— Ні, Крістере, якби щось знав, то тут же сказав би тобі та Пак. Не забувай, що це ж я запросив тебе сюди. Я міг би допомогти тобі чимось іншим, крім необґрунтованих підозр. Але ти маєш рацію. Це стосується особи, яку б мені не хотілося підозрювати.

— Рутгера?

Їхні погляди зустрілися. Безпорадна, я стояла поруч двох друзів.

— Годі. Більше не витримаю, — докірливо сказала я. — Чому саме Рутгера підозрювати більше від інших? Щоправда, Джддже стверджує, нібито Рутгер мав одвезти Маріанну, але де гарантії, що він каже правду?

— Як видно, Пак знає ще менше, ніж я, — нервово пихнув люлькою Крістер. — Принаймні я знаю таке, що в теперішній ситуації могло б розглядатись як обтяжлива обставина для Рутгера. Він свого часу був заручений з Маріанною.

Я оторопіла.

— Заручений? Рутгер? З Маріанною?

— Саме так. І найкращий Рутгерів друг, Ейнар, якщо захоче проявити лояльність до поліції, розкаже нам, що він про все це знає.

Вже після нашої першої зустрічі з Ейнаром я охарактеризувала його як непідкупного праведника, а тепер не сумнівалася, що він цю лояльність проявить. Але я не гірш од Ейнара відчувала, що цим самим він якоюсь мірою зрадить друга, навіть перед такими співчутливими слухачами, як я і комісар Крістер Війк.

— Цю історію знала вся вища школа Стокгольма. — Ейнар говорив уривчасто і неохоче. Тепер він обскубував листочки з галузки чорниці. — Рутгер і Маріанна познайомилися шість років тому. Він тоді керував Студентським театром, вона була там прямою. Маріанна завжди була справжня красуня, і не дивно, що Рутгер з першого ж погляду закохався в неї по вуха. Ми не були в захваті від нашої прими, у ній дратуюче поєднувалися штучність і запальність. Але незабаром вони стали нерозлийвода, і, товаришуючи з Рутгером, доводилося терпіти й її. Зрештою, невдовзі Маріанна стала просто-таки чарівливою: Рутгерове товариство, як видно, пішло їй на користь... Офіційних заручин не було, але всі сподівалися весілля, тільки-но Рутгер залагодить усі свої справи. Маріанна часто їздила з ним у Борг до його батьків, кілька літніх сезонів відпочивала тут, у Лільборгені. До речі, я вважаю, що він збудував тут дачу для Маріанни, аби бути з нею разом і влітку. Рутгер був безтямно закоханий у неї...

Ейнар замовк. Ми чекали продовження, та він і далі мовчав. Тоді Крістер Війк спроквола сказав:

— Майже все це я знав і раніше. Але мене завжди цікавило, з якої причини вони розійшлися. Важко уявити собі, що з причини Анн-Софі.

— Звичайно, не Анн-Софі. Причину цього, напевно, знали тільки самі Маріанна й Рутгер.

— Вони розлучилися всерйоз.

— Так. Це сталося минулої весни. На жаль, цього року мене не було у Стокгольмі, тому не знаю, що було поміж них восени та взимку. Але якось я заскочив у Стокгольм в останній день квітня на студентське свято. Того вечора ми непогано повеселились і потанцювали.

Ні з того ні з сього мені раптом не сподобалося, що Ейнар міг поїхати без мене на святкування й танцювати з кимось іншим. Але від його наступних слів куди й канули мої ревності.

— Зрештою, Вівека теж була з нами. Того вечора між Рутгером і Маріанною було все як завжди. Маріанна просто сяяла у сніжно-білій сукні, а вже він — так очей з неї не зводив. Пригадую, вони говорили, що поїдуть до Парижа, тільки-но одержать візи... Так, а потім ми з Рутгером не бачились аж до початку червня, коли я приїхав у Скугу. Одного дня він зателефонував і спитав, чи не хотів би я приїхати велосипедом до нього в Борг. Я згодився й застав його зовні опанованим, хоча насправді то був клубок нервів. Я, звісно, тут же спитав про Маріанну, а Рутгер відповів лише... Пам'ятаю його відповідь слово в слово, бо я не раз замислювався над нею... Рутгер відповів: «Між нами все скінчено. Але, Ейнаре, ніколи не пробуй дізнатися, що сталося. Та життя мусить тривати». Як самі розумієте, при ньому я ніколи більше не згадував її імені.

Ми мовчали. Десь у лісі одноманітно й занудливо цвіркала пташка. Наче спохватившись, що ще не все розповів, Ейнар заговорив знову:

— Того самого пополудня до Борга приїхала Анн. Лільбе'єрні близько сусідують з Гаммарами, а Рутгер і Анн дружать ще з дитинства. Анн саме повернулася з Англії, де пробула три роки. Утрох ми чудово провели вечір, але, запевняю, для мене було справжнім шоком прочитати у місцевій газеті про їхні заручини.

Крістер Війк ствердно кивнув і тут же майже непомітно струснув головою.

— А тепер Маріанну вбито на Рутгеровому острові. Погано складається. Втім, ми знаємо ще дуже мало, щоб робити висновки...

Крістер задумався, та зненацька спитав:

— Які можуть бути мотиви вбивства Маріанни?

— Любов, зненависть, ревності, — не задумуючись, відповіла я. Ейнар не заперечував.

— Так. Либонь, відсотків на дев'яносто у це можна повірити, — згодився комісар. — Це була надзвичайно приваблива жінка. Хто зна, чи й я не здатен був задля неї навіть на самогубство.

Крістер Війк сказав це без ніякої іронії. Я не встигла придивитися до виразу його обличчя, бо він устав. Устали й ми з Ейнаром.

— Займіться іншим. Уявіть собі, що це ви вбили жінку й сховали її під дуже густу ялину. Але з тої чи іншої причини вирішили перенести тіло. Куди б ви його поділи?

— В озеро, — відповіли ми з Ейнаром у один голос.

— Хіба це кращий сховок, ніж у лісі? Втопленики рано чи пізно випливають.

— Досить довго може тривати, поки тіло випливе, — зауважив Ейнар. — Крім того, Увлонен дуже глибокий, а на Острові й kota не зариеш, такий кам'янистий ґрунт. Не могла ж вона в таку спеку лежати цілу добу на повітрі, дух пішов би.

Мені стало недобре, і Крістер узяв мене попід руку.

— Ходіть оглянемо човни! Ви ж, звичайно, не топили б тіло під берегом?

Біля причалу стояли моторка, вітрильник та старий човен Маріанни й Віеки. Ейнар спантеличився.

— А де пласкодонка?

Я похапцем пояснила, що тепер вона біля дачі. Я запливла нею туди, бо боялася сама йти стежкою.

Чоловіки не стали кепкувати з мене, як можна було очікувати. Вони почали вирішувати, що вибрав би вбивця, аби впливти і втопити труп: вітрильник чи торохтливую моторку. Врешті-решт Крістер зупинив свій вибір на бувалому в бувальцях старому човні. Він старанно оглянув цю шкаралупу ззовні й зсередини, а тоді заходився вичерпувати з неї дощівку, щоб як слід обстежити дно. Здавалося, минула ціла вічність, відколи Ейнар випомповував воду з моторки перед нашим уранішнім від'їздом до Фуршгюттана. І раптом у мене ослабли коліна. Я сіла на узбережний камінь.

— Пласкодонка, — пролепетіла я. — У ній не було води. Хтось вичерпав воду вранці до пів на сьому.

За хвилинку-дві ми вже сиділи у старенькому човні й щодуху гребли навколо мису до дачі. Незабаром узялися розглядати мальовані на біло рибини пласкодонки. Цілком сухі, просмолене дно під ними теж сухе. Крістер піднімав ці рибини одна за одною, я стояла на мілководді й допомагала йому тримати їх. І тут у щілині під банкою щось блиснуло.

Це була тонка довга заколка для волосся у формі чорного блискучого черв'ячка. Простенька, але видно, доволі коштовна. Я рвучко простягла її Крістеру.

Він присвиснув.

— Ти диви. Ми таки на правильному шляху.

Якийсь час Крістер вдивлявся в далечінь. І враз пожвавішав.

— Принаймні одне тепер ми знаємо твердо: у вбивці міцні нерви. Ось скажіть мені: ви б стали вичерпувати воду з човна, тільки що викинувши труп в озеро або зразу ж перед цим?

РОЗДІЛ VII

Ми стояли за довгим і крутим урвищем купальні. Дачі звідси не було видно, лише вітерець подеколи приносив сюди гомін голосів. Напевно, товариство сиділо на лужку й балакало про останню подію.

Закінчивши обстежувати пласкодонку, Крістер Війк не мав ніякого бажання знову зустрічатися з усією компанією.

— Ми відженемо човни до пристані, — вирішив він і сів за весла пласкодонки. Я подибала до старого човна. Нічого не вдієш, знову доводиться сідати в цю брудну трухляву посудину. На довершення я ледь не посварилася з Ейнаром, коли він, забавившись покурити, вмовив-таки зайняти його місце за веслами. Гребти, та ще й з такими геть розбитими кочетами — це до списку моїх талантів ніколи не входило. Кілька разів весла то ставали цапки, то загібали повітря; і зрештою, хоч я й судомно стискала те кляте дерев'яччя, одне весло таки випустила. І подивувалася з Віеки: як це вона примудрилася відгарувати цілих п'ять кілометрів у таких ночвах. Спасибі Крістеру, одра-

зу ж виловив оте весло, і ми щасливо допливли до пристані. Тут на нас чекала ще одна несподіванка.

Посеред залитої сонцем гладіні озера неждано-негадано з'явився надувний човник. Хтось завзято гріб веслом.

— Привіт, Ейнаре, це я! — озвався дзвінкий дівочий голосок.

Ейнар спромігся лише мукнути, наче від зубного болю:

— Все прекрасно. Бракувало тільки цієї Пюттан!

Тим часом Пюттан хвацько підгреблася до причалу і сонячно всміхнулась усім нам.

— Добридень, пане комісар! Добридень... ви, напевно, Пак? Я Пюттан — Рутгерова молодша сестра.

Відрекомендовуватись їй, власне, не було потреби. Вистачало лиш глянути на неї — відразу впадала у вічі схожість із братом: те саме темне волосся, ті самі густі брови, сірі очі й нахил до повноти. Щодо її віку теж неможливо було помилитися — такими мрійливими очима дивляться на світ лише в сімнадцять.

— Це здорово, що комісар Війк теж тут. А я й не знала. До нас дійшли чутки, ніби тут у вас на острові ціле нашестя. В Увфаллеті тато зустрів Ларсона, і той сказав, що спершу приїхала розхверцьована паннуся з безліччю сумок та пакунків, — це, напевно, Ліль. З нею був чолов'яга, зодягнений, як той клоун у цирку. Потім прибули дві жінки в штанах і позичили в Ларсона рибальський човен, якого, до речі, досі не віддали. Почувши це, мама пожаліла бідну Анн, що «мусить варити й мити посуд для такої гурми люду; таж ті гості й пальцем не ворухнуть, щоб чимось допомогти на кухні». Ото мама і послала мене допомагати Анн. Я взяла гумовий човник на велосипед, і ось я тут. Добиратися сюди було легко, бо всю дорогу дув попутний вітер.

Веселенько отак базікаючи, Пюттан виволокла човник на берег, випустила з нього повітря і заходилася складати його. Ми збараніло дивилися на дівчину, слухали балаканину і по-дурному мовчали. Нарешті Ейнар здобувся на слово:

— Слухай, Пюттан, нам усім дуже приємно тебе бачити. Дуже мило з боку твоєї мами потурбуватися за Анн, але, чесно кажучи, нас тут стільки, що на всіх не стає місця для ночівлі. Не думай, що...

— Я прихопила спальний мішок і намет! — стрільнула сірими очима Пюттан. — Шикарна американська штучка! Нейлоновий, легкий, водонепроникний, захищає від комарів. Не турбуйтеся за мене. А чого ви чекаєте? Не проведете мене на дачу?

— Сядь і послухай, — рішуче почав Ейнар. — Маємо багато чого тобі сказати...

Але Пюттан повелася зовсім не так, як ми гадали. Виявилось, вона в захваті від перспективи взяти участь у справжньому розслідуванні справжнього вбивства.

— Фантастично! Ковтаєш десятками погані детективи — твій, Ейнаре, детектив, їй-бо, не з гірших! — і раптом натрапляєш на один із них у житті. Вбито жінку незвичайної краси, її труп зник, відомий автор детективних романів — серед підозрюваних. І ось на місці злочину з'являється вправний комісар поліції...

— Пюттан! — гримнув Ейнар. — У тебе що, ніякої шани до небіжчиків немає?!

— Шани?.. До Маріанни? Вибачай, до неї — немає.

Дзвінкий дівочий голос прозвучав надивовижу холодно. Коли Пюттан встала і взяла свій спальник, ніхто не зважився її затримувати. Навпаки, чоловіки гречно понесли до Лільборгена речі юної панни Гаммар, а я лише міркувала: що на це скаже Рутгер.

...Сказав він багато чого, але то був горох об стіну. Пюттан твердо вирішила залишитися.

— Не будь смішним, — відказала вона, коли Рутгер зауважив, що юним

ніжним панночкам недоречно вплутуватись у кримінальні справи, пов'язані з убивством. — Я вважаю: для мене все це — не більш як пригода, а з ваших фізіономій видно, що ви тут розгубилися куди гірше, ніж я, юна ніжна панночка. А те, що Анн потребує допомоги, видно кожному. Тільки чоловіки цього не бачать.

Пюттан мала рацію. Вже за півгодини вона хазяйнувала в невістчиній вилізаний кухні, у той час як сама Анн лежала у спальні з опущеними гардинами. Мені було трохи соромно, що я зробила так мало спроб запропонувати Анн свою допомогу, але, прослизнувши на кухню й почувши: «увійди! будемо чистити агрус, Рутгер його дуже любить», вирішила, що частка провини лягає й на Анн-Софі. Вона завжди була така неприступна, що я просто не бажала залишатися з нею віч-на-віч. З Пюттан — навпаки: чистити агрус у її товаристві було й по-наськи, і приємно, й весело.

Оббираючи картоплю, розпаливши піч і зарум'янившись біля вогню, Пюттан розповіла мені, що вчиться вона на третьому курсі Стокгольмської педагогічної жіночої школи.

— Я вже на останньому курсі. Важко навіть уявити: ще один рік, і тоді...

Коли ми зійшлися на думці, що в Упсалі значно краще вивчати французьку, ніж у Стокгольмі, але найкраще було б цим займатись у Парижі й таки туди поїхати, хоч би що там казали Рутгер та батьки, ми вже були задушевні подруги. Пюттан не приховувала, що обожнює старшого брата, хоча й досі не може пережити, що Рутгер вважав її не досить дорослою, щоб бути на званому обіді. Так само вона обожнює й Ейнара, якого Пюттан пам'ятає ще змалечку. Торік, коли ще навчалась у педагогічній школі у Вестеросі, він викладав там історію. Похвали на адресу Ейнара примусили мене зашарітись до корінців волосся, в той час як я вголос міркувала, чи не варто їй самій зайнятися вчителюванням. У великому серці Пюттан вистачало місця для всіх, а найбільшу територію в ньому займав її улюблений поет — Карл-Герман Лінденше. Виявилось, всі дівчата в літературному гімназичному гуртку «Феліцітас» шаліли від його віршів та скромної усмішки — напевно, тут краще пасував би зворотний порядок об'єктів шалу, — і в класі Пюттан чотирнадцять учениць вирішили вибрати за тему для контрольної роботи саме творчість Карла-Германа. У цій конкуренції Пюттан вийшла переможницею, в основному — завдяки своїй гарячій аргументації викладачеві й однокласникам, що у неї на канікулах трапляється чудова нагода поспілкуватись особисто з великим поетом. Я відірвала погляд од м'ясних биточків. Ось тепер зрозуміло.

— Тільки не кажи, що ти задля цього, — я кивнула на биточки, — прибула сюди. Тепер мені ясно, чому тебе так мало обходить це вбивство.

Сірі очі променіли невинністю. Мугикаючи дует коханців із «Люенгріна», Пюттан неухважно краяла надвоє цибулини.

Коли вона трохи знизилася до нашої грішної землі, я спробувала повернути до обговорення дам з нашого товариства, але цього разу дівчина була не така балакуча. Ліль — трохи чокнута веселуха, Вівеки Пюттан раніше не стрічала, а про Маріанну взагалі не хотіла говорити. Я так і не дізналась, якої думки Пюттан про свою братову, але з усього можна було зрозуміти, що старі Гаммари куди більше раді Анн, ніж Маріанні.

Так ми зготували обід. Допомогавав нам накривати стіл понурий і внутрішньо напружений Джордж. Пюттан зачаровано дивилася на гоїдлиний трамплін на його плечах, і я тут же поцікавилась її думкою про нашого красеня. Але Пюттан повелася напрочуд байдуже.

— Занадто вже вродливий, — вирішила вона. — Думаєш, у нього зуби справжні? Але сорочка чудова!

Без Пюттан обід був би карою Божою. Безперечно, дівчисько мало рацію, коли, осягнувши оком усе наше мовчазне товариство за столом, заявило:

— В житті не бачила таких кислих пик! Само собою, мало радості, коли тебе підозрюють у вбивстві, але ж від того не стане легше — отак хнюпити носа! Давайте їсти биточки і балакати про що завгодно, аби не про вбивство.

— Дівчинка мудріша від усіх отут докторів і ліценціатів, — сухо зауважила

Вівека. — Якщо ми взагалі хочемо вибратися з цієї халепи, то таки слід спробувати поводитись, як нормальні люди.

Крістер схвально кивнув головою, й Пюттан одразу ж заходилася «балакати про що завгодно». Сидячи навпроти Карла-Германа, вона задивилася на нього і зітхнула:

— Як гарно поетам! Щоправда, іноді мені здається, що краще бути оперним співаком чи актором. Тоді безпосередньо відчуваєш слухача або глядача, еге ж, пане поете? Та коли я вертаюся додому й читаю щось із ваших віршів — наприклад, «Ніч кличе», чи «Ростуть лілії у твоїх руках», або ж...

— Так, це справді розкішно. Заради цих віршів Карлові-Герману можна дозволити майже все!

Ліль млосно всміхалася Карлові-Герману. В її золотавих очах чайлися тисячі обіцянок.

Поет наче прокинувся від поганого сну. Він ловив її погляди й, звичайно ж, не чув нічогісінько з того, що сказала Пюттан. Але стокгольмська гімназистка, приїхавши збирати матеріал для контрольної, так легко не піддавалася.

— Пане поете, а ви вірите в Бога? — запитала вона. Ейнар похлинувся пивом, Карл-Герман ледь почервонів, але Пюттан поважно пояснила, що її вчитель шведської мови стверджує: Лінденше — атеїст. Як же так? У це важко повірити, прочитавши його останню збірку. Може б, пан поет сам?..

— Поети — люди делікатні, — повчально сказав Ейнар. — Не можна ставити таких запитань по півгодинному знайомстві.

Пюттан охоче згодилася почекаати з релігією до більш слушної нагоди, зате знову спитала:

— Пане поете, якої ви думки про вільне кохання? Аналізуючи вірш «Лиш у твоїх обіймах народився я», виникає враження...

Але тут утрутилось уже кілька осіб водночас, зауваживши: поезія Карла-Германа не для школярів. Школярка на те енергійно запевнила, що гімназистки-випускниці не менш дозрілі й досвідчені, ніж старі засушені академіки. Оце її запевнення викликало жваву дискусію на весь час обіду. Карл-Герман віддав належне зрілості гімназистки, уклінно попрохавши її не називати його паном поетом. Я скористалася моментом і запропонувала відкинути геть усякі викання та титулування. Не так задля Пюттан, як задля того, щоб не чути отого Крістерового високомірного «пане Мальм».

Неприродна напруга послабилася. Звичайно, Маріанну вбито; ніхто з нас ні на хвилинку про це не забував; але ми, завдяки Пюттан, якось опанувалися й поводитись менш-більш нормально. Ось коли я зрозуміла, що сьогоднішній недбалій та розв'язний тон Ліль, що так страшенно мене дратував, був найкращим способом уникнути істерики і потоків сліз, хай навіть за мить ми знову бралися до теми вбивства та вбивці.

Як завжди, по обіді ми перейшли на моріжок. Пюттан заклопотано снувала поміж нас, наливаючи власноручно зварену каву. В повітрі відчувалася прохолода, й Анн, стурбовано похитавши головою, сказала, що їй дуже не до вподоби рішення Пюттан спати в наметі.

— Таж ми запросто можемо покласти комісара... ой, тобто Крістєра на дивані у вітальні. Крістєре, ти ж залишишся переночувати?

— Спершу я гадав був поїхати до Фуршгюттана. Та потім знову довелося б вертатися сюди... Дякую за пропозицію.

Карл-Герман, десь-то, теж був заклопотаний комфортом ночівлі своєї новоявленої прихильниці, бо похапцем докинув:

— Є вільне ліжко у кімнаті Вівеки... Якщо Пюттан з Вівекою не захочуть там спати, то ми з Ейнаром можемо помінятися з ними кімнатами.

На хвилинку думки всіх зайняло Маріаннине порожнє ліжко, але Вівека спокійно запевнила, що не варто задля такої дрібниці знімати рейвах.

— Я приймаю снодійне й відразу засинаю. Кому треба таблетку-другу — лишень скажіть. А щодо Пюттан...

Пюттан сіла на траві в ногах Карла-Германа, готова обстоювати своє.

— Спатиму в наметі, я вже сказала. Трапилася перша нагода випробува-

ти таку прекрасну річ. Це ж просто диво: зелений іззовні, сніжно-білий зсередини, є в ньому вікно з сіткою від комарів і навіть дно-підлога. Ще вдома я хотіла нап'ясти його на ніч у березовому гаю, але тато сказав: сусіди, мовляв, подумують, що старий Гаммар витурич із хати єдину дочку. Отже, нічого з того не вийшло. А чого боїтеся ви? Я маю спальник, у ньому буде ще тепліше, ніж у ліжку.

— Але ж ти спатимеш зовсім сама! — ніяк не давала себе переконати Анн-Софі. — А ночі стають щораз темніші. Уяви собі...

— Уявляю. Підкрадається вбивця й душить мене крізь сітку від комарів. Анн, тобі нічого переживати. Кому я потрібна, щоб хтось завдавав собі клопоту вбити мене? Та якщо хочеш, я можу озброїтися Рутгеровим револьвером із шухляди столу поряд з ліжком. Це на випадок, якщо якийсь злодіяка зробить честь Лільборгенові своїми відвідинами. Цікаво тільки, що б він тут заповав? Я вмю стріляти, Рутгер мене сам навчив...

— Якщо ти замовчиш хоч на десять хвилин, матимеш усе, чого тільки забажаєш, — зітхнув Рутгер.

Пюттан слухняно замовкла, на якусь хвилину стало тихо. Зненацька Крістер Війк простяг руку й запитав:

— Чи впізнає хтось оцю штучку?

На його долоні лежав чорний блискучий черв'ячок. Лідь придушила крик, а Крістер свердлив поглядом Рутгера, який, ледь кинувши оком на заколку, опустив очі.

Вівечин голос ледь затремтів:

— Та це ж Маріаннина заколка.

— Рутгере, ти впізнаєш цю річ, це ти накоїв? — тихо, але з притиском спитав Крістер.

Рутгер із шумом утяг повітря. І видихнув одним словом:

— Ні.

Крістер неохоче перевів погляд на Вівеку.

— Довго була в неї ця заколка?

— Маріанна купила її зовсім недавно. Коли зробила собі ту вигадливу зачіску, що так упала була в око Пак.

— Чи мала Маріанна на собі цю заколку, коли востаннє йшла звідси?

— Раз вона не змінила зачіски, то гадаю, що мала. Але мене такі речі не цікавлять, присягатися не стану.

Та Джордж запевнив, що Маріанна мала звичний вигляд, а її волосся було так само майстерно вкладене, як і тоді, коли вона прибула на Острів.

Війк випалив наступне запитання:

— Хто з вас сівав у пласкодонку після першої години вчорашнього дня?

— У пласкодонку? — перепитав Карл-Герман, наче сумніваючись у Крістеровім здоровім глузді.

— Так, у пласкодонку.

Цього разу Рутгерові розв'язався язик.

— Між дванадцятою і четвертою я був на Лільшені, це я вже казав. Учора десь о пів на дев'яту вечора ми з Ейнаром впливли витягнути сіті, але раптом уперішив град і перешкодив нам.

— Це все?

Я винувато звела руку, але, вочевидь, мене в рахубу не брали.

— Тоді я змушений сказати, що ця заколка — єдиний слід по Маріанні. Швидше за все, тепер вона спочиває на дні Увлонена.

Глибокий подив на всіх обличчях був, без сумніву, справжнім. І все ж поміж усіх мусив бути той, хто грав роль. Міцні нерви, як сказав Крістер Війк.

Він коротко повідомив, що труп зник і що його вже не було, коли я пів на сьому привела Ейнара до ялини. Про мого найліпшого друга Ульсона він навіть не заїкнувся.

І знову почалось опитування.

— Коли ви розійшлися цієї ночі?

— Близько першої.

— Магічна година у цій історії, — зауважила Пюттан, уся зір і слух.

— Чи може хтось із вас підкріпити доказом, чим саме він займався між першою і пів на сьому?

— У всякому разі, не я, — сказала Вівека. — У кімнаті я спала сама.

— Ми з Ейнаром вирушили о третій... — під косим Крістеровим поглядом я проковтнула решту слів.

Але Ліль проясніла.

— Не дивно, що мені снилося, наче я така самотня, наче всі мене покинули...

— Чи виходив хтось із вас надвір? Може, щось бачив, може, чув щось?

— Хвилинку... — Джордж споважнів. — Вночі я прокинувся від того, що хтось ходив у мене попід вікнами. Я ніколи не опускаю гардин. Цієї ночі мені здалося, хтось дивиться на мене. Я заворушився, остаточно прокинувшись, але почув лише кроки. Глянув на годинник — було пів на четверту — і здивувався: хто це так рано зірвався. Потім знову заснув, і... боюся, що цим я мало допоможу...

Крістер зиркнув на посипану гравієм доріжку навколо дачі.

— Ти спиш у кімнаті при вітальні? Тоді твоє вікно виходить на лужок.

Я глянула на цю доріжку і зрозуміла Крістерову думку. Навіщо вбивці взагалі знадобилося йти повз ту частину будинку, де спав Джордж? Від будиночка для гостей до ялини можна пройти навпростець лісом. Навіть якщо йти до горобини, аби потім піти стежиною, то при цьому доводиться минати лише східне крило дачі з вікном у спальню Гаммарів. Усе одно ніхто не став би виходити кухонними дверима в лівому крилі, аби потім прократатися вздовж фронтона. І чого б тоді хрускотіти камінчиками, раз є лужок? Незрозуміло. А може, Джордж обманює нас?

Крістер Війк припинив опитування й сказав, що хоче проскочити до Фуршгюттана й звідти зателефонувати. Він спитав, чи є в Маріанні рідні, кого слід було б повідомити. Вівека сказала: тільки далекі родичі. Вони, напевно, особливо не перейматимуться її смертю.

— Якщо, розуміється, нічого не успадкують.

— Куди Маріанна звідси мала їхати? — спитав Крістер у Вівеки.

— На кілька днів до Стокгольма. А потім — до Бостада.

Комісар попросив Ейнара підвезти його. Вони пішли, а ми з Пюттан подалися на кухню мити посуд. Старанно зачинивши всі двері, пустилися теоретизувати. Пюттан вважала, що Маріанну вбив Джордже. Або Вівека. Або Ліль.

— Так вважаєш, бо у цій справі ти далеко не безстороння. Тобі й на думку не спадає, що вбивцею цілком може бути хоча б... — я затнулась і змінила «Рутгер» на «Карл-Герман».

Проте, напіткавши Джорджа, що на самоті нервово міряв уздовж-упоперек моріжок, я задумалася, чи не слушно каже, часом, Пюттан. Завжди такий життєрадісний і до нестерпу гармонійний, Джордж Мальм місця собі не знаходив. Змусивши Джорджа сісти, я побачила в його очах страждання.

— Джордже, щось сталося?

— Нічого. Нічого такого. Бридня це все.

Але з Джорджа був, як він сам про себе сказав, ніякий актор, тому його слова мене не переконали.

— Ти добре знав Маріанну? — спитала я навмання.

— Кілька разів стрічав у художній школі. Але там завжди повно студентів.

— Вона тобі дуже подобалася, правда ж?

Джордж кивнув, звівся і знову розпочав нервово дибати сюди-туди.

— Вчора вранці ми разом купалися в озері. Всі ще спали. Подивилася б ти тоді на неї. Вона була така красива, аж за душу брало. А коли ми розходилися по кімнатах, пообіцяла зустрітися зі мною в...

Джордж урвав мову. Значно спокійнішим тоном він поцікавився, чим ми займаємося з Пюттан, бо вся компанія пішла на прогулянку.

Я зрозуміла, що Джордж Мальм більше нічого не скаже, десь-то вже шкодує за сплилим із язика.

Всю решту вечора Пюттан, Джордж і я провели у безнадійних спробах нап'ясти той хвалений водонепроникний нейлоновий намет. Скидалися ми на героїв поганької кінокомедії Боба Гоупа. Таким нас побачили Ейнар і Крістер, повертаючись із Фуршгюттана: безпорадно зашпортаних поміж кілочків, шнурків, шворок та сітки від комарів. Поблажливо, усміхнено, як і годиться справжнім чоловікам, вони за десять хвилин управно поставили намет. Я спитала, що вони робили. Крістер мав довгу телефонну розмову зі Стокгольмом і коротку — зі Скугою. Завтра має прибути старший поліцей Бергтрен, а в Крістера свій клопіт: немає тіла жертви, нема чого показати. Без зайвих пояснень я зрозуміла, що ніхто не розпочне серйозного слідства, поки всі докази опираються лише на мої голосливі твердження. Напевно, стокгольмці порадили Крістерові не гарячкувати, бо може бути, що панна Вальман якраз приїхала до столиці. Що ж, зрозуміти їх можна.

Засинаючи від снодійного, яке Вівека вділила мені та Анн, у глибині душі я сподівалася, що вся ця кошмарна історія лише привиділася перестрашеній громами та блискавицями дівчині.

У неділю рано мене збудила Пюттан. Трясла мною так, що аж ліжко підскакувало. Я лупала очима непорозуміло на неї, мокроволосу, зодягнуену в самий купальник.

— Пак, прокинься! Мершій за мною! Я щось знайшла...

Я сьак-так вибралася з ліжка. Ліль уже кудись поділася. Одягши довгі штани й ангоровий светр — що було помилкою, це я виявила вже надворі, в ранковій теплині, — я побігла вслід за Пюттан, яка щодуху гнала лісом. Мало-помалу я здогнала її і, задихаючись, попитала, в чому річ. Пюттан лише трясла головою і гнала далі. Врешті, слово за словом, я дізналася, що Пюттан встала о восьмій і відразу ж пішла купатися. Нікого не зустрівши, побігла навропростець через мис забрати надувний човен. Задумала була обпливти навколо Острова, але, не допливши до Стрімчака...

— Зажди, Пак, ти сама побачиш, це десь тут. Я не наважилась придивитися докладніше, але гадаю, що це...

Ми добігли до берега, і Пюттан потягла мене коміть головою по валунах край води. Над нами ясніло безхмарне небо, вже припікало вранішнє сонечко, над Увлоненом ширяли білі чайки. Враз Пюттан схопила мене за руку й шепнула:

— Он там, там у воді поміж камінням.

І досі ще заморочена снодійним, аби відчувати цікавість чи страх, я нахилилась і побачила щось пістряве в рудуватій воді.

— Треба якось її витягти, — мляво пробубоніла я. — Інакше хвилею віднесе...

Я підкотила холоші, ступила кілька кроків слизьким кам'янистим дном і побачила... білі рибки, що нарешті опинились у рідній стихії. Розгойданий трамплін з наядами-купальницями.

— Пак, — шепнув наляканий голос за моїми плечима. — Це не Маріанна. Це Джордже.

РОЗДІЛ VIII

— А я весь час думала, що Джордже — вбивця, — вишептала Пюттан. Було чути, що перше потрясіння в неї вже минулося. Ми стояли в теплій прозорій воді за кілька кроків од нашої знахідки.

— Як це безглуздо, — додала Пюттан. — Одне вбивство завжди може трапитися. Чесно кажучи, я певною мірою можу зрозуміти Маріанниного вбивцю, але два вбивства за кілька днів — це вже занадто.

Пюттан обережно побрела по слизькому камінні. Простий синій купальник щільно облягав її надто округлі форми, але — зовсім як Рутгер — сестричка була гнучкою й жвавою. Стояла біля Джорджа. Вода сягала їй стегон.

— Він лежить долілиць, — озвалася Пюттан, — і сорочка роздерта, лишень клапті колишуться. А чи не забрати його нам самим? Втім, у всіх детектив-

них повістях пишеться, щоб не чіпати трупа. Але як бути, коли він лежить у воді? Хоча навряд щоб його звідси віднесло...

Вона озирнулась на мене.

— Ой, Пак, щоб ти часом не зомліла. Ходімо на берег. Слід було б мені привести Крістера, та, як на гріх, він кудись заповдівся, то я й побігла до тебе. Хочеш, підемо звідси?

Безперечно, саме цього мені найбільше праглось, але в голові ще вистачало глузду розуміти: Крістер Війк ніколи мені не пробачить, якщо я дозволю трупові зникнути, перш ніж його побачить комісар. Тому я заперечливо похитала головою.

— Ні, я зостануся сторожити труп... сторожити Джорджа, а ти збігай на дачу й спробуй знайти Крістера. Але одна нога тут — друга там...

Пюттан гайнула з місця, наче той грек-марафонець, а я сіла на плаский камінь. Якби й з Маріанною так, нізачо не зникла б з-під ялини. Аж тепер я усвідомила, наскільки помилялися ми з Ейнаром, залишивши її там, у лісі... Ейнар тоді навіть не глянув на вбиту. Хіба так поводяться в подібних випадках? Хай уже я, одуріла від страху, Ейнарові ж таке не личить... А тепер Джордж. Звісно, треба згодитися з Пюттан, що вбивство Маріанни можна зрозуміти й навіть якось з ним погодитись, але кому вистачило серця накласти руку на такого хлопця, як Джордж? Наскільки пов'язана з Маріанниною доля цього відкритого, божественно вродливого юнака з сильними інстинктами і слабеньким інтелектом? Я спробувала підсумувати свої враження від нього і збагнула, що в пам'яті найкраще збереглися лише зорові картини. Джордж в ескорті Ліль уперше з'являється на дачі, його очі та вії, величезні зблизка, коли він намагався поцілувати мене в сутінках. Джордж і Анн-Софі на галявині тої самої ночі. Сяючий від щастя, зодягнений у квітчасту лілову безрукавку, Джордж наступного вечора зникає з Маріанною. Ліль, Анн, Маріанна... Котра з них могла б пояснити, чому він лежить тепер у воді, мертвий і холодний?

І враз мені спала на думку божевільна ідея: а якщо він не мертвий? А якщо ніякого вбивства тут не скоїлося? Може, Джордж, звалившись із Стрімчака, лише знепритомнів од удару об воду? Може, його вдалося б оживити штучним диханням? Таж треба щось робити, а не по-дурному сидіти тут згорнувши руки!

Охоплена справжнісінькою панікою, я металася берегом і не знала, що робити: кинутись у воду, побігти на дачу, а чи залишатися на місці.

Та ось із лісу хтось вийшов. Побачивши, що це Ейнар, я відітхнула. Прийшов він од Стрімчака. Помітивши мене, застиг від здивування.

— Що ти робиш тут сама? Біля озера, в таку ранню годину? Люба, ну й вигляд у тебе... Що сталося?

Вже вдруге мій ангоровий светр зазнав інтимного зближення з Ейнаровою зеленою курткою, а я тим часом безладно лепетала про Стрімчак, Пюттан, Джорджеву сорочку та штучне дихання. Ейнар стурбовано слухав мене й нічогоісінько не розумів. Але тут поміж дерев почувся голос Пюттан, і невдовзі Ейнар та Крістер рушили по Джорджа. Досить швидко справившись, вони тихо поклали свою ношу на мох.

— Такий вродливий, — сказала Пюттан упівголоса. — Я ніколи не гадала, що мрець може бути таким гарним.

Сама собі наперекір, я підійшла до них і змусила себе глянути на Джорджа. Дивовижно трагічними здавалися веселенька сорочка і прикрашені рибками шорти, прилипнувши до нерухомого, довершеного у своїй красі тіла. Та весь час мою увагу привертало щось інше; я знала: щось не так, щось не пає до цієї похмурої прекрасної картини.

— А що це в нього в руці? — поцікавилася Пюттан, і я зрозуміла, у чім річ. Джорджева кисть судомно стиснула довгий мокрий червоний шовковий шарф.

Крістер запитливо глянув на мене.

— Так, — шепнула я, — це її шарф. Вона носила його на шиї... Ти гадаєш, це Джордж... убив?

— Може, самогубство? — завагався Крістер.

— Атож! — збуджено вигукнула Пюттан. — Джордж убив Маріанну з ревності. Не питайте мене, до кого він міг ревнувати: цього я не знаю, але з тою Маріанною причина завжди б знайшлася. Ну а потім його замучили докори сумління. Джордж узяв шарф — пам'ятку про кохану — і серед ночі пішов до Стрімчака. Ну й кинувся в озеро, бо знав, що тут не так глибоко, як здається: скочиш — обов'язково розіб'єшся...

— Він це знав? — сухо спитав Крістер, приклякнувши на мох і обережно повертаючи мерця. Я сиділа на камені трохи звіддала. Добре, що звіддала, бо за кілька хвилин Крістер приголомшив нас усіх.

— Він страшенно побився, це правда, але загинув не від цього. Його застрелили. Просто під лопатку. Куля зайшла ззаду і, напевно, застрягла десь у грудній клітці.

— Застрелили! Але чому він тоді у воді?

— Ззаду?

— А чому в нього Маріаннин шарф? Звідки він його взяв?

Нікому не вірилося. Крістер звівся і старанно обтрусив штани від моху.

— Якби я міг відповісти на ці запитання, задачу, можливо, пощастило б розв'язати. Але краще — давайте діяти. Хай він тут лежить, поки надійде старший поліцей Бергтрен з фотоапаратом.

— Ну ось і маєш трупа, щоб йому показати, — зробила я жалюгідну спробу пожартувати.

Крістер понуро кивнув і зиркнув на годинник.

— Чверть на одинадцятку. Бергтрен має бути в Увфаллеті зразу по дванадцятій. Я пообіцяв його там зустріти. Але поки що добре було б комусь тут залишитися сторожувати. Ми не можемо покинути Джордже напризволяще.

— Я лишуся, — квапливо сказав Ейнар, — а ти забери звідси дівчат. Чим би його накрити?

— Я саме подумав попросити Пюттан збігати на дачу й принести якесь простирадло, — відповів Крістер. — Але, Пюттан, зроби це якомога непомітніше; ще не час усім усе знати.

— Я можу принести мій пляжний коцик. Годиться? Він лежить коло купальні.

Пюттан попростувала була до напіввитягнутого на берег надувного човника, недалеко від місця, де вона знайшла Джорджа. Крістер гукнув їй услід:

— Пюттан, ти вмієш керувати моторкою? Ти б не могла поїхати і привезти Бергтрена? А тоді...

— Можу, звичайно. А не було б краще, якби Рутгер...

Пюттан глянула Крістерові у вічі й раптом зблідла. Сірі очі розширилися, Пюттан підступила до нього.

— Крістере, одне тобі скажу. Якщо ти настільки дурний, що підозрюєш Рутгера, то я ламаного мідяка не дам за тебе як детектива. Він ніколи, ніколи не вчинив би цього, хоч би скільки йому лиха наробила Маріанна. Єдине, чого хотів, — ніколи її не бачити...

Ейнар заспокоїливо поклав руку на широкі плечі Пюттан.

— Угамуйся-но, ніхто тут не подумав на Рутгера нічого злого. Просто Крістер мусить поводитися з усіма як з імовірними підозрюваними. Цього вимагають правила гри, розумієш? Одна ти стоїш поза всякими підозрами.

Пюттан і далі розпочено видивлялася на Крістера, і той, усміхнувшись, зауважив:

— Якщо в Рутгера такий самий норов, як у панночки Пюттан, то хоч-нехоч, а запідозриш його у чому завгодно.

— Гаразд. — Пюттан відштовхнула човник од берега. — Я погарячкувала. Що ще?

— М-м-м... Ти знаєш поліцей з Фуршгюттана?

— Гусса Ульсона? Звичайно.

— Постарайся відшукати його ще до приїзду Бергтрена. Попроси прислати сюди лікаря. І скажи, що маємо вже інший труп для огляду, цього разу все складається набагато краще.

— Ну й верзеш, — кинула Пюттан, яка нічого не знала про Ульсонову роль у цій історії, й відчалила.

— Ти промокла, — звернув увагу Крістер на мої червоні штани. — Перевдягатимешся чи підеш зі мною?

Тільки тепер я помітила, що після моєї вилазки у воду холодні й мокрі холоші геть поприлипали до ніг, та під впливом Крістерового спокою й енергійності рішуче їх підкасала. Ми кивнули Ейнарові, що сумно набивав свою люльку, і почали підніматися кругим урвищем на Стрімчак. Сьогодні нам було куди ближче до озера, ніж тоді, коли ми з Ейнаром завиграшки збігли з гори. Сходження виявилось важким і небезпечним, та Крістер навряд чи й думав іти в обхід.

— Ми видиралися сюди не тому, ніби я згодився з гіпотезою Пюттан: Джорджеві, мовляв, змудилося жити і він добровільно кинувся із Стрімчака. У цьому йому допомогла куля у плечі. Але цілком можливо, що той, хто застрелив Джорджа, ще й скинув його з кручі. Тіло лежало зовсім близько до Стрімчака, крововиливи ж на правій руці та стегні можна було пояснити, напевно, сильним ударом об воду з великої висоти. В кожному разі, не завдає оглянути плато.

Якщо трагедія розігралась отут, то декорації нічим не зраджували таємниці акторів. Густі зарості брусниці — сама свіжість і незайманість; тим більше, нічого не було помітно на голому камінні вздовж обриву. Я лягла долілиць і задивилася вниз. Стромовина нависала над самою водою, прямо піді мною — глибочезна ковбаня, кілька метрів правіше від неї у прозорій воді видніли великі гострі каменюки. Неподалік від них, у невеличкій затоці край південного боку Стрімчака, Пюттан знайшла тіло. Я обережно відповзла назад, підвелася й підійшла до південного боку скелі, щоб глянути на Ейнара, але кілька високих ялин біля підніжжя заступали.

За моїми плечима Крістер, що довгий час обстежував місце вбивства, сидів тепер посеред брусниці. Яскраве сонячне світло підкреслювало його втому й вичерпаність. Ось уже добу від цієї людини повністю залежало все наше існування, та лише тепер, у хвилину його слабкості, я відчула, наскільки звикла довіряти Крістеровому розумові. Я шукала слова, щоб утішити й підбадьорити його, але замість цього ляпнула:

— Та не хнюп так носа! Ти ж не винен, що Джордже вбили.

На Крістеровім обличчі поглибшали зморшки.

— Якраз цього я й не певен. Якби ще вчора розстарався, щоб тут за всім офіційно наглядала поліція, цього, напевно, не сталося б.

Якусь мить ми слухали, як Пюттан заводить моторку біля пристані. Крістер нетерпляче зрушився.

— Звісно, я завжди можу виправдатись. Цієї справи я не веду. Її мав пустити в хід, але не зробив цього, — Ульсон. Він і відповідатиме. До того ж, ще вчора я сумнівався, чи йдеться про нещастя. Пак, ти мені вибач, але в розпорядженні я мав лише твою істеричну розповідь та ще заколку для волосся. І все ж...

— Не говори дурниць, Крістере. Якщо Джордже мали вбити, його все одно вбили б, хай навіть у Лільборгені патрулює вся бергслагенська поліція.

Крістер ледь усміхнувся.

— Ти фаталістка? Що ж, непогано. Може, ти й маєш рацію. В кожному разі, я згідний: безнадійно прослідкувати, чим займається півдужини людей уночі в лісах Острова. Навіть коли поряд є кілька поліцаїв...

— Ти виходив надвір уночі? — зі здивуванням і цікавістю спитала я.

— Так, і не один я. Схоже, більшість мешканців Лільборгена — великі любителі нічних прогулянок у лісі.

У мене спаленіли щоки. Я сіла.

— Ну, й що!

— Та-а-ак... — Крістер глянув на годинник. — Боюся, ми запізнюємось. Анн оголосила, що сніданок буде о пів на дванадцятю; треба встигнути.

Із цими словами він легенько, але рішуче взяв мене попід руку і повів униз гребенем гори, так само ввічливо, але рішуче перемінивши тему розмови. Спускаючись вузькою звивистою лісовою стежкою, я розповідала про Упсалу, Фредріку Бремер і нових викладачів історії літератури, а водночас усвідомлювала, що всі ці речі цікавлять комісара Крістера Війка ще менше, ніж мене.

І знову ми засіли навколо столу в просторій прохолодній вітальні. Останні дні здавалися низкою сніданків та обідів: спершу пожвавлених і приємних, а потім усе нервовіших і похмуріших. Застілля змушувало всю нашу компанію збиратися до купи й дивитись одне одному в очі. Напевно, то були найтяжчі хвилини для того, хто мусив приховувати злочин і свою провину. Знову я з цікавістю розглядала всіх і вловлювала нюанси в усьому сказаному.

Незважаючи на смерть і клопіт майже всі гості згадали, що сьогодні неділя, й відповідно причепурились. Анн одягла сліпучо-білу сукенку, в якій здавалося ще свіжішою, ніж завжди; пишне світле волосся було старанно вимощене. Поруч із нею Ліль контрастувала веселковими барвами: золотисто-червоні кучері, гнучке тіло облягав яскраво-зелений шовк. Вона нагадувала прекрасну саламандру в одній із казок Гофмана. Мене завжди цікавило, якою ця саламандра має здаватися...

Карл-Герман чарував око блакитним метеликом на сірій шовковій сорочці, навіть Рутгер поміняв шорти на білі штани. Єдиною для мене втіхою з моїми пом'ятими підкасаними штаньми було те, що принаймні Вівека з'явилась у своїй звичній блузці в жовто-коричневу смужку та в непрасованих штанах.

Рутгер був дуже блідий, з темними капшуками під очима. Решта товариства видавалась надивовижу свіжою. Звичайно ж, усі помітили, що за столом бракує трьох.

— Де Ейнар? — спитала Анн, принісши молоду картоплю з кропом.

— А де Пюттан? — поцікавився Карл-Герман. — Вона мені снилася. Питала, скількох жінок я любив, і просила дати автограф на непроникному для комарів та води нейлоновому папері. Прокинувшись, я зрозумів, що мушу написати вірш про Пюттан.

— А де Джордже? — Ліль кинула оком по кімнаті, наче шукаючи цуценя. — Він же, як завжди, такий голодний...

— Я послав їх до Фуршгюттана, — не моргнувши оком, відповів комісар Крістер. — Особливо Пюттан. Бо ж Карл-Герман геть їй у голові все поперевертає.

Ліль закопилила губу.

— Це Пюттан туманить голову Карлові-Герману. Йому не на користь багато лестощів од молодесеньких дівчаток. Вік...

— Не забувай, що ти верзеш про мою сестру, — роздратовано зауважив Рутгер.

— Рутгерчику, я хотіла лише сказати, що Пюттан подобається такому старому розпусникові, як Карл-Герман.

— Невже він і справді такий? — зачудовано звела брови Вівека. — Я завжди гадала, що вся ота любовна лірика пишеться на матеріалі від вивчення не масеньких історійок, а буденщини. Що ж, зовнішність часто обманює.

Карл-Герман подарував їй одну із своїх хлоп'ячих усмішок, і я прочитала в його очах відроджену втіху життям. Його настрої мінилися, наче погода влітку, і так само важко було їх передбачити.

— Як вам спалося після моїх пігулок? — поцікавилася Вівека, й ми з Анн гаряче запевнили, що спали як по купелі.

Вівека кивнула.

— Я теж одразу заснула, хоч і думала, що не вдасться. Не знаю, що в них такого, але таблетки добрячі. Яюсь я дістала їх у знайомого медика і відтоді завжди беру в подорожі, бо на новому місці важко засинаю.

Вівека прикурила від Рутгерової сигарети і допитливо оглянула його. Відтак приязно поспитала:

— Анн, а ти не поділилася з Рутгером? Він же наче з хреста знятий.

Настала мертва тиша, аж Вівека винувато пробурмотіла:

— Незграба з мене. На слизьке виводжу. Ото наробила, залишається тільки піти звідсіля, щоб розрядити ситуацію. Анн-Софі, та не видивляйся так на мене.

Вона придушила сигарету й підвелась. Та Крістер її притримав.

— Ні, ти залишишся тут. Я хочу побалакати з усіма. Пак, принеси, будь ласка, каву, нам вона знадобиться.

Крістер Війк одкинувся на стільці й втупивсь у протравлені бурі крокви.

— Тут ішлося про сон. Мушу сказати, мені спалося не дуже, зате я спостеріг багато цікавого. Дещо з цього, гадаю, вас потішить. Як усі пам'ятають, розійшлися ми приблизно об одинадцятій вечора. Анн послала мені он там, поміж вікнами, на дивані. Я сказав їй «на добраніч» десь пів на дванадцятю.

Крістер одірвав погляд від даху і перевів його на Рутгера.

— На цей час ти все ще був надворі, — задумливо проказав він. — Чи не був би ти такий ласкавий сказати мені, коли повернувся?

Рутгер рвучко підвівся з-за столу й підійшов до каміна. Тоді повільно обернувся. Його очі були вимучені:

— Навіщо питаєш? Ти ж знаєш, що в спальню інакше не проникнеш, як через вітальню. А ти тут сторожував.

— На жаль, я був покинув свій сторожовий пост, — уточнив Крістер, пропустивши повз вуха гіркий притиск на Рутгеровім останньому слові. — Та все ж я вимагаю відповіді на моє запитання.

Рутгер сперся на камін і втомлено потер лоба:

— А якщо я відмовлюся відповідати?

— Ти зовсім нічого не робиш, щоб мені допомогти. — Крістер Війк зберігав цілковитий спокій. — Може, інші наші друзі не такі потайні. Розкажіть-но мені, хто чим займався протягом останньої ночі.

— Я спала, — промимрила Анн і раптом зблідла. — Ковтнула дві таблетки й відразу ж заснула, а прокинулася не раніше дев'ятої.

— У мене така сама відповідь, не варто повторюватися, — сказала Вівека. — Єдине — це те, що я прийняла не дві, а одну таблетку, бо мені й цього вистачає, й спала я до десятої. Повинна ще признатися, що на ніч зачинила вікно й замкнула двері. Що вдієш — людські слабкості.

Ліль скося глипнула на мене, але Крістер не подавав мені знаку, тому я вирішила змовчати. Комісар терпляче чекав на відповідь Ліль. Нарешті рудоволоса недбало махнула рукою:

— Пак і я спали, як чемні дівчатка. Якщо тільки я не ходила вві сні. Ще дитиною я любила сновигати по даху. Само собою, ніхто не наважувався мене збудити, бо тоді я б упала і розбилася.

— «Сказала вона те, що говорить не слід, — цього я певна», — підозріло лагідним тоном відрік Крістер. — Пригадую, леді Макбет теж мала звичку ходити вві сні й виказувати не дуже гарні таємниці.

— Як ти смієш!

Тепер настала черга Ліль зірватися з місця так шпарко, щоб аж стілець упав. Волосся яскріло червоним, очі — зеленим, і я подумала, що ніколи в житті ще не бачила жінки, яка б так нагадувала красиву тигрицю. Можливо, через надто широко розставлені очі, а чи їх вираз...

— Смію, бо знаю, що ти брешеш. Послухай, Ліль, свідок, що ніколи не каже правди, неминуче стає підозрюваним. Що на це скаже Карл-Герман?

Поет розгублено похитав головою і змовчав.

— Тоді мені самому доведеться дещо розповісти. Сказавши Анн «на добраніч», я сидів і не роздягався. Не подобалося мені, що Рутгер десь вештається; крім того, я хотів поміркувати над сьогоденними подіями. Надворі зовсім смеркло, дув сильний вітер. Раптом я почув чийсь кроки і виглянув у вікно. Хоч було темно, але я розрізнув три входи в будиночок для гостей і

чийсь постать. Година була за десять дванадцята. Я вдяг піджак і вийшов подивитися, чи це, бува, не Рутгер швендяє поночі. Але це був не Рутгер.

Крістер зробив паузу, щоб нагнітити напругу, хоч у таку мить це було зайве. Ліль сіла на крісло поруч з Рутгером. Погляди всіх були прикуті до Крістерових губів. Комісар заговорив знову:

— На стежці під вікном спальні Гаммарів я наткнувся на Джодже, все ще в шортах. Я здивувався, спитав, що він тут робить, а він не знати чого розлютувався й відповів мені таке, що при дамах негоже цитувати. Суть відповіді була приблизно така: йди, мовляв, спати, замість того щоб нишпорити й капостити. Я відійшов, але вирішив не спускати з нього ока. Легко сказати, а спробуй-но зробити це у п'ятні. Був — і нема. Зник у лісі, як у воду ринув. Настала моя черга лайнутись. Я обійшов навколо дачі. Відчувалося, що заноситься на якусь біду, тому я подався до будиночка перевірити, чи всі на місцях. Дами, щоправда, позачиняли вікна і позатягували штори, тож я впевнився лише в одному: Ейнар і Карл-Герман начебто вже сплять. А потім я зробив дурницю. Не міг бездіяльно сидіти й чекати невідь-чого і надумав спробувати щастя коло пристані.

Крістер замовк і заходився розкурювати люльку. Вівека спокійно зауважила:

— Приємно довідатися, що є на світі відважні чоловіки, а то я досі гадала, що такі стрічаються лише в детективних романах.

— Я прогулювався не задля власної приємності, — різко відказав Крістер.

— Щось знайшов?

— Нічогісінько. І нікогісінько — ні живого, ні мертвого. Єдине — що зник вітрильник.

— Серед ночі? — недовіжливо спитала я.

— Так. Тільки-но я це помітив, одразу ж захотів дихнути озерним повітрям. Сів на пласкодонку й працюю гріб веслами аж до північно-східного мису. Як я вже сказав, уночі сильно дуло. Якщо той вітрильник і плавав Увлоненом, то все одно я його не побачив у темряві.

Я не могла втриматися:

— Ти пропливав повз Стрімчак?

— Так. Там було так само тихо й спокійно, як і всюди на Острові. Що ж, зрештою я зневірився щось знайти і поплив до пристані. Поки приплентав до дачі, почало розвиднятися. Подеколи здавалося, в лісі щось наче шарудить, я заходив тоді у гушавину, але нічого не бачив. Пів на третю я вже був ситий по зав'язку всією цією історією, та наостанку ще треба було подивитись, як там сплять наші пані й панове. Найлегше було перевірити Джодже: вікно у його спальні стояло навстіж, вистачало лише встромити голову й переконатися, що нікого там немає. Мушу визнати — я непростою позловживав хазайчиною гостинністю: прокрався в її спальню. Анн гречно спала, зате Рутгерове ліжко було застелене.

Комісар Крістер помовчав. У кімнаті ніхто не ворухився. Рутгер застиг у незручній позі біля каміна. З сигарети Ліль зробився довгий сірий стовпець попелу.

— Одна тільки Вівека замкнулася, — повів далі Крістер. — А ось у двох інших кімнатах на мене чекали несподіванки. Пак спала так міцно, що й не відчула, коли я ввійшов і розглянувся по кімнаті. Третім ліжком, на яке ніхто не лягав, було ліжко Ліль.

Ліль струсила попіл із сигарети і виклично підсміхнулася.

— А що ж Карл-Герман? — проворкувала вона. — Чим він займався?

— На відміну від отих трьох він і справді трохи полежав. Та на той час у кімнаті не було ні його, ні Ейнара. Видно, покинули кімнату поспіхом.

— Ейнар? — дуетом вигукнули ми з Карлом-Германом.

— Ага-а-а, — протяг Крістер, — то ви, значить, не разом вийшли... Що ж, власне кажучи, мені залишається додати зовсім небагато. Я спробував оглянути Острів, наскільки це було можливо. Неподалік від дачі майнуло щось барвисте. То міг бути Джордж, хоч я цього не певен. Я дійшов до оглядового майданчика на півночі, о п'ятій був знову тут і, по останній уже перевірці,

ліг поспати. На той час Карл-Герман і Ейнар устигли повернутися, хоча не думаю, що Карл-Герман спав. Ліль замкнула двері. Та Джорджа і Рутгера все ще не було.

Видивившись на Ліль, Крістер іронічно поспитав:

— То яку на цей раз історію придумає фру Арусандер?

Ліль не пустила ні пари з уст. Зате Карл-Герман грюкнув кулаком об стіл, аж чашки забрязкотіли.

— Не будь таким підлим з Ліль! — його зазвичай м'який голос тремтів од гніву. — Я можу розповісти тобі всю історію. Близько першої години Ліль постукала в моє вікно і попрохала вийти: не могла заснути і не мала з ким побалакати... Та хай йому біс! — знову загарячкував Карл-Герман, спостерігши вираз Крістерового обличчя. — Хочеш голу правду — матимеш її! Ми вирішили поспілкуватися трохи інтимніше, ніж за останні дні випадала на те нагода. Зустрітися в кімнаті не було як, а в лісі — тепло і м'яко. Дуже жаль, що ти не натрапив на нас; нам усім було б дуже приємно отак зустрітися.

— Добре, добре, — поблажливо і ледь насмішкувато вгамував його Крістер. — А чи не була б твоя ласка сказати, коли ви... е-е-е... розійшлися, щоб піти спати?

— На жаль, я не мав годинника.

— О, це було десь близько пів на четверту, — променисто всміхнулася Карлові-Герману та Крістерові Ліль. — Незле, коли люди йдуть на відвертість, еге ж? Але боюся, що в Анн-Софі від нас — один шок за другим.

Упадало в вічі, що поетове визнання вразило й Анн, і Рутгера. На щоках Анн виступили червоні плями, та й сам Карл-Герман здавався дуже зніяковілим.

Я теж оторопіла. Оця вихватка Карла-Германа аж ніяк не пасувала до його звичної скромності. Я не сумнівалася — вся його розповідь є щирою правдою, але дуже вже, видно, праглося йому вигородити Ліль, коли він спромігся на щось таке. А чи потребувала Ліль, щоб її вигороджували? І чи справді вона побивається за Карлом-Германом? А Джордж? А Рутгер?

На останнє запитання я одержала відповідь швидше, ніж можна було сподіватися. Крістер рішуче обернувся до Рутгера.

— Залишився тільки ти. І далі відмовлятимешся розповідати, що робив цілу ніч?

Після довгої мовчанки Рутгер нарешті обізвався. Видно, набравсь рішучості. З його виду зникла страдницька втома. Рутгер був ладен кинутись у бій.

— Я вважаю: перш ніж продовжувати цей допит, ми самі маємо право спитати. Звідки така нагла потреба — відзвітовуватися, хто що робив цієї ночі? Хтось знову заніс Маріаннин труп під ялину? Чи, може, сталося ще щось?

Крістер глянув йому в очі.

— Убивство... Застрелено Джорджа Мальма.

Рутгер похитнувся, наче від удару. Ліль сховала обличчя в долонях, а Вівєка видихнула:

— Застрелено?

— Так. Усі ми, Рутгере, знаємо, що маєш револьвер. Покажи його, будь ласка.

Рутгер мовчки почвалав у спальню. Нам було видно, як він висуває шухляду нічного столика біля ліжка.

Господар дачі стояв у дверях.

— Револьвера немає, — напрочуд байдуже сказав він.

— Так я й гадав. А зараз, Рутгере, я тебе вже втретє питаю: де ти був цілу ніч?

— Я плавав вітрильником по озері.

— Сам?

Але тут поруч з Рутгером стала Ліль і виклично труснула рудими кучерями.

— Не сам. Напевно, настав час і мені сказати правду. Хай мені пробачить

Анн-Софі, але тут ідеться про набагато важливіші речі, ніж сімейне щастячко. Сповідь Карла-Германа була дуже лицарською і дуже правдивою. Лише в одному він помилився. Коханець у мене був не той: я провела всю ніч з Рутгером.

Здавалося, Карл-Герман ось-ось зомліє.

Але зомліла Анн-Софі.

РОЗДІЛ ІХ

Власне кажучи, я аж ніяк не належу до самаритян, що допомагають зомлілим чи всяким іншим нещасним. У таких пригодах мені самій хочеться, щоби мною хтось заопікувався і, як ото героїням давніх романів, по-лицарськи підніс нюхальної солі. І цього разу ніхто не поспішив мені на допомогу. Більше того, Вівека скомандувала, щоби зомлілою зайнялися саме жінки; тож я слухняно поплентала до спальні, куди Крістер поспішно заніс Анн-Софі. Само собою зрозуміло, Ліль не проявила жодної солідарності з посестрами. Вона натомість ушанувала Анн коротким, ледь не триумфуючим поглядом і відтак віддала всю свою увагу Рутгерові, що сидів на дивані. Рутгер мав такий вигляд, наче сумнівався і в своєму, і в нашому здоровому глузді. Вийшовши зі спальні, Крістер зачинив по собі двері, відрізавши тим самим мене від гущі подій.

Анн була майже зелена, ніщо не вказувало, що вона незабаром прийде до тям. Все ж мої думки були у вітальні.

— Хіба тобі не цікаво, — спитала я Вівеку, котра саме витягала подушки з-під голови Анн, — що там тепер діється?

Вона випростала свою кістляву постать і осягнула мене серйозним оком.

— Цікаво. Звичайно, цікаво. Та я гадаю, що всім заплутаним у цю пікантну історію слід самим її розплутувати.

Я розгублено зиркнула на білесеньку сукню Анн та її довгі стрункі ноги.

— А чи не дати їй чогось випити?

У Вівечиних блакитних очах майнула усмішка.

— Я тебе наскрізь бачу, хитрунечко. Якщо ти принесеш тазик холодної води, рушник і скляночку коньяку, то ось тобі моє благословення.

Я притьмом метнулася до дверей і вже без такого поспіху пройшла через вітальню. Нічого особливого тут не діялося. Рутгер і далі сидів, охопивши долонями голову. Ліль нервово курила котру вже сигарету. У дверях стиха балакали Крістер і Карл-Герман. Ситуація не змінилась, і коли я невдовзі поверталася з тазиком і рушником. Примудритися крім цього прихопити ще й скляночку коньяку я не зуміла, але нагодився Рутгер і похмуро спитав, чим може допомогти. Я послала його по коньяк. Розхлюпавши більшу частину води при спробі відчинити ліктем двері, я не дуже гречно напімнула Ліль, щоб та допомогла мені. Ліль допомогла, але з такою демонстративною люб'язністю, що я сердито забубоніла собі під ніс:

— Диви-но, яка цяця. Не здивуюсь, коли виявиться, що все це накоїла вона.

Анн тихенько застогнала, і Вівека, вправно стягаючи з потерпілої ліфчик і пояс — плаття вона вже зняла, — була надто заклопотана цим заняттям, щоби прислухатися до мого бубоніння. Я відчула себе зайвою і вже міркувала, як би оце шезнути, але перейти від наміру до дії мені завадив дивний випадок. Можливо, це був усього-на-всього дрібний епізод без жодного значення, але він якось спантеличив мене більше, ніж усі дотеперішні події.

Вівека звела очі від роздягнутої Анн, глянула на двері і враз почервоніла, густо й нестримно, по саму шию. В цю мить Вівека нагадувала школярку, зненацька застукану у своїх найсолодших помислах не ким іншим, як самим героєм її мрій. Вівека поклатла тремтячу долоню на Аннин лоб.

Я обернулася надто пізно, щоб добрати, що ж саме в Рутгерові так збентежило Вівеку. Вони зустрілися поглядами, тільки-но Рутгер став у дверях, та тепер його вигляд був неприродно безвиразний. Простягнувши Вівечі коньяк, різко крутнувся й вийшов. До зомлілої дружини йому наче й діла не було.

— Я... я тобі ще потрібна? — безпорадно затнулася я.

Сам Вівечин вигляд промовисто свідчив, що нічого іншого вона так не бажає, як мого зникнення.

Спинившись у порожній вітальні, я намагалася зібратись з думками. Невже все те, що підгледіла й домислилася, — правда? Невже навіть некрасива, насмішкувата, врівноважена Вівека плекає в собі безнадійне кохання до Рутгера? Та що ж таке, господи Боже ти мій, у цьому чоловікові, що всі жінки до нього липнуть? Не вистачало Маріанни, Анн та Ліль, а тут ще — Вівека. Втім, може, я й помиляюсь. Я завжди була схильна до романтизування, а робота на тему чоловіка в житті Фредріки Бремер, мабуть-таки, мене доконала. Татко завжди казав, що нічого стромляти носа в чужі шури-мури, і мав рацію. Але раз уже я втягнута у справу двох убивств, єдиним поясненням котрих можуть бути лише любовні інтриги, то моя цікавість цілком виправдана, хіба ні?

Я вийшла на моріжок. Усупереч усім своїм намаганням, прикипіла поглядом до Рутгера, що спокійно балакав з Крістером і Карлом-Германом. Нічого не скажеш, чолов'яга з розмашисто-тесаними рисами обличчя й поставною кремезною статуєю. Уперше за весь час упав мені у вічі його рот, твердо окреслений. Ледь не все у цій постаті вказувало вайлуватість і сонькуватість, лишень уста свідчили про почуттєвість і запальну вдачу. Як же ж мало я знала мого надійного і завжди готового допомогти товариша по каролінзькій бібліотеці та кондитерських! Як мало я знала їх усіх!

Сцена вражала неправдоподібною недільною умиротвореністю: два елегантні добродії в світло-сірому та білому ведуть бесіду з третім, менш елегантним, у картатих штанах, а в зручному кріслі, у класичній позі, напівлежить руда красуня. Я відчула якесь приниження, тому, зітхнувши, пішла причепуритися. Моя постіль була розкидана, якою я її й лишила, натомість ліжко Ліль стояло акуратно застелене. Ну звичайно ж, адже її не було, коли Пюттан розбудила мене о дев'ятій. Може, вона взагалі не лягала? А як же тоді пояснити замкнені двері під час останньої Крістерової перевірки о п'ятій?

Отак розмірковуючи, я вдягла свою єдину пристойну сукенку в сміливоширокі червоно-білі смуги. Ще кілька тижнів тому, коли мені її пошили, я тішилась, як дитина. А тепер, гірко подумала я, тій одежині пасувало б бути чорно-білою. На столику лежав мій браслет — прегарний, близько дециметра завширшки, з химерними фігурками тварин у безконечному хороводі. Зрештою, з ним було, напевно, пов'язане не одне вбивство. А раз так, то чому тоді задля якоїсь Маріанни мені не носити цієї оздобы?

Біля дачі вже вирувало. Пюттан, трохи покрутившись у самому лиш купальнику, пообіцяла Ейнарові приготувати перекуску для них обох. Крістер дуже жваво балакав з огрядним чоловіком літ п'ятдесяти, трохи віддалік від них розкарячкувато стояв, примруживши очі, поліцай Ульсон. Я ніяк не могла забути, що він назвав мене істеричною бабою, хоча тепер, правду сказавши, мені небагато бракувало до істерики. Тому я підійшла до Ульсона і сказала якнаймиліш:

- Рада вас тут бачити. Ми таки маємо трупа.
- Ага. Цього слід було сподіватися.
- Сподіватися? Як так? Що ви маєте на увазі?

Ульсон понуро похитав головою.

— В нас у Фуршгюттані, скажу вам, за останні дев'яносто років не сталося жодного вбивства. Та й то вбивцею тоді виявився якийсь прибулда. Прибив свою коханку та й засунув її у штольню. Тутешній народ — порядний, богобоязливий, шанує чуже життя і чужу власність. Та коли тут цілий набірід стокгольмців, один від другого чудернацькіші, то не дивно, що стаються всякі біди та нещастя.

Найгіршим було те, що він таки мав рацію. До їхнього середовища ми не пасували, і, цілком зрозуміло, місцеві жителі позирали на нас скося. Я вже розкаювалася за свій вибрик, але не знала, що сказати, аби якось усе загладити. Виручив мене Крістер, що тим часом підійшов разом з опецькуватим чоловіком. Це, виявилось, був старший поліцай Бергтрен із Скуги. Уже з пер-

шого погляду було видно, що матимеш справу з дуже милим і добродушним чоловіком.

Бергрен приїхав сюди з молодим поліцаєм, котрий залишився сторожувати тіло Джорджа. Лікаря поки що не було; у Фуршгюттані люди зверталися до провінційного медика із Скуги, якого просто не вистачало на всіх. Марно було чекати його в Увфаллеті раніш як увечері, тож домовилися перевезти тіло на материк. Почувши це, я відчула полегшення. Можливо, все здавалося б не таким страшним, коли б Джорджа відвезли якнайдалі. А ще краще було б, якби відшукали тіло Маріанни...

Чи то я прочитала думки Бергрена, чи то він прочитав мої, бо саме в ту мить сказав:

— Ми мусимо відшукати і другий труп, той, що ця панночка бачила під ялиною. Тепер у нас немає ніяких підстав не вірити її свідченню.

Бергрен обернувся до Ульсона:

— Гуссе, привези-но сюди кількох людей прочесати ліс на Острові, а потім допомогти нам з драгою.

Гусс Ульсон заклопотано кліпав очима.

— Це не так просто. Озеро дуже глибоке, а подекуди воно просто-таки бездонне.

На круглому Бергреновому обличчі з'явився вираз крайньої досади.

— Ти це всерйоз плетеш? Та хай воно геть усе бездонне — все одно його треба гарненько проволочити драгою. Сьогодні неділя, людей можна застати вдома. Чи є у когось із ваших драга?

Коротун-поліцай ще дужче занепокоївся.

— Не думаю. Ніколи не чув, щоб хтось щось таке мав.

— Хай йому чорт, а що ж ви робите, коли хтось потоне?

— Тут ніхто не тоне. У нас є поважніші клопоти, ніж байдикувати коло озера.

Зрозуміло. Якщо придуркуваті стокгольмці добровільно топляться чи топлять когось в Увлонені, то хай собі лежать на дні. Ні Ульсон, ані будь-хто з Фуршгюттана навіть не подумає тарабанити сюди задля цього дороге причандалля.

Усміхнувшись, Крістер поклав руку на Бергренові кремезні плечі.

— Лео, ти можеш привезти машину із Скуги і розпочати драгувати дно завтра. Але було б непогано, якби Ульсон розстарався кількох хлопців, щоб ті прочесали ліс уже сьогодні.

— Вже йду, лишень відвезіть мене, — буркнув Ульсон.

— Підвезе тебе Ейнар, коли перекусить. Будь ласка, Пак, скажи йому це.

Я пішла на кухню і почула за плечима Бергренів командний голос:

— Напевно, за одним махом і я поїду разом із трупом. Крістере, проведи мене до озера, ми могли б тоді поговорити...

Ейнар і Пюттан саме бралися до кави. Ейнар сонячно всміхнувся мені, а я раптом щось пригадала.

— Що ти робиш уночі надворі? — по-інквізиторському спитала я.

— Це що, поліційний допит? Боїшся, що я крутив амури з Ліль?

— Хочу сподіватися, що не крутив, — відрізала я з таким притиском, що вони здивовано приглянулися до мене.

— Врешті, — додала я трохи спокійнішим тоном, — вона, напевно, не проти і з тобою порозважатися.

— Про які це ти щемкі історійки дізналася? — блиснувши очима, поцікавилася Пюттан з повним ротом бутербродів. — Мусиш нам усе розповісти. Ми ж робили найобтяжливішу роботу, а ти ходила Крістерові по п'ятах і збирала дані. То що зробила Ліль і з ким вона це робила?

— Кохалася, — лаконічно відповіла я. — Кохалася з... Втім, ні, воно на одне виходить. Я хочу знати, що робив Ейнар о пів на третю ночі.

Пюттан зіпнула була щось сказати, але Ейнар, вважаючи пригоди Ліль мало підхожою темою для розмови, сказав:

— Я прокинувся десь о пів на другу й побачив, що Карла-Германа немає

на місці. Оскільки цікавість отут у нас уже стала чеснотою, я накинув на себе одєжину і вийшов. Було темно, дмухав сильний північний вітер, а я йшов і почувався героєм одного з моїх романів...

— Не перебільшуй, — зауважила Пюттан, — ти написав тільки один роман.

— Якщо так і далі піде, незабаром буде й другий. Так-от, біля рогу дачі я налетів на когось, хто так само нечутно скрадався в темряві. Я лайнувся, він лайнувся. Це був Джодже.

— А о котрій?..

— Десь о пів на другу чи й пізніше.

— Ти балакав з ним?

— Він промимрив, мовляв, якась божевільня, а не хата, коли ж я спитав його, що він тут робить серед ночі, Джодже лише відповів: «Чекаю». — «Кого, чого?» — «Сам не знаю». Потім попросив у мене сірників. Я дав коробку. Він ще сказав, ніби о першій бачив, як Карл-Герман увійшов до лісу. Відтак Джодже пішов собі. Я ж навмання блукав між деревами, хрускотів ломаччям і зчинив такого шуму, що за кілометр виполохав усіх убивць. О третій повернувся й ліг, а через півгодини з'явився Карл-Герман. Та я вдав, що сплю.

— Отже, о пів на другу Джордж іще був живий, — задумливо проказала я. — Ось тільки чого він чекав? Що Рутгер повернеться на дачу? Що хтось інший вийде надвір?

— Рутгер?..

— Так, Рутгер, — покwapно сказала я. — Всю ніч він плавав на вітрильнику... Єдине ми знаємо достеменно: Джодже не чекав ні на Ейнара, ні на Карла-Германа. Хоча це ми знали й раніше.

— Чи не дивно, — додала я помовчавши, — що ніхто не чув пострілу? Якщо його застрелили на Стрімчаку... Скільки звідси до Стрімчака?

— Щонайбільше три кілометри.

— Так. Хіба не буде чути пострілу в літню ніч? Таж він мав би розбудити сплячих! Тим більше, було досить людей, що не спали.

Ейнар кивнув.

— Я думаю так само. Але ти забула про вітер. Дмухало з півночі, точніше — з північного сходу, тобто від Стрімчака у бік озера.

Допивши каву, Ейнар видобув люльку. Я зітхнула, мовляв, викурити її він не встигне, бо треба негайно відвезти тіло.

Ейнар неохоче звівся. З порога сказав:

— Гарненька в тебе сукенка. Здається, я її ще не хвалив?

Сказав і зник.

Пюттан начебто облишила завертати собі голову Рутгером, засміялася:

— Ти диви, який люб'язненький! А ми все думали, Ейнар залишиться старим парубком. Адже він такий прискіпливий щодо дівчат. Але ти, звичайно, козир-дівка. Ось тільки чому ви й досі не заручені... Ой, ледь не забула: маю ж для тебе пошту з Упсали!

Вона вийняла з сумки кілька газет і листів.

— Ось лист до Джодже, — повільно мовила Пюттан. — Що з ним робити?

— Віддай Крістерові. Може, він захоче його прочитати.

Пюттан простягла мені вузький конверт, помережаний веселим нерозбірливим почерком мого любого татуса. Я завжди стверджувала, що цей його почерк — не що інше, як певний різновид ієрогліфічного письма. Завдяки багаторічним вправам я ледве навчилася його розшифровувати.

Я відійшла, щоб прочитати лист у затишному місці. Дорогою розминулася з Рутгером.

— Пак, твій браслет знайшовся? А я гадав, Маріанна загубила його.

Я спіймала погляд набагато вищого від мене Рутгера. Його бліде обличчя зашарілося.

«Ти не гадав, ти знав це», — подумала я, а вголос відказала:

— Та ось він, як сам бачиш.

Звівши руку, наче для удару, він знизав плечима і без слова пішов геть. З кухні вийшла Пюттан із листами та газетами.

— Де Карл-Герман? Для нього є лист від видавця. Як гадаєш, напевно, вийде нова збірка його поезій?

— Запитай у нього самого, — неуважно відповіла я.

Тоді зійшла до води, сіла під кривою затишною соснинкою й притихла.

Дивно все це. Якщо Рутгер і не винен у вбивствах — у що я ні на мить не могла повірити, — то все одно він каже далеко не все, що знає. І десь коло Рутгера криється весь розв'язок задачі, цього я була певна. Чому ж він так уперто мовчить?

Зітхнувши, я розірвала конверт і запродиралася хашами почерку. Татко писав про квіти в нашому садку і про єгипетський текст, який нарешті почав розшифровуватись. У бібліотечі прохолодно і тихо, так само тихо в нашій віллі. Татко ждав листа від мене, але розумів, що тут мені надто весело, щоб ще й листуванням урізати собі часу. «Розважайся, Пак, і тишся з літа, це ж твій час!»

Зненацька я захлиснулася слізьми, невгамовно й невтішно. Ридала над Маріанною, Джорджем, над долею всіх нас у Лільборгені. Сльози капали на мою ошатну сукенку і залишали на ній вигадливі плямки.

Я не чула, коли підійшов Карл-Герман. Він щось сказав, м'яко і співчутливо. Як добре було тицьнутись обличчям у його плече й пролити слези на елегантну шовкову сорочку. Поет дав мені носовичок, що було дуже до речі, й мої схлипування почали помалу вщухати. Я знала, що тисячі жінок Швеції — і Пюттан теж — віддали б рік свого життя, аби в цю мить помінятися зі мною місяцями. Від цієї думки мені стало ще краще в обіймах уславленого поета. Нарешті я вивільнилася, старанно висякалась і пробелькотіла «дякую».

Взявши мене за руку, Карл-Герман сказав:

— Дуже добре, що віднайшовся твій браслет. Я боявся, коли б удруге не пропав.

— Скажи мені, Карле-Германе, що в тебе пов'язано з цим злочасним браслетом? Скажи, бо я таки здурію!

— Ет, нічого загадкового, їй-право. Я надивав його в лісі у п'ятницю. Година була десь між тих, зав'язлих у зубах, — між першою й п'ятою. На браслет падало світло, і я зацікавився: що це так яскраво зблискує у моху. Встромив цю цяцьку в кишеню, заніс потім на дачу і поклав на столик. Та наступного дня браслет зник, і я взагалі не знав, що тобі казати.

— Отже, Маріанна згубила його в ніч перед убивством... Але Джордж стверджував, що вона була з браслетом ще об одинадцятій. Де ти його знайшов?

— У лісі, десь на північному боці Острова. Знайти цю згубу — було, вважаю, великим щастям, адже у тій частині Острова рідко хто ходить.

— Це було тоді, коли ти прогулювався з Ліль?

На якусь мить Карл-Герман завагався, тоді кивнув:

— Так.

Увесь той час я стояла напіводвернувшись від нього. Мій червоний набряклий від рюмса ніс був не найкращим видовищем для очей провідного лірика країни. Але тут я забула про свій вигляд і поетову славу.

Під моїм поглядом у Карла-Германа затремтіли губи. Він потупив очі.

— Тільки-но що я лила слези на твоє плече, — повільно сказала я. — Хочеш — помінятися ролями?

— Боюся, Пак, що плачем тут не зарадиш.

І я зробила те, що мені вже давно кортіло зробити. Погладила Карла-Германа Лінденше по щоці й шепнула:

— Вона не варта тебе!

Карл-Герман міцно стиснув і легенько поцілував мою руку.

— Гадаєш, я цього не знаю? Гадаєш, раніше не знав? І все одно, кохаю її, як... як Рутгер Маріанну.

— А вона?

— Вона? — гірко перепитав Карл-Герман. — Вона знає, що тримає мене у жмені; отже, я для неї вже не цікавий. Тепер націлилася на Рутгера.

— Розкажи мені, будь ласка, про все, — звеліла я. — Про твою роль у цій чудернацькій виставі, що тут розігрується. Як на мене, це щось на зразок Шекспірового «Сну літньої ночі». Кожен закоханий не в того, в якого слід.

— Так, — блідо всміхнувся Карл-Герман. — Навіть Пак тут є.

— Пак, котра нічого не розуміє з того, що діється на сцені. Непогано було б, якби хтось нарешті пояснив їй це.

Карл-Герман вагався. Я взяла благально його за руку.

— Карле-Германе, якщо це Ліль убила двох твоїх друзів, невже ти станеш прикривати її? Подумай лишень: коли ніхто не допоможе Крістерові та поліції, то може статися ще не одне вбивство... А якщо вона не винна, то ти, розповівши все, нічим їй не зашкодиш.

Нарешті з його очей, уст, з кожної лінії його рухливого чутливого виду я зрозуміла, що Карл-Герман готовий поступитися.

— Як хочеш, Пак. Зрештою, мені самому слід вибратися з цього клубка брехні, поки я в ньому не заплутавсь остаточно. Брехати не дуже-то вмію.

— Не вмієш, — лагідно підтвердила я, відчувши себе в ролі старої мудрої матері, що задушевно балакає зі своїм неповнолітнім сином. — Можеш повірити, це ми вже помітили.

Карл-Герман провів пальцями по своїх кучерях.

— Що ти хочеш знати?

— Все про твої стосунки з усіма, хто тут є. Все, що ти робив, відколи сюди приїхала Маріанна.

— Правду, правду і нічого іншого, крім правди, — задумливо мовив він. — Гаразд, хай буде так.

Карл-Герман, здавалося, шукає чогось у пам'яті, міркуючи, з чого почати.

— Я познайомився з Ейнаром і Рутгером десять років тому. Вони допіру вступили до університету й дуже запопадливо взяли за історію літератури, а я акурат відбув курс французької... Так, я й справді старший від них, — усміхнувся Карл-Герман, побачивши мою здивовану міну. — Нас згуртували спільні екзаменатори, а потім ми весь час трималися купи. Тоді були різні напрями навчання: я займався мовами, Рутгер — історією мистецтва, а Ейнар самовіддано запрягся в історію та германські мови — подвиг, яким ми всі захоплювались. Але, зрештою, ми з Рутгером знову поєдналися на ліценціатських семінарах з історії літератури. Там познайомились із Вівекою. Вона твердила, ніби пішла в науку лише тому, аби подати татусеві-пасторові вагому підставу, що донька залишається у Стокгольмі. У неї дивовижно гострий розум, і якби не легковажність, Вівека написала б справді чудову працю. Наше ліценціатство розпочалося під час війни; природно, що призовників одривали від навчання, хоч усе йшло куди краще, ніж можна було сподіватися. Повернувшись до Стокгольма, ми були такі спраглі науки, що кожен працював за двох. Зиму сорокового — сорок першого років я провів у Норланді. Приїхавши до столиці, застав Рутгера вже з Маріанною.

Карл-Герман замовк і задивився кудись далеко, понад гладінню озера.

— Знаєш, Пак, це була справді небуденна жінка. Мала великий талант. Між іншим, Маріанна виліпила Рутгерове погруддя; я вважаю це геніальною роботою, хоча скульпторка ніколи не згоджувалася показати її людям. Безперечно, Маріанна була такою ж гарячою в душі, якою холодною видавалася зовні. Я не сумнівався в тому, що Рутгер страшенно ревнує її. Не дивно: Маріанна, напевно, була фантастичною коханкою. Зрештою, я завжди краще ставився до неї, ніж, наприклад, Ейнар, а з часом ми з Маріанною навіть заприятелювали. Не скажу, ніби я до кінця розкусив скульпторку-красуню. В усій її особі було щось невловне, наче дивний птах, якого не впіймати... А по-заминулої осені між них пробіг чорний кіт.

— Ейнар сказав мені про це. Ти знаєш причину?

— Нічогосінько не знаю. Це було й далі лишається великою таємницею.

Можу лише сказати, що всю зиму між ними було щось негарзд. Обое нерувалися без видимих причин. Гадаю, хтось із них таки йшов на розрив. Але мені вистачало власних клопотів: я закінчував дисертацію, водночас робив коректуру, а на довершення ще й закохався по самі вуха.

Карл-Герман труснув кучерями і прохально глянув на мене.

— Допоможи мені, Пак, триматися правди, інакше я намагатимусь дивитися на все це крізь пальці... Отже, Ліль Арусандер увійшла в наш гурт восени сорок п'ятого року. Кілька разів я бачив її й раніше і милувався нею на віддалі, але познайомився вже по її романтичному лісовому шлюбі. До речі, познайомила нас Маріанна, що надибала Ліль на якійсь богемній гулянці. Я, зрозуміло, одразу ж утратив голову. Лише тепер я починаю усвідомлювати, що Ліль діяла свідомо, з тверезою метою. Вибачай, так, мабуть, негарно казати, та здається, привабили її не так мої гарні очі, як гарні рецензії на мою останню збірку. Але такими речами голови я тоді не завертав. Ліль пишала своєю перемогою, віддавши всю себе і весь свій вільний час мені. То були золоті часи. Я не розумів, що надто легкою була для Ліль ця перемога, аби довго її тишити. Не розумів і того, що, бажаючи втримати таку жінку, як Ліль, мови не може бути про наукову роботу. І взагалі, тої весни дуже багато чого я не розумів. Прояснилося мені в голові ще торік, а особливо — за останні дні. Знаєш, мені здається, Ліль уже тоді закохалася в Рутгера, але, не маючи ніяких шансів, поки він був разом з Маріанною, задовольнялася моїм товариством. У всякому разі, я знаю: Ліль з Рутгером проводили досить багато часу разом. Маріанна була, як і я, постійно перевантажена роботою.

Карлові-Герману стало якось нібито легше дивитися правді у вічі. Чим далі йшлося, тим спокійнішим і рівнішим ставав його голос, а я слухала з дедалі більшою цікавістю.

— Якось торік у травні зателефонувала Вівека. «Між Рутгером і Маріанною все скінчено, — сказала вона. — Вони наче ті макоцвітні, нічого й пробувати щось комусь сказати. Але спробуй якось уплинути на Рутгера, а я спробую з Маріанною». Я метнувся до Рутгера і вперше за весь час нашого знайомства застав його п'яним як чіп. Єдине, що я міг зробити, — це покласти приятеля на ліжку і посидіти біля нього, поки засне. За кілька днів він сам прийшов до мене перепрошувати. «В нас із Маріанною, — сказав Рутгер, — була сцена, така неприємна, що всю решту мого життя намагатимуся забути її». Цього ж дня він поїхав додому до Фуршгюттана. Ще Вівека повідомила мені, що не наважилася відпустити Маріанну саму, тому вирішила поїхати з нею до Парижа. Відтоді наша компанія розлетілася, наче від атомного вибуху, і на святкуванні моєї дисертації була тільки Ліль та ще Ейнар, що чемно приїхав із Вестероса.

— Скажи-но, — поспитала я, — що ж, на твою думку, сталося? Рутгер спіймав Маріанну на гарячому? Чи вона його?

— Над цим питанням я ламав собі голову аж до очманіння. Ейнар вважає, ніби вся провина лежить на Маріанні, та я цього не певен.

Карл-Герман спохмурнів і наморщив лоба.

— Свята правда, Карле-Германе! Ти, звичайно ж, вважаєш, що до цього була причетна Ліль.

— «Вважаєш» — це надто міцно сказано. Але я не здивуюся, якщо так воно і є. Відколи Рутгер осамотнів, її неначе підмінили, а коли ми прочитали в газеті про заручини Рутгера й Анн-Софі, з Ліль, гадаю, ставсь істеричний випадок. Та згодом вона стала удвічі ніжнішою зі мною, і я перестав сушити собі голову всім цим. За останній рік Ліль поводитися при Рутгерові доволі дивно і нерівно. Переважно трактувала його як порожнє місце, але іноді переходила на відчайдушний флірт. А з Рутгером ніколи нічого не знаєш певного...

— А Маріанна? Зникла зовсім з очей?

— Залишилась у Парижі. Повернулася звідти, напевно, зовсім нещодавно. Ніхто з нас не бачив її до миті, коли вона з'явилась тут на моріжку... Вівека повернулася до Стокгольма: восени, але з нею ми теж не бачилися.

— Лише одне запитання, поки ти не почав оповідати, що сталося останніми днями. Що на це Анн-Софі? Як вона ставилася до фліртів Ліль і до стокгольмської атмосфери взагалі?

Карл-Герман здивовано глипнув на мене:

— Анн-Софі? Та вона й не була у Стокгольмі.

— Не була?

— Можу тебе запевнити, що й ми так само дивувались. Рутгер одружився в липні, а у вересні покинув молоду дружину в Бóргу. Виправдав це тим, що, мовляв, не хоче, аби йому заважали закінчувати дисертацію. Ніхто, крім Ейнара, не бачив Анн до захисту.

— Ну й чоловіченько! Й Анн примирилася з цим?

— Напевно... Задля правдоньки святої мушу сказати, що Рутгер відмовив добрячий шмат праці. Доти встиг зробити не дуже багато, але за останній рік робота пішла як по маслу. А дисертація й справді чудова. Між нами кажучи, Рутгер думає зробити на ній доцентуру.

Ще ніколи в житті мені не було так байдуже до хоч би там чиєї доцентури.

— Це якщо його чи когось іншого з нас не посадять за вбивство, — різко кинула я, і Карл-Герман знову став схожий на школярика, що прагне сховатись у маминому подолі. — Розповідай по суті: що ти знаєш про Джодже?

— Цього хлопця я вперше побачив лише в середу на станції Фуршгюттан. Я надувся, по мені це було пізнати. Зате так тішився, що матиму Ліль на всю відпустку, бо ж вона не посміла б пускати бісики Ейнарові. А вже Рутгера тим більше не було чого боятися, бо ж під боком молода його гарненька дружина. А Ліль приволокла сюди цього кіногероя, ще й закрутила солоний флірт із Рутгером уже першого вечора. То й не дивуйся, що...

Я поспішила запевнити, що зовсім не дивуюся.

— У четвер уранці я постановив собі бути веселим і товариським, хоч як би Ліль поводитися. Несподіваний приїзд Маріанни та Вівеки допоміг мені забути власні біди. Але тут раптом щезає ви з Ейнаром, а за кілька хвилин, не сказавши слова, зникають Ліль з Рутгером. Я не міг спокійно балакати з рештою товариства, тож пішов — не так відпочити, як поринути у чорні думки.

У четвер ... Це коли ми з Ейнаром купалися, коли я, вернувшись на дачу, почула загадково-бентежний голос за стіною. Чи не Ліль належав той голос? Рутгер і Ліль? Пригадую, після цього на обіді вона наче води в рот була набрала. І Маріанна...

— Слухай-но, Карле-Германе, на обіді того дня Маріанна неначе гіпнотизувала тебе. Чого вона хотіла?

— Зустрітися зі мною. Це справді так, можеш мені повірити. І ми таки зустрілись, коли вона об одинадцятій вечора спекалася Джодже.

— Ти ж не станеш твердити, ніби Маріанна приїхала сюди аж із Парижа лише для того, щоб зустрітися з тобою...

— Хай йому чорт, звичайно, не для того. Той, з ким вона хотіла зустрітися, відмовив їй у зустрічі. Отож, Маріанна за всяку ціну хотіла побалакати з кимось, хто міг би їй децю розповісти про Рутгера, про його стосунки з Анн, з Ліль...

— То вона й далі була закохана в Рутгера?

— Ще дужче, ніж будь-коли. Постановила повернути його собі. Була схвильована, геть вибита з колії. Цілу годину ми ходили вперед-назад стежкою до пристані, і я все дужче непокоївся, що з усього цього вийде. До Анн-Софі Маріанна відчувала тільки погорду, зате Ліль обізвала мавпою, похитливою кицькою та іншими ласкавими словами. «Якщо вона стане мені впоперек дороги, я її вб'ю. Так їй і передай: уб'ю». Маріанну аж трясло, такою я її ніколи не бачив, це мене просто-таки приголомшило. Можеш собі уявити моє полегшення, коли наступного ранку за сніданком Маріанна заявила, що зараз же їде звідси. Я з такої несподіванки розтрощив склянку.

— Ага, ось воно що... А як ота твоя чотиригодинна прогулянка разом з Ліль під час убивства?

Карл-Герман соромливо потряс головою.

— Ви ж повинні були відразу зрозуміти, що ми всіх обманюємо. Ейнар мав рацію. Він повернувся о п'ятій, а я лежав у ліжку й не бачив Ліль десь від другої, коли чисто випадково надібав її в лісі, за будиночком для гостей. Між нами розпочалася сцена, йшлося про Рутгера, й закінчилося тим, що я ледь не побив Ліль. Та ввечері її хоч до рани можна було прикласти.

— Навіщо ти її прикрив, коли вона плела небилиці?

— Сам не знаю. Надто це було несподівано. Та подумавши...

— ...ти вирішив, що Ліль дуже потребує алібі, й вирішив по-лицарськи допомогти їй у цьому. Зрозуміло. А вночі, коли хтось викрав труп?

— Я спав мертвим сном. Був певен, що Маріанна поїхала і небезпеку начебто пронесло. Тим сильнішим виявився для мене удар, коли я дізнався, що сталося попереднього дня.

— Пробач, Карле-Германе, але вже вчора на обіді ти, здавалось, очухався від того удару. Це ж не тільки через вибрики Пюттан...

Під моїм одвертим поглядом Карл-Герман почервонів.

— Від тебе нічого не приховаєш. І ти не заспокоїшся, аж поки я виверну навиворіт усе своє нутро. Дівчинко моя, я був такий закоханий і такий слабкий, що навіть убивство не завадило моїй радості: Ліль неначе підмінили, ніжна, ласкава, тільки на мене дивиться... А вночі постукала у моє вікно... Хай навіть вона й убивця, але тої ночі я був щасливий з нею. Хоч сьогодні все стало в трохи іншому світлі...

— Значить, це була правда, що ти сказав Крістерові... про сьогоднішню ніч?

— Свята правда. Ми були разом від першої до пів на четверту. Про те, чи провела Ліль решту ночі в Рутгеровому вітрильнику, я нічого не знаю. Зовсім неможливим це не видається.

У поетовому голосі вже не було гіркоти. Ми запитливо глянули одне на одного.

— Як гадаєш, Пак, це Ліль зробила?

— Маєш на увазі, чи могла вона це зробити? Вбити Маріанну, Джодже, переховати труп... — я нетерпляче мотнула головою. — Але якщо вона не винна, то чому ж так відчайдушно бреше?

— Може, хоче прикрити Рутгера.

— А я підозрюю, що й він когось прикриває. Якщо сам не вбивця.

Я задумалась. Декотрі фрагменти картини почали прояснюватися. В її кутку проступила постать Карла-Германа, вже без ніяких темних плям. Там же були й постаті Маріанни та Джорджа, але лише як німі звинувачення. А вже й не так багато залишається...

Карл-Герман повагом звівся.

— Мабуть, вони покривають одне одного. Це ж не таке вже й неймовірне, га? Маю на увазі співробітництво двох...

РОЗДІЛ X

Карлові-Герману не сподобалася моя пропозиція піти до Крістера й повторити все сказане мені. Звичайно, моему самолюбству лестило, що поетові було легше довіритися мені, аніж Крістерові Війку. Я, проте, наполягала, і коли ми налетіли на Крістера біля будиночка для гостей, Карл-Герман погодився на мої вмовляння. Я тихенько відійшла, бо невелика втіха двічі розповідати одне й те саме одному слухачеві.

Пюттан, усе ще в купальнику, лежала на траві й дивувалася, чому це ніхто не купається, коли температура і повітря, й води десь під сорок. Сівши поряд, я сказала, що гидує Увлоненом, відколи в нього почали скидати трупи.

— Все це дурниці! — незворушно відрекла юна фрекен Гаммар. — Джодже давно вже виловили, а Маріанна може з таким самим успіхом лежати і в нашому погребі. До речі, туди ще, здається, ніхто не заглядав.

— А ніхто не заходив подивитися, як там здоров'я Анн? Це, я вважаю, куди важливіше.

— Вона очуняла і перепрошує, що зомліла. Обіцяє, що буде на ногах до обіду, навіть сама його зготує. З нею все гаразд. Пак...

— Так, слухаю тебе.

— Рутгер навіть не запитав, як почувається Анн-Софі. Ось де собака зарита, навіть якщо тут і не така псарня, як ви всі гадаєте...

— Пюттан, як ти вважаєш, у кого закоханий Рутгер? В Анн? У Маріанну? В котрись іншу?

— Поняття не маю. У Рутгера серце не на язиці, як у декого. Але навряд щоб в Анн. А вона його любить, бідолашна. Слухай, а чи не піти мені одягнутись?

— Надінь бодай шорти. А це що? Лежиш на поштової сумці?

— Ага, я ж так і не знайшла Карла-Германа, хоч і півострова обшукала. І де його носить...

Тим часом надійшов Карл-Герман. Свого листа він отримав, зате нагоди його спокійно прочитати — ні: щодо цього Пюттан постаралася. Встигла вона також віддати Джорджів лист Крістерові. Лист було проштмпельовано в Римі й надіслано Джорджеві Мальму із Стокгольма. Крістер розірвав конверт і швидко перебіг два тонких аркушики.

— Це від молодой панночки, що зветься Бетан. Вона чудово проводить час в Італії й не має нічого проти залишитися там якнайдовше, але сподівається зустрітися з Джодже в Бостаді.

Війк відірвав погляд від листа.

— А чи не в Бостад думала їхати Маріанна?

— Так, здається, Вівека щось таке говорила. Подожди!.. Вчора Джодже казав, що на прощання Маріанна пообіцяла зустрітися з ним. Напевно, вони дійшли згоди блиснути разом у Бостаді.

— Але Джодже, очевидно, давно вже вирішив поїхати туди, оскільки фрекен Бетан знає про це... — Крістер задумливо розглядав блакитні аркушики. — Втім, Маріанна приїхала до Рутгера, чи не так?

— Їй нічого іншого не залишалось, як утішитися з Джодже: розкішний хлопчина, все-таки. А може, вона сама планувала поїхати до Бостада і, дізнавшись, що й Джодже туди їде, сказала: «Як добре! То ми там зустрінемось», як ото жінки кажуть чоловікам, коли хочуть якось пом'якшити біль розлуки. Може, вона це просто так сказала?

— Може, але тепер уже не запитаєш, як воно було з ними насправді. Багато б я дав, щоб дізнатись, яку власне роль відігравав Джодже в усій цій історії. Я запросто можу підібрати двох-трьох осіб, які мали більш чи менш вагомі підстави прибрати Маріанну, але той писаний красень був зовсім не шкідливим. І все ж, його застрелили і скинули зі скелі з Маріанниним шовковим шарфом у руці.

— Мабуть, його вбили саме за той шарф. Адже це мало б означати, що Джодже щось провідав.

Крістер подивився на мене, наче хотів проглянути наскрізь.

— Пак, а ти впевнена, що не помиляєшся щодо тої шовкової ганчірки? Чи не затемно було під ялиною, щоб ти могла розрізнити таку деталь? А раптом на Маріанниній шії лежало пасмо волосся?

Я смиренно зітхнула.

— Прекрасно знаєш: після всіх ваших прослуховувань і недовіри я ні в чому не можу бути впевненою до кінця. Та якщо ця картина під ялиною мені не приснилася, то цей червоний шарф я таки бачила. Шарф і очі — цього я не забуду.

Крістер утомлено сів в оранжеве крісло, розстебнув комір пом'ятої сорочки і закасав рукави. Як завжди, Пюттан мала рацію: тільки дивак не купатиметься в таку спеку.

— Гаразд, Пак, — сказав Крістер і задивився в небо. — Я спробував тебе спантеличити, щоб самому стало трохи легше. Джодже з червоним шарфом у руці не пасує до моєї версії. Єдине можливе пояснення: вбивця, несучи тіло до

пристані, загубив шарф, а Джодже знайшов загублене. Можливо, розпізнав убивцю. У всякому разі, знав щось таке, що було небезпечне для вбивці. І тоді...

— Та ні! — гукнула я, аж Пюттан і Карл-Герман урвали розмову й прислухалися до нас. — Маю кращу версію. Карл-Герман припускає, що тут діяли двоє. А це найбільше скидається на правду, хіба ні? Хтось — гадаю, жінка — убив Маріанну, але довірився потім Джодже, котрий пообіцяв допомогти прибрати труп. Він це зробив, та чомусь лишив собі той шарф. Можливо, впустив його дорогою, потім підняв і засунув у кишеню. А тоді занепокоївся. Хотів поговорити зі своєю спільницею, для цього й блукав поночі біля дачі. Зустрів її, й вона...

— Блискуча версія, — жваво втрутилася Пюттан. — Крістере, мусиш згодитися! Лишається тільки знайти жінку, яка мала такий вплив на Джодже, що той згодився ввійти в спілку. Напевно, це якась слабка і ніжна особа, що закликала його бути шляхетним лицарем. Напевно...

У цю мить з-за рогу дачі вийшла Ліль Арусандер, тендітна й ніжна, зі сліпучо-білою шкірою та писаним личком. Зелена шовкова сукенка підкреслювала її бездоганні лінії. Карл-Герман прикусив губу.

— Ти приходиш наче на замовлення, — мляво проказав Крістер. — Мені саме закортіло трішки побалакати з тобою.

— Допит? — Ліль виклично махнула незапаленою сигаретою.

— Допит, якщо ти так хочеш. Сядь.

Карл-Герман підніс їй сірника й благально глянув на Крістера.

— Пюттан і я хочемо прогулятися човном. Ти дозволиш?

Пюттан мала вигляд, наче Бога за бороду вхопила. Крістер по-батьківському кивнув.

— Ідїть, коли охота. А ти, Пак, можеш залишитись, якщо не маєш цікавішого заняття.

Янтарні очі Ліль дивились услід Карлові-Герману, в них блиснуло щось лихе.

— Ну-у-у?

— Хочу попередити, — дуже спокійно сказав Крістер Війк, — що я тепер представник поліції. Раніше діяв тут як неофіційна особа, але старший поліцай Бергтрен з відома поліції в Еребру та комісії з убивств у Стокгольмі вповноважив мене співробітничати з органами місцевої поліції у розкритті двох убивств.

— Я вся — страх і пошана, — промуркотіла Ліль. — Усе життя маю непереборну слабкість до поліції. Отой, що на пляжі, дуже миленький.

— Так-так, ти вже встигла збаламутити голову поліцаєві Свенсону. І чого тобі там треба було?

— Хотілось подивитися на Джодже — мені там було треба. Я ж, напевно, єдина людина тут, кому шкода бідолашного хлопчину. І, на жаль, це я його сюди привезла.

Мінливі очі були тепер майже карі й дуже сумні, але хто може сказати, яка справжня барва в хамелеона? Хтозна, може, такої взагалі немає?

Крістерів голос прозвучав у скептичній тональності моїх думок:

— Сама кажеш. Це саме одне з того, що я хотів би знати. Навіщо ти потягла сюди за собою Джодже?

Ліль неохоче облишила розігрувати з себе Греер Гарсон і перейшла до свого звичного жанру:

— Бо я саме тоді зустріла Джодже, а йому нічим було зайнятися. І я подумала, що Джодже в чомусь зможе придатися.

Тепер я могла поклястися, що примружені очі Ліль стали жовтими.

— Щоб завести в оману Анн? — спокійно спитав Крістер. Я майже фізично відчула, що він думає про Ліль та її методи.

— А що хіба?

— Розраховуючи, що Анн сподобається Джорджеві, ти наказала йому підбивати до неї клинці?

Ліль реготнула.

— Наказала? Ну, Крістере, ти ще тупіший, ніж я гадала. Невже вважаєш, ніби його треба було спеціально намовляти на першу-ліпшу привабливу молодичку?

— Таку саму рису має також дехто з цього товариства, — сухо зауважив Крістер.

Ліль відповіла на натяк ехидною посмішечкою. Тоді раптом споважніла:

— Знову помиляєшся, любий друже. Саме навпаки — характерним для цього товариства є те, що тут кожен закоханий по-справжньому. Але в них справжня нордична любов, уперта, непоступлива й ревнива. Внаслідок — сцени, останній аргумент — убивство. Я всерйоз вважаю, що жити було б куди затишніше і приємніше, якби всі стали такі, як Джордже.

Ліль задумливо видмухнула кілька кілець диму, а я скосувала на Крістера: цікаво, чи й він, як і я, вважає, що в словах Ліль є чимало слушного. Гра на перший погляд здається безглуздою, та коли зрозумієш справжні мотиви й почуття акторів, вона стає простою й логічною.

Крістер заглибився в споглядання мудро лакованих носків золочених італійських босоніжок Ліль.

— То виходить, ти не одна закохалась у твого пестунчика?

— Крістере, не будь такий наївний. Захопитися досконалим самцем і покохати людину — це велика різниця. Звичайно, мене підкорили його краса та мужність, особливо на початку нашого знайомства. Та це минулося задовго до приїзду сюди.

— Ти знала, що Джордже раніше зустрічався з Маріанною?

— Він обмовився про це, коли почув, що ми їдемо до Рутгера Гаммара. Очевидно, Маріанна справила на Джордже таке сильне враження, що він навіть запам'ятав, з ким вона раніше була заручена. Але навряд щоб у Джордже були близькі стосунки з Маріанною. Кілька разів він їй позував, якщо я його правильно зрозуміла.

— Інакше кажучи, ти не вважаєш, що мотив убивства Джордже слід шукати десь у минулому?

Ось тепер Ліль щиро здивувалась, у цьому можна було не сумніватися.

— Звичайно, ні! Хоча це було б красивіше. Тобто якби йому помстилися за щось таке, що колись він давно скоїв або дозволив скоїти. Але все це купи не тримається...

Крістер обірвав ці міркування:

— Ти бачила його останньої ночі?

— Я? Останньої ночі? А чого б це я його мала бачити?

— А того, що він чатував між дачею і будиночком для гостей принаймні до пів на другу. Ти тоді вешталася надворі...

— Я була на озері від одинадцятої вечора до пів на восьму ранку.

З її вигляду не можна було пізнати, що вона бреше. Як щиро дивилася великими чистими очима Крістерові у вічі! Він зітхнув.

— Люба Ліліан, я захоплений твоєю стійкістю, але все це надаремно. Карл-Герман виклав усі карти на стіл, розумієш? Стосовно твого фальшивого алібі у п'ятницю та вашої зустрічі вночі. Ти ж недурна дівчина, повинна зрозуміти, що ми більш схильні повірити йому, ніж тобі.

Настала черга зітхнути їй. Ліль зітхала легко, мало не жартома.

— Звісно, я знала, що він рано чи пізно проговориться. Не думала тільки, що так швидко. Невже це ти, Крістере, схилив його до того?

Та ні, дурною її не назовеш. Я задивилася в долину. Крістер не відповідав. Ліль знизала плечима.

— Отже, брехати не варто. Легше казати правду. То поїхали! Питай що завгодно — відповідаю.

— Відколи ти закохана в Рутгера?

— Овва! На такі інтимні запитання я не відповідатиму. Це часом не Карл-Герман розбазікав?

— Ти сама перед обідом призналася, що була його коханкою. Чи принаймні хотіла нею стати.

— Якщо всі мої свідчення брехливі, то це теж може бути брехнею, еге ж? Турик. Нова спроба.

— Зразу після того як приїхала Маріанна, в четвер, ти була віч-на-віч з Рутгером. Про що ви розмовляли?

— А що тобі розповів Рутгер?

— Не відповідай запитанням на запитання! Це тобі не дискусійний клуб для дамочок. Він щось казав про Маріанну?

— Про Маріанну він ось уже рік нічого не каже. Це я казала, та тільки він не хотів слухати.

— Ти, я бачу, була не в захваті від Маріанни?

— А хто з жінок був од неї в захваті? Хіба що Вівека, але Вівеку не слід рахувати.

Я згадала, як почервоніла була Вівека, коли Рутгер неждано зайшов у спальню. Звичайно, поміж стількох красунь негарна Вівека не рахується. Але як їй, горопашній, від цього?

— Що ти робила у п'ятницю від пів на першу до п'ятої?

— Ходила по пристані. Плавала човном на озері. Посварилася з Карлом-Германом. Пішла на оглядовий майданчик.

— О другій ти зустріла Карла-Германа. Де?

— За будиночком для гостей.

— Скільки часу ви провели разом?

— П'ятнадцять-двадцять хвилин.

— Ти була сама весь час до і після цієї зустрічі?

— Так.

— Де ти була о першій п'ятнадцять?

— Напевно, на озері.

— Що ти там робила?

— Веслувала.

— Ти не шукала Рутгера?

— Можна сірника?

— Ти бачила когось?

— Дякую... Ні.

— А тепер залишається остання ніч. Джодже тоді ще був живий... — Крістер прикусив язика. — Чим ти займалася вночі?

— Пішла до пристані. Повернулася. Викликала надвір Карла-Германа. Відправила його спати. Пішла на оглядовий майданчик.

— Ох, і любиш же ти мене за ніс водити.

— Кажу правду. Я бачила тебе.

— Де?

— О пів на першу — біля пристані й о четвертій — на оглядовому майданчику.

Крістер вирячився на Ліль.

— То це я за тобою ганявся? Ти була сама? Якої біди ти там шукала посеред ночі?

— Хотіла помилуватися сходом сонця. Воно сходить майже на півночі... До того ж, я балакала з Джодже.

— Коли?

— О пів на четверту, коли розсталася з Карлом-Германом. Джодже видавався втомленим. Сказав, що когось чекає, але, видно, вже й не вірив, що той хтось прийде.

— Ти впевнена, що він не пішов з тобою помилуватися сходом сонця?

— Ти що, не віриш мені?

Останнє слово таки лишилося за Ліль, бо — звідки не візьмись — заторохтіла моторка, і то поблизу. Ми вийшли на берег і побачили вщерть набитий людьми човен, що звертав до пляжу. На буксирі він тягнув позичену в Увфаллеті стару посудину, теж повну людей. Звідкись вибіг Рутгер, крикнув Ейнарові, щоб той поберігся підводного каміння, — й на моріжок висипалася ціла юрба: дільничний поліцай, старший поліцай, кучерявий юнак з роже-

вою шкірою та блискучими гудзиками, в якуму я впізнала поліція Свенсона, а крім них — іще восьмеро місцевих чоловіків різного віку та габаритів. Молодь розглядала нас із неприхованою цікавістю, однак Лео Бергтрен хутко повів увесь гурт до лісу.

— Дачу та узбережжя комісар Війк уже оглянув, — пояснив він, — нам тут нічого робити. А ось у лісі ми організуємо облаву.

Ейнар і Крістер прилучилися до команди ловців, і ланцюг галасливо рушив. Рутгер дивився їм услід поглядом, в якому чаїлася зненависть.

Ніхто не сподівався, що вони щось знайдуть. Так і сталось. Я відчула полегшу, коли за кілька годин увесь натовп ні з чим повернувся назад. Та неприємності на цьому не закінчилися, бо нас почали одне за одним викликати до бібліотеки, де Свенсон знімав з усіх відбитки пальців. Лео Бергтрен був не в гуморі, й коли я боязко спитала, чи ці відбитки допоможуть виявити вбивцю, він похмуро крутнув головою:

— Маємо справу з хитрим негідником, він після себе не лишив майже нічого, за що можна було б уцепитись. Один труп у воді, другий — зник без сліду, та ще й револьвер, напевно, лежить десь на дні озера... У такий спосіб ми його не спіймаємо.

Ми дуже пізно й дуже тихо пообідали, після чого Крістер, Ейнар та Бергтрен знову поїхали до Фуршгюттана. Кучерявий Свенсон стояв на варті доволі далеко від дачі, але ніхто не мав охоти розсідатись, як звиклося було, на травичці. Вже й не пригадую, хто перший запропонував скупатись, та Рутгер учепився в ту пропозицію й пообіцяв завести нас човном до Лільшена.

— Треба ж звідси вирватися хоч на годинку.

Навіть Анн була рада такій прогулянці, лише Пюттан заявила, що лишиться помити посуд.

— Я потім скупаюся на пляжі. Доброї путі!

Я вирішила, що провести вечір з Пюттан куди краще, ніж купатися в Лільшені з Ліль і рештою компанії.

Від такого розвитку подій кучерявий Свенсон геть збранів. Йому, очевидно, не давали наказу тримати нас на місці, але тепер він не знав, що робити: сторожувати Пюттан і мене, а чи супроводжувати купальників до Лільшена. Та Пюттан, що знала його ще від шкільних часів у Скузі, щось нашептала цьому у вухо, й усе скінчилося тим, що товариство рушило до пристані, а Свенсон пішов на пляж купатися.

Ми з Пюттан зайнялись посудом. Увесь час вона просила мене розповісти все, що я чула, бачила, про що здогадувалася й запідозрювала. Виклавши все це одним духом, я знову зауважила, як усе, прямо чи непрямо, вказує на Рутгера.

— Сама бачиш, — невесело закінчила я свій виклад, — що лишаються два варіанти: або Маріанну вбив сам Рутгер, або ж котрась із дам на ґрунті ревнощів до Рутгера.

Пюттан неухважно викрутила ганчірку й витерла руки.

— У такому разі, я могла б унести свою пайку в розв'язування цієї задачі, правда? За винятком Анн, я знаю Рутгера краще, ніж будь-хто. Ходімо, сядемо собі й поміркуємо. Наш гостинний господар твердить, що це завжди допомагає.

Щоб поміркувати, Пюттан підготувалася ґрунтовно. Довго перебираючи грамплатівки, вона наскладала їх цілий стосик. Відтак видобула з якогось таємничого сховку коробку шоколадних цукерок, зібрала кілька подушок на прикріплену до стіни лавку і заходилася накручувати патефон.

— Погано без електрики! Але Рутгер каже, на електролінію довелось б угадати скажені гроші. Хоч, як на мене, вже краще викласти грошенята.

Пюттан вигідно вместилася на лавці, я — на дивані, й серед надвечірньої тиші полилася дивовижна музика Вагнера. Тільки-но я розтулила рот, аби спитати, як можна міркувати під таку гучну музику, коли до вітальні ввійшов Карл-Герман і вмовстився у зеленому фотелі.

— Концерт слухаєте?

— Це не просто собі концерт, — поважно відповіла Пюттан. — Радше робота під музику. Ми обдумуємо, як викрити вбивцю.

— А можна й мені з вами? Я накручуватиму патефон, — захопився Карл-Герман, кинувши оком на стос платівок. — Не було ніякого бажання пливти на Лільшен.

Я поблажливо кивнула.

— І добре. Карле-Германе, Пюттан знає все. Про тебе й Ліль, про Ліль і Рутгера, Про Рутгера й...

Пюттан зірвалася з подушок.

— А ви не подумали, що ми відпустили на ласку долі Рутгера та трьох підозрюваних жінок, у нього ж такі закоханих?..

— Ну, Вівека, напевно, ні... — почав був Карл-Герман, але, почувши про випадок у спальні, не став захищати свою думку. Щоправда, дуже здивувався: — Вважаєш це неможливим?

— Та чому? Навіть дуже можливим, хоч про це досі ніхто не здогадувався. Бідна стара добра Вівека! Вона теж-таки жінка.

Карл-Герман ретельно накрутив пружину, й Зігфрід знову поплив Рейном. Ми вмовкли.

Як не крути, а все сходиться на Рутгерові.

— Пюттан, а у тебе тут тільки Вагнер? — занепокоєно спитав Карл-Герман. — А якби так щось інше?

— Я його дуже люблю. — Лежачи на животі, Пюттан наминала шоколадки. — Яюсь я почула, начебто у Вагнера нездорові й перверсійні тональності, але куди мені, темній, це збагнути. Маю ще платівки Чайковського.

Як завжди, «Симфонія фа-мінор» навіяла бентегу та неспокій. Вагнер щодо цього куди кращий: тепер не зосередиться...

Пюттан це змогла. На останніх акордах вона раптом зняла голку з платівки й триумфально глянула на мене та Карла-Германа. Несподівана тиша плутала думки ще дужче, ніж симфонія.

— Я вже знаю, — проказала вона, наголошуючи кожне слово. — Ввесь час здогадувалася, але тільки тепер мені розвиднилося в голові... Я зразу її не злюбила. Та не дивіться так недовірливо на мене, треба ж і на інтуїцію спиратись. Це я й роблю. Людина, що за три дні скоїла два вбивства й зуміла замести сліди, має випромінювати щось неприродне. Навколо неї і є оця неприродність і напруженість. Не хочу лишатися з нею наодинці, не знаю, про що з нею говорити... ввесь час мені здається, наче межі мною й нею — скляна стіна.

— Пюттан, дорогенька, про кого це ти? — Карла-Германа було годі впізнати.

— Це ж ясно як день, — відповіла Пюттан. — Вона закохана в Рутгера, але давно вже зрозуміла, що взаємності годі сподіватися, бо ж навіть останній рік у голові в нього лише Маріанна. Отож, і не стерпіла, побачивши Рутгера з Маріанною. Можу навіть закластися, що ця парочка таки мала зустріч у ніч перед убивством і майбутня вбивця про це знала... До речі, вас не дивує оте її вічне спання? Спала від першої до п'ятої у п'ятницю — серед білого дня! — вночі теж спала. Як той ведмідь узимку.

— Так, — схвильовано кивнула я головою. — Вона справді мала й мотив і нагоду. Мушу визнати: ця жінка мені теж не подобається. Поки не приїхала Пюттан, я не могла всидіти в кухні...

— Ти про кого? — здивувалася Пюттан. — Дай мені спокійно закінчити думку. По-перше: вона достатньо сильна, щоб задушити людину, а потім віднести її невідомо куди. Це ми знаємо, бо вона гребла з розбитими кочетами цілих п'ять кілометрів. Особисто я б на таке ніколи не наважилася. По-друге: вона не хотіла, щоб я ночувала в її кімнаті: це я помітила. По-третє: вчора ввечері вона й тим і сим роздавала снодійне, щоб усі спали, коли вбиватиме Джодже. Але, на щастя, не всі спіймалися на гачок. Тому...

Пюттан помітила, які ошелешені ми з Карлом-Германом, і спокійно дала:

— Гадаю, цього цілком вистачає. А тепер скажу лиш одне: я віднині нізащо не ночуватиму разом з Вівекою.

І Пюттан знову поставила голку на платівку.

— Алегро кон фуоко, — пробурмотіла вона. — Розпочинається фінал. Захоплюючий фінал, правда?

РОЗДІЛ XI

Музика грала далі.

Вже Вотан слізно попросився з Брунгільдою, вже сказане полум'я охопило скелю валькірій, вже й Ізольда встигла покохати, помандрувати і вмерти. Аж тоді я й Карл-Герман освоїлися з разючим, як грім із ясного неба, здогадом Пюттан. Нам тільки й залишалось, що переглянутись, похитати головами і пробурмотіти:

— Та щось у тім є... Підозрілі оті таблетки...

Ми здригнулися, наче прилапані на гарячому, почувши Вівечин глибокий теплий голос за дверима. Прогулянка Рутгерові та його жіноцтву явно вдалася, всі були голодні й спрагли, як ті вовки. Рутгера, як завжди, послали до погреба, а Пюттан, прибравши патефон, пробурчала:

— Ви тут лиш одно їсте. Тільки-но помила посуд...

— Сиди-сиди, — лагідно вгамувала її Вівека. — Я допоможу Анн. Ти й так сьогодні наробилася.

Ось тобі й Вівека! Мила, чемна, наче нічого й не було. Злипле у пасемця мокре волосся не додавало їй привабливості, але, сновигаючи між кухнею та вітальнею, худа, жилава, вбрана в старі блаженські штани Вівека здавалася такою буденною й приємною, що я розсердилася сама на себе за ті дурниці, в які повірила була завдяки Вагнеровій музиці та буйній фантазії Пюттан. Карл-Герман, мабуть, так само думав, бо запопадливо став допомагати Вівечі. Ліль на самоті завзято диміла у своєму улюбленому зеленому фотелі.

Сутеніло, й Рутгер запалив гарну газову лампу під стелею. Пюттан привела Свенсона, і навіть цей живий випомінок наших нещасть не перешкодив нам того вечора насолоджуватися спокоем і затишком. Ліль потішила компанію — й Карла-Германа теж, — заопікувавшись рум'яним поліцаєм так щиро, що геть забила йому баки. Наостанку вона з уболіванням запитала, чи стоятиме він на чатах біля дачі цілу ніч.

— Ну що ви, старший поліцай і комісар Війк іноді дають мені перепочити.

— Але ж тоді вас треба кудись покласти спати! Анн, куди ми його покладемо?

Пюттан скористалася нагодою й запропонувала поліцаєві свій намет.

— Мені однаково, де спати. Можна й у Вівечиній кімнаті.

Вівека трохи здивувалась, але нічого не мала проти.

— Ласкаво прошу, — кивнула вона, — Я теж вважаю, що нормальне ліжко краще від ялинових гілок і спальних мішків.

Але Рутгер чомусь був категорично проти.

— Якщо не хочеш спати просто неба, то можеш ночувати у Джорджевій кімнаті, адже вона вільна.

На якусь мить Пюттан затнулась — та лише на мить.

— Красенько дякую. Якби в тебе була хоч крихта розуміння, ти б утямив, що я хочу розстатися зі своїм улюбленим наметом лише тому, що після мого вранішнього відкриття мені, коли стемніє, потрібне чиесь товариство. Аж ніяк не хочу спати сама, та ще й у тій кімнаті, де блукає привид Джордже.

Мабуть-таки, не повіривши у сестрину несподівану боязнь темряви, Рутгер усе ж постановив коротко й рішуче:

— Тоді спатимеш на моєму ліжку, а я перейду в кімнату Джорджа. Привидів я не боюсь.

Анн почудувалася, та все ж, напевно, не так, як ми з Пюттан. Що він мав на гадці? Чому так наполягав, аби Пюттан не спала з Вівекою? Може, в ньо-

го призначена таємна любовна зустріч? Може, він вважає, що його сестричці небезпечно лишатися наодинці з Вівекою? Я відчувала, що ці запитання в мене на лобі написано.

Тим часом усе сталося за Рутгеровою волею. Попрощавшись з нами на добраніч, Пюттан скривилась, наче середа на п'ятницю, але зосталася-таки в дачі. Ліль провела Свенсона на його пост, і Карл-Герман, ідучи зі мною до будиночка для гостей, трагікомічно знизав плечима.

— Ось хто цієї ночі не буде на самоті, навіть якщо він цього дуже хоче. Вона робить це, аби комусь допекти. Та не мені! На добраніч, Пак, спасибі тобі за сьогоднішнє!

Здавалося, минула вічність, доки я запалила газову лампу. Від самоти та мороку на душі ставало дедалі гірше. Хай там що, тепер я не відмовилася б од Вівечиних таблеток. І чого це Ліль кудись носить вечорами? А де Ейнар з Крістером?

Я забралася в ліжку й натягла ковдру на голову. Вві сні мені примарилося, ніби в ліжку Ліль лежить долілиць труп. Щось змусило мене перевернути його. Обличчя не було, попід шиєю зяяла чорна пляма...

Моя білизна змокла від поту, я була знесилена як ніколи. На моє превелике полегшення, надворі вже розвидніло, й, після тривалої внутрішньої боротьби між боязкістю й здоровим глуздом, я наважилася звестись і кинути оком на ліжку поряд. Ліль спала міцно і спокійно, її золотаві кучері розсипалися по подушці. Справжня красуня. Навіть уві сні на її вустах був дивний вираз — наче в дитини, що не здобула жаданої іграшки. Цікаво, до чого вона дійде, щоб таки здобути цю іграшку.

Надто вже вибита зі сну, щоб знову лягати, я обережненько встала, вдягла шорти та блузку й тихенько відчинила двері. Сонце давно вже зійшло, але не було видно ні душі. Я вдихнула на повні груди і поплентала на моріжок.

В оранжевому кріслі сиділа Вівека.

— Привіт, — упівголоса обізвалася вона. — Невже ще комусь не спиться, як ото мені?

Я сіла навпроти неї і спитала, котра година.

— Пів на сьому, тобто давно пора бути на ногах.

У стомленої й чимось стурбованої Вівеки під очима проступали темні кола. На бильці крісла стояла попільничка з безліччю недокурків. Це мене застановило.

— Якщо це ти сама викурила, то, мабуть, давно не спиш? А чого ти не прийняла оті свої диво-таблетки?

— Та я прийняла, але все одно прокинулась о четвертій. Не смію ковтати більше належної дози.

Вівека понуро зиркнула на мене.

— Яюсь воно не по собі, правда? Я завжди ненавиділа понеділкові ранки, але нинішній — гірший від усіх. Передчуваю: заки вечір, нещастя буде за нещастям.

— Ну а попередні дні чим кращі? Гляди, не накаркай ще чогось, — застерегла я її, й наша розмова урвалася.

Тиша, що настала, аж ніяк не обтяжувала нас, і раптом я згадала твердження Пюттан, що з Вівекою важко розмовляти і нав'язати з нею контакт. Що там розуміє молоде дівчисько? Вівека здавалася такою ж товариською й легкою у спілкуванні, як і сама Пюттан, а коли вона останнім часом притихла і втратила звичний гумор, то тут нема чого дивуватись. Божевіллям було б уважати, ніби Вівека має щось спільне з обома вбивствами. В кожному разі, я не могла навіть уявити, щоб така середня, нормальна й приємна людина, як вона, зуміла так вправно приховувати скоєне.

— Даю крону за твої думки!

Застукана зненацька, я зніяковіла. Аби щось сказати, я відповіла:

— Про Маріанну думаю. Я так і не добрала, що вона за одна. Ти її віддавна знала?

— Відколи вона стала студенткою.

— Я чула, в студентському театрі Маріанна була примадонною. Ти бачила її гру?

— Так, і не раз. Добре грала. Але Рутгер — ще краще.

— Що ти кажеш! Рутгер виступав на сцені? Важко повірити. В якому ампула?

— Я бачила його в ролі Густава Вази. Забувалося, що перед тобою студент. Звісно, не тільки через його комплекцію, хоч і це якоюсь мірою підсилювало враження... А ще він грав роль Жана. Маріанна — мадмузель Жулі. Коли Жан довів Жулі до того, що вона взяла в руки кухонний ніж, увесь зал тремтів од захоплення. І від зненависті.

Вівека змовкла раптово. Саме цим вона мимохіть наголосила на словах, що їй були вирвалися. Безперечно, картина, яку пригадала, була найтрагічнішою. Жан доводить кохану до смерті, бо для нього це єдиний спосіб покласти край їхньому любовному зв'язку й врятуватися самому.

— А ти сама грала в театрі? — спитала я, аби тільки перевести розмову на щось інше.

Вівека трагікомічно скривилась:

— А що було грати? Може, роль першого коханця?

Я відчула, що допустилася нетактовності. В студентському театрі завжди можна знайти гарненьких дівчаток, як-от Маріанна. А Вівеці не світило нічого іншого, крім другорядних ролей старих бабищ, а для такого вона була надто обдарована.

Я рішуче змінила тему:

— Оце міркую, коли Маріанна загубила мій браслет... Карл-Герман знайшов його у п'ятницю далеко в лісі. Як ти пригадуєш, пропажа виявилася за сніданком. Джордже твердив, буцімто браслет був на руці в Маріанни, коли вони розійшлись у четвер об одинадцятій вечора. Ти не помітила, чи Маріанна мала браслет на руці, коли роздягалася?

Якусь мить у Вівечиному погляді був сумнів. Одтак вона старанно погасила напіввикурену сигарету і глянула мені в вічі.

— Я саме над цим міркувала: сказати чи ні? Крістер нічого не питав про вечір напередодні вбивства, то я подумала: не варто балакати про речі, що мене не обходять. Може, й помилялася. Втім, ти мене спитала. Нічого не можу відповісти на твоє запитання про браслет. Тої ночі Маріанна взагалі не лягала спати.

На останніх словах Вівека зробила притиск, наче для неї було полегшенням не носити самій цю таємницю. Від несподіванки я отетеріла.

— Кажеш, вона всю ніч була надворі? Ти цього певна?

— Цілком. Я погано спала, бо не хотіла приймати снодійне вже першої ночі. Якби вона зайшла в кімнату, я б одразу це помітила. Зрештою, ліжко було незаймане — це якщо використати Крістерів улюблений аргумент. Вона зайшла о восьмій забрати купальник, але знову зникла, перш ніж я прочумалася настільки, аби щось їй сказати.

— Але що вона робила вночі? З ким була? Ти це знаєш?

Вівека опустила очі й похитала головою.

— Не стану заперечувати, що я здогадуюся, з ким. Але я нічого не знаю достеменно, тому краще мовчатиму.

Вівеці не було потреби говорити до кінця, бо я й так знала, кого має на увазі. Маріанна розійшлася з Джордже об одинадцятій, з Карлом-Германом — о дванадцятій, Ейнар відпадає; отже, залишається Рутгер. Значить, Пюттан мала рацію, коли вважала, що Маріанна зустрілася з Рутгером уночі перед убивством, а Вівека про це знала. Але робити з цього висновок, що у випадку ревнощів Вівека вбила Маріанну, — це вже занадто. З таким самим успіхом убивцями могли виявитись Анн чи Ліль. Зрештою, і Рутгер, у міру розкриття все нових та нових таємниць, стає все підозріліший. Та не такий-то він байдужий до Маріанни, якщо провів усю ніч наодинці з нею!

Вівека задивилася на мене.

— А тепер за твої думки я, напевно, дам п'ять крон. Майже видно, як вони вирують під твоїми кучериками.

Я спробувала всміхнутися.

— Слід було б розповісти все це Крістерові, як гадаєш?

— Так, непогано було б. До речі, чи не пора збудити його і всю решту компанії?

Ми це зробили, й за півгодини Лільборген ожив. На небі не було ні хмаринки, дедалі дужче докучала спека.

— Точнісінько як у п'ятницю, — роздратовано зауважила Вівека, і всі згодилися, що, мабуть, знову заноситься на грозу.

Перед полуднем Ейнар запитав мене, чи не поїхала б я з ним автомашиною до Скуги. Там він мав виконати якесь доручення поліції, принагідно можна було б накупити всього потрібного для Анн-Софі. Я радо згодилася. Побути кілька годин поза Островом видавалося спасінням Божим. До того ж, останнім часом я не дуже часто бачилася з Ейнаром.

— Але вдягни, будь ласка, щось пристойніше, — попрохав Ейнар, промовисто кинувши оком на мої оголені стегна. — Безперечно, ноги в тебе прекрасні, проте я не хочу, щоб моя майбутня дружина шокувала всю Скугу вже з першого свого візиту.

У таку спеку ніяк було вбиратись у штани, і я зодягла білу льняну сукню. Вона підкреслювала мою засмагу і здавалася менш-більш свіжою, хоч такою не була. Ейнар теж обрав білий одяг, і Пюттан, перевозячи нас до Увфаллета, не втрималася від компліменту про підбрану парочку. В Увфаллеті зібралось ще більше людей, ніж учора. Драгувальна команда. Енергійний Бергтрен навіть розстарався на кілька човнів. Я б із задоволенням подивилась, як діє драга, та Ейнар всадовив мене в елегантний блакитний автомобіль — власність Крістера Війка — і поїхав нескінченними узвозами гірської дороги. Час по час я просила Ейнара зупинитись, щоб помилуватися гірським озером чи яругою з кришталево-чистим струмочком. Ейнар охоче приставав, тішачись, що я полюбила його рідні краї, та використовуючи нагоду й самому кинути оком на щось інше, аніж асфальт під колесами. Так багато згяного нам доводилося надолужувати...

Розмовляли ми мало, нам вистачало нарешті сидіти поруч, і розмова точилась аж ніяк не про вбивство.

Скуга виявилася найкрасивішим і найбільш ідилічним із усіх містечок, які я коли бачила. Здавалося, тут кожна вуличка веде до води. Низькі старовинні дерев'яні будинки з майстерно різьбленими могутніми брамами наче нашіптували про минулу велич Бергслагена. При такому закоханому в рідне місто й тямущому екскурсоводові, як Ейнар, час збігав непомітно. Ще дорогою ми вирішували, чи варто Ейнарові привести мене додому й познайомити зі своєю сестрою та зятем, але швидко дійшли переконання, що навряд чи вдасться просто сидіти й балакати з ними, ні словом не обмовившись про події на Острові, а цю тему нам аж ніяк не хотілося зачіпати. Тож відвідини було відкладено, і в бідного Ейнара було на лобі написано, що за кожним перехрестям він побоюється здибати любу сестрицю.

Впоравшись з усіма дорученнями (а це зайняло чимало часу, бо ж з кожним стрічним знайомцем Ейнарові доводилося поручкатися й перекинутися словом-другим), мій коханий десь о п'ятій запропонував пообідати в містечковому готелі. Вже за кавою, глибоко зітхнувши, я нагадала про всі ті похмурі речі, що чекають нас на Острові.

Він кивнув.

— Коли сидиш отак далеко від усього цього кошмару, то навіть не віриться, що то правда.

— А як іде слідство в Крістера? Чи не дізнався він чогось такого, чого я ще не знаю?

— Поліція займалася звичайною рутинною роботою. Надійшли дані про замішаних у цю справу, але не думаю, щоб це було щось нове. Хіба те, що Джордже понад місяць тому справді замовив кімнату в готелі у Бостаді. А от Маріанна нічого там не замовляла.

— А може, то мала бути кімната на двох? — жартома припустила я.

Ейнар удавано спохмурнів.

— Що ти собі, власне кажучи, гадаєш про моральність у нашому колі? Ні, люба моя, на людях ми за будь-яких обставин намагаємося поводитись пристойно.

— Ти — так. Але щодо Маріанни Вальман — сумніваюсь.

— Пак, давай усерйоз. Ти впевнена, що між ними щось було до приїзду в Лільборген?

— Напевно, нічого не було, крім, хіба, кількох поцілунків. Та й ніч вона провела не з ним...

— Яку ніч?

Побачивши Ейнарове здивування, я розповіла йому все, що побачила і почула. Те ж саме зробив і він. Я звернула увагу на дві обставини. Крістерові пощастило з'ясувати, що Рутгерів револьвер, котрим, очевидно, суботньої ночі застрелили Джодже, у п'ятницю пополудні ще лежав у шухляді столика поруч із Руттеровим ліжком. Тоді Анн саме витягла шухляду, шукаючи пігулку від головного болю. Але за всю суботу практично кожен мав нагоду прокрастися туди і хапнути того злочасного револьвера. Адже того дня Пюттан при всіх проходила, де лежить братова зброя.

Та ні, цим шляхом далеко не зайдеш.

Ще Ейнар сказав, що знайдено незаперечні свідчення Джорджевих блукань між дачею та будиночком для гостей протягом доброї частини суботньої ночі. Сила-силенна недокурків і спалених сірників указали навіть, що Джодже принаймні двічі заходив у ліс, де переховувався, щоб його не побачили з боку дачі. Якщо вірити Ліль, нібито вона балакала з Джодже о пів на четверту, то перший раз він ховався, коли о пів на третю Крістер розпочав свою другу перевірку всіх сплячих. Другий раз — коли невдовзі по тім зі своєї невдалої вилазки повертався Ейнар.

Моя кава вихолола. Я малювала плетиво ліній на серветці.

— Отже, він стирчав надворі від одинадцятої вечора до пів на четверту ранку. Це ж дурня треба. І чого він тільки там чекав?

— Чекав на вбивцю. Цього можна бути певним.

— І хто ж убивця?

— Пак, якби я це знав, тут же пішов би до ювеліра й купив би тобі гарну блискучу обручку. А тоді...

— Не відхиляйся од теми. До того ж, ювелір уже замкнув крамницю.

Ейнар задумався. Тоді спитав:

— Ти віриш Ліль?

— Ні... Так. Ти про що?

— Якщо Ліль сказала правду, то Джодже навряд чи її чекав.

Ось так ми сушили мізки над тим ребусом, аж нам помакітрилося в головах. Зійшлися ж на тому, що й Рутгер, і Ліль поводитися доволі-таки дивно. Ейнар неохоче визнав: найдужче це ускладнює становище Рутгера, котрий зазвичай вирізнявся правдивістю. Натомість Ліль завжди могла з легкою душею прибрехати, і тому її обман можна було пояснити й іншими мотивами. Втім, Вівека разом з Анн теж не мали алібі, й якщо ревності були причиною першого злочину, то ці дві жінки напрочуд пасували до тої похмурої картини.

— Або ж...

Я видивилася на незворушного курця люльки поруч мене.

— ...або ж це ти вбивця. Щось ти підозріло поспішив мене покинути, коли в п'ятницю ми поверталися з купання. Чим, до речі, ти тоді займався? Ти навіть не захотів глянути на труп, коли ми попливли до Фуршгюттана. Може, знав, що його вже нема під ялиною? А вчора вранці пішов просто до Стрімчака, саме туди, де лежав Джодже...

— Еге ж, — відповів Ейнар, — у мене манія вбивати. Добре, що ти вчасно це виявила. Щоправда, з Джодже вийшла помилка, бо ж я спеціалізуюся на жінках. А в Лільборгені ще є кілька гарненьких дівчат і молодичок...

Не привчений до таких любовних сцен офіціант ледь не впустив тацю. Та

коректний ліценціат Ейнар Буре вже не зважав ні на які поговори, що могли піти Скузую.

Ми добряче забарилися, й Ейнар турбувався, чи не знудиться Пюттан, чекаючи на нас в Увфаллеті. Тим більше, що саме в тому напрямку насувалися чорні грозові хмари. О дев'ятій ми запаркували авто в Ларсона. Швидко сутеніло. Пюттан саме привезла людей; з моторного човна виходили Крістер, Бергрен і вся решта.

Бадьорим голосом спитавши їх, як справи, я злякано змовкла, бо невеличкий гурт розступився, даючи прохід чоловікам з ношами. Тіло було старанно накрите вітрилом, але я все одно відсахнулася. Десь далеко на півночі гриміло, переді мною простягалася чорна, непривітна й пустельна вода Увлонена.

Підійшовши до мене, Пюттан упівголоса розповіла, що Маріанну знайшли допіру аж надвечір, недалеко від місця, де з озера витікає річечка, біля самого Лільшена. Після двогодинного перехресного допиту в Крістера, дізнавшись про страшну знахідку, Вівека попросила звільнити її від обов'язку ідентифікувати труп. Замість неї викликався Карл-Герман, після чого повернувся білий як полотно. Настрій у Лільборгені був похмуріший, ніж будь-коли.

Крістер і загадав Пюттан відвезти мене й Ейнара на Острів. Ейнар потім мав повернутися, щоб забрати Крістера і старшого поліцаю.

У човні ми дізналися про все докладніше. Найбільшим для всіх випробуванням цього дня стало нашестя журналістів, переважно із стокгольмських газет. Дуже вихований і в міру своїх сил тактовний людя, але саме лиш усвідомлення, що вранці ми фігуруватимемо в усіх газетах Швеції, виводило з рівноваги, а найбільше — Рутгера.

— Ось побачите, — невесело сказала Пюттан, — якщо не станеться чогось, що поклато б край цьому неподобству, то буде ще гірша біда. Хоч би ким був убивця, але війна нервів доведе його до істерики.

— Так це ж непогано, — спокійно зауважив Ейнар. — Тоді, можливо, він сам себе викаже.

— Якщо тільки перед тим не накоїть ще більше лиха, — відповіла Пюттан, очевидно, налаштована бачити все в чорних барвах.

Але вона тут же похжавішала, розповівши, як сама виклала свою теорію Крістерові й той сприйняв це настільки серйозно, що зразу взявся за Вівеку.

— Він її таки підозрює, це я знаю точно. Ввесь вечір Вівека ходила наче у воду опущена.

Наближалася гроза. Ступивши на берег Острова, я відчула, як стиснулося серце. Якою б не була розв'язка, для всіх нас вона буде болюча.

У лісі вже смерклося, тому, всупереч усьому, вітальня манила розпаленим каміном і м'яким світлом газових ламп. Ліль, Карл-Герман і Рутгер грали в бридж, це зразу було видно із замисленого вигляду чоловіків та її обуреного: «Але ж, Карлоньку, ти вимагав чирву, хіба ні?»

— А хто четвертий? — запитала я, глянувши на розкладені карти і порожнє місце навпроти Рутгера.

— Вівека, але вона пішла у погріб по коньяк, бо Анн на кухні.

Анн прийняла на кухні нас із Ейнаром та всі наші пакунки з подякою і пообіцяла чай та перекуску. Повернувшись у вітальню, я мовчки спостерігала, як Рутгер забрав наступні три взятки. Він грав зосереджено й уміло, натомість Карл-Герман прогавив чудову нагоду і після гри зрештою заробив нагінку від Ліль. Рутгер підрахував очки і поремствував на Вівеку, що досі дляється з тим коньяком.

— Коли хочеш, щоб усе було гаразд, слід зайнятися цим самому.

Він вийшов у розчинені двері, а Карл-Герман спитав, чи не зіграли б Пюттан і я з ним у підкидного замість бриджу, де він не дуже петрає.

— Поети, — зауважила Ліль, — не повинні братися за якусь конкретну справу. Бачиш, котику, ти незрівняний, коли пишеш для жінок незрозумілі вірші, але до бриджу тобі зась.

Пюттан мрійливо задивилася на свого кумира.

— Я вважаю, що бриджисти страшенні зануди й сварливі. Недаремно Анн відмовляється грати з Рутгером.

І тут у нас наче грім ударив. Хитаючись, увійшов Рутгер. У широко розплющених очах застиг переляк. Важко дихаючи, він сперся на стіл.

— Рутгер! Що сталося?

Рутгер глянув на нас із бездонним відчаєм.

— Сталося жахливе. Вівека у погребі. Вона... вона мертва.

РОЗДІЛ XII

Згодом Крістер спитав мене, хто як повадився, почувши Рутгерові слова, а я дуже мало чим могла допомогти. Якраз у критичну мить геть забула про свою почесну роль довіреної особи поліції та — якоюсь мірою — її помічниці. Я була така вражена й налякана, що ледь помічала інших. Швидше інстинктивно відчувала, що поруч немає Ейнара, а в кухонних дверях стоїть, наче мармурова статуя, Анн-Софі. Й нічого дивного, бо в той момент ми всі застигли душею і тілом. Неприродну та обтяжливу мовчанку порушив Ейнар, що грайливо поклав руку на талію Анн, щоб дала пройти у двері.

— Ти, бачу, спиш на ходу, а чайник закипів.

Ейнар осягнув поглядом вітальню і спохмурнів. Відпустивши Анн, підійшов до Рутгера, котрий і досі спирався на стіл, наче намагавсь утриматися на ногах.

— Що з тобою? Ти побився з кимсь?

Аж тепер я помітила, що наш господар саме таким і видається. Забруднена біла сорочка, завжди бездоганно причесане волосся розсипалося темними пасмами по лобі. Коли Рутгер неухважним порухом спробував пригладити чуприну, Ейнар, охнувши, спіймав його правицю. Вся долоня була обдерта й закривавлена, і Рутгер дивився на неї з млявим подивом.

— Я заgrimів униз по сходах, — озвався він усе ще непевним голосом.

Ейнар узяв кишеньковий ліхтарик, що поклав на стіл Рутгер. Ліхтарик досі світив. Рутгер відійшов од столу, і тепер уже Пюттан оглянула його з глибоким збридом.

— На що схожі твої штани? Геть обвожені якимсь слизом. Що то таке?

І справді, на донедавна білі штани гидко було дивитися. Не просто собі бруд — там і сям на них видніли смуги і плями якоїсь бурої мазі.

— Це, напевно, мило.

Рутгер уже майже стямився, але якийсь час мені здавалося, начебто у нього не всі дома.

— Мило?

Видно, Ейнарові ввижалося те саме, що й мені.

Рутгер помовчав, відтак сказав:

— Хтось залив рідким милом сходи погребка. Хитромудра штучка, коли хочеш когось зі світу зжити. На тих сходах і без мила небезпечно. Та мені пощастило... я впав досить м'яко. У цю саму пастку потрапила й Вівека: переді мною.

Обернувшись до Ейнара, він повторив:

— Боюся, що вона мертва. Я не наважився винести її сходами нагору. Напевно, з кимось гуртом це вдасться.

Анн прошепотіла безкровними губами:

— Я просила її бути обережною. Я просила...

Ніхто її не слухав. Ніхто не зважав на Пюттан, коли дівчина звеліла братові промити поранену руку, перш ніж знову йти до льоху. Рутгер рвався до дії, він досадував, що на місці немає ні Крістера, ні Бергтрена, і то саме тоді, коли вони найпотрібніші. Але Ейнар, спокійно й майже непомітно, взяв керування на себе:

— Хтось із нас мусить поїхати і привезти їх сюди. Пюттан, ти б не поїхала?

Пюттан відповіла, що поїде, але, бажано, сама. Карл-Герман зголосився її супроводжувати, тож справа владналася.

— Візьми на кухні кишеньковий ліхтарик, — розпорядився Ейнар, — і скажи Свенсону... він десь тут, на моріжку... Скажи йому, хай мерщій чеше до погребка і там чекає нас. Але миттю, миттю!.. Ти, Ліль, мабуть, зостанешся тут і доглянеш за Анн. А ти...

— А я піду з тобою, — квапливо озвалась я.

— Гарзд. Що ж, ходімо.

Ейнар попростував на кухню, де прихопив великий потужний ліхтарик. Менший він оддав Рутгерові й запитав:

— А ще одного не знайдеться?

— Та чому ж, їх тут аж три завжди лежить. А ось той малий я завжди ношу в кишені.

Проте для мене ліхтарика не знайшлося, Ейнар узяв мене попід руку. Ми вийшли надвір. Тепле жовте світло з кухні сягало недалеко, і ми, ведені промінцями ліхтариків, хутенько подолали два десятки метрів до дровитні та комори. Безнастанно гриміло, але жодна блискавиця не роздирала глухої п'тьми. Було так парко й задушливо, що здавалося, грозова хмара нависла над самим верховіттям дерев.

Погріб було видовбано в скелі під коморою. В той час як двері всіх кімнат і комірчин цієї довгої, помальованої в червоне будівлі виходили на південь і були на видноті з вікон кухні та вітальні, вхід до погребка був закритий її західним крилом. Дуже круті сходи, витесані у самій скелі, закінчувалися невеликим передсінком з добрячими дерев'яними дверима. Вхід знадвору прикривався двостулковою лядою; стулки були відкинуті.

Ейнар обережно вкляк і прислухавсь. На той час нагодився захеканий і розгублений Свенсон. У двох словах розповівши йому, що сталося, ми вирішили: Ейнар, краще від поліцає знайомий з небезпечними східцями, спробує зійти вниз і обстежити Вівеку ґрунтовніше, ніж це міг зробити запаморочений падінням Рутгер. Ейнар засунув ліхтарик у кишеню і порачкував униз. Двоє чоловіків присвічували йому, а я, заплющивши очі, молилася Богу за мого коханого й за всіх нас. Молитва подіяла, та ще й як!

Ми почули схвильований Ейнарів голос:

— Я майже певен, що вона жива.

В руці Рутгера затремтів ліхтарик.

— Треба спробувати її винести! — вигукнув Свенсон.

Ба легше було це сказати, ніж зробити. Ейнар повідомив, що Вівека непритомна, а в нього під ногами хрумтить розбите скло ліхтарика. Три найнижчі сходинки залишилися сухими, натомість п'ять над ними були щедро вимашчені милом. Годі було піднятися ними з важкою ношею на руках. Та Рутгер учепився за ляду, а другу руку подав Свенсонові, котрий, у свою чергу, могутньою п'ятірнею підтримував Ейнара, допомагаючи йому сходити вгору. Згадавши покалічену Рутгерову руку й подумавши про, напевно, ще дужче покалічену Вівеку, я ледь справлялася зі своїми двома ліхтариками.

Перед моїми очима з'явилася нерухома, без ознак життя Ейнарова ноша. Не одна тривожна мить промайнула, відколи Ейнар поклав Вівеку на диван, доки наші надії, що вона жива, справдились. А тим часом коньяк і далі лишавсь у погребі. Рутгер зголосився був спробувати його звідтіля дістати, що було б, як на мене, найгероїчнішим вчинком цього тижня. У цю ж мить на Анн напав приступ істеричних ридань. Припинився він, коли Вівека нарешті розплющила очі. Ейнар силоміць, хоч і м'яко, відвів Анн до спальні, послав туди Ліль як сиділку і демонстративно зачинив двері.

Я теж не можу похвалитися, що зробила тоді багато корисного, лишень клячила біля Вівеки та все гладила її брудний лоб. Вівечині блакитні очі гляділи на мене з такою теплотою і вдячністю, що я подумала: якби ти, не дай Боже, вмерла, я б сама своїми руками задушила вбивцю.

Виявилось, в рожевощоккого поліцає, котрого я вважала жовторотим туютьем, були зовсім не дитячі уявлення про те, як слід поводитися з поранени-

ми. Зі знанням справи промацавши Вівеку, він сказав, що переломів немає, хоч одна нога таки звихнута, а на обличчі й руках — силеча саден. І шепнув Ейнарові: будь-що сюди треба привезти лікаря, бо могло щось повідриватися в нутрі.

Але Вівека, помалу оговтуючись, рішуче заперечила:

— Нога лише вдарена, а якщо й звихнута, то на костоправа можна почекаати й до завтра.

Потерпілій, зрештою, пощастило нас переконати, що з нею не сталось нічого страшного, і Свенсон промимрив щось про янгола-хранителя.

Схопивши мене за руку, Вівека благально глянула у вічі:

— Скажи мені, як усе це могло статися? Я полетіла сторчма зі східців? Ой, не треба було довіряти мені тої справи. Завжди примудрююся натрапити на якусь біду. Анн попередила мене, коли я брала ліхтарик, я йшла обережно, але це не допомогло.

Ми перезирнулись, але ніхто з нас не вважав потрібним розбалакувати тепер про мило і спробу вбивства. Замість цього ми заходилися промивати Вівечині болячки та бинтувати ногу. Оскільки Вівека вперлася спати у своїй кімнаті, Ейнар заніс її туди, а я допомогла вкласти й на її вимогу дала їй дві снодійні пігулки. В кімнаті сиділа, доки Вівека заснула. Дорогою до вітальні я згадала її ранішні похмурі пророцтва. Направду нещасливим удався для неї цей понеділок.

У вітальні балакали Свенсон і Рутгер, а Ейнар від порога подав мені знак. Ми зайшли до бібліотеки.

Не вірилося, що всього-на-всього три доби тому ми двоє конспірувалися отут, у день Маріанниної смерті. Відтоді вбивця встиг скоїти ще одне вбивство і бридку третю спробу. Я відвела погляд од бентежної статуетки Ероса і поспитала:

— Ти можеш угледіти якийсь глузд у всьому цьому? Навіщо комусь здалося ставити пастку на Вівеку, найбезневиннішу і найправеднішу з-поміж нас? Ейнар вийняв люльку з рота.

— А ти впевнена, що пастка була призначена для Вівеки?

У тиші я задивилася на нього. І тут у мене наче підлога попливла з-під ніг.

— Маєш рацію. Адже Вівека ніколи не ходила до тутешнього погребка.

— Ти, часом, не помічала: ходила Анн до погребка, відколи стемніло? — сухо спитав Ейнар.

— Та ні... Слухай, тоді Рутгер аж ніяк не може бути вбивцею!

Відчувши дивовижну полегшу, я зрозуміла, наскільки Рутгерова особистість мала вплив і на мене. Та Ейнар замислився.

— Є ще один варіант, хоча мені дуже не хотілося брати його до уваги. Якщо східці намилив Рутгер, то, виходить, він чекав, поки хтось напроситься туди піти. Оскільки ми не знаємо, чи в його пастку впіймався той, для кого вона призначалася...

— Фе! Що більше думаєш, то бридкішим усе видається.

— Тоді давай обличим це. Прийде Крістер, хай він думає. Присядь-но сюди...

Десь-то Пюттан і Карл-Герман розвинули шалену швидкість, бо незадовго ми почули торохтіння моторки. Вона наближалася до пляжу, й хазяїн дачі, в котрого навіть у всіх отих тарапатах зіницею ока залишались улюблені човни, притьмом кинувся в темряву з криком, що їм там не вдасться причалити. А за кілька хвилин до вітальні ввійшли цибатий спокійний Крістер і добродушний старший поліцай, свіжі й енергійні, дарма що наближалась опівніч.

Тут я відчула голод. Чоловіки пішли оглядати погріб, а я тим часом виставила на стіл чай та канапки. Ейнар приніс оту притчу во язицех — коньяк, а Крістер, у шонайкращому гуморі, вирядив Ейнара й поліцаїв до бібліотеки. Мовляв, заслужили на окремий кабінет.

Ми з Пюттан мили посуд — уже вкотре за сьогодні. Коли настала черга ложечок, прийшов Свенсон і забрав мене. Проходячи вітальнею, я помітила

здивовані погляди Карла-Германа, Ліль і Рутгера. Ейнар підбадьорливо всміхнувся мені, а Свенсон із перебільшеною люб'язністю відчинив і зачинив по мені двері. Атмосфера була офіційна, що й казати: за великим письмовим столом сидів старший поліцей Берггрен, озброєний блокнотом і ручкою, а Крістер, утопивши своє цибате тіло у глибокий шкіряний фотель, порухом скомандував мені сісти навпроти.

— Старший поліцей попросив мене трішки погратись у допитувача, — жартома мовив Крістер. Та його погляд свідчив, що це всерйоз.

І враз я усвідомила: ціле щастя, що Крістер вів досі справу геть відкрито. Тільки так кожен із нас міг уповні фізично відчутися всю жахливість події.

З'ясувалося, що мої та Ейнарові свідчення збігалися до йоти. Ми нагодилися на гру в бридж о десятій нуль п'ять, за Ейнаровим годинником. Кінцевий робер тривав шість-вісім хвилин, а Рутгер вийшов хвилин за десять після нашого приходу.

Кивком голови Крістер відпустив мене. Я звелася, кинувши оком на Лео Берггрена. Бідолаха аж упрів над своїми записами. Несподівано для себе самої я випалила:

— Чи не могла б я вам допомогти? Я вмю стенографувати...

У відповідь Берггрен радо всміхнувся, і я приставила стілець до письмового столу.

ПЕРША СЦЕНА. Крістер і Пюттан, зацікавлена і захоплена всією цією історією.

— Пюттан, мене цікавить час. Від початку обіду о пів на шосту я був тут, та коли Свенсон повідомив, що Маріанну знайдено, я вийшов. Скажи мені, коли ви встали з-за столу?

— Одразу ж. Кому б шмат у горло поліз після такого... А тут іще й Вівека розридалася, почувши, що треба йти ідентифікувати труп.

— А хто наполіг на тому, щоб вона це зробила?

— Гадаю — Ліль.

— Тепер найважливіше. Коли будь-хто востаннє ходив до погребу? Ви ж туди відносите молоко, залишки обіду і таке інше?

— Атож. Кілька разів по обіді туди ходила я. А востаннє — це коли ми впоралися з посудом і Анн попросила мене принести з погребу масло і все потрібне для канапок, щоб не морочити собі голову, коли стемніє. Це було пів на восьму, я пам'ятаю, бо саме закінчилися радіоновини.

— Чи не помітила ти там чогось незвичайного?

— Нічого.

— Що ти робила від пів на восьму до десятої?

— Возила тебе та інших чоловіків моторкою туди-сюди.

— І справді. А де тут зберігається мило?

— У шафці під буфетом на кухні. І в погребі теж є.

— Гарзд, спасибі. Поклич, будь ласка, Карла-Германа.

ДРУГА СЦЕНА. Крістер і блідий, але спокійний Карл-Герман.

— Коли ти повернувся на дачу після розпізнавання трупа Маріанни?

— Близько восьмої. Посеред дороги я зустрів Пюттан.

— Що ти робив між восьмою й десятою?

— Спершу випив коньяку, а тоді...

— Хвилинку! Коньяк був у хаті чи ти приніс його з льоху?

— У барі ще було десь зо півпляшки. Цього мені вистачило. Відтак я побалакав трішки з Анн, вона сиділа на самоті й слухала радіо.

— У нормальному настрої?

— Начебто. Її вразила ця знахідка — труп, але мені не хотілося говорити про це, тож я подався до своєї кімнати і ліг там трішки полежати. Чесно кажучи, мене нудило.

— Коли ви розпочали грати в бридж?

— Перед дев'ятою у мої двері постукала Ліль і сказала, що вони з Рутгером прийшли до висновку: треба зайнятися чим завгодно, аби лиш не завертати собі голову тими вбивствами.

— Хто запропонував Вівеці принести коньяк?

— Точно не скажу. Рутгер, виливши рештки з пляшки, сказав, що слід сходити у погріб. Але, як мені здається, Вівека сама напросилася, коли він саме вів гру...

ТРЕТЯ СЦЕНА. Крістер і осяйна, свіжонамакіяжена Ліль. Я почувалася змученою й вичерпаною, а Ліль мала такий вигляд, наче перша година ночі для неї — найкраща пора.

— Сядь, будь ласка. Свенсон може почекати, приділи спершу трішки уваги мені. Що ти робила від пів на восьму до десятої?

— Ми з Рутгером прогулялися. До оглядового майданчика.

— Ліль, я тебе попереджую...

— Любий Крістероньку, ти несправедливий. Який хосен говорити правду, раз усе одно ніхто тобі не вірить? Ми справді були на оглядовому майданчику, вирушили туди зразу по сьомій і повернулися за чверть до дев'ятої. Вже смеркалось, і ми вирішили пограти в бридж.

— Ти грала в парі з Карлом-Германом проти Вівеки й Рутгера?

— Угу, на жаль. Карл-Герман направду...

— А чому з вами не було Анн?

— Їй не хотілось. Хоча Вівека й Карл-Герман теж не палали бажанням грати.

— Хто доручив Вівеці піти по коньяк?

— Рутгер буркнув, що скінчився коньяк. Анн гукнула йому з кухні, щоб сам пішов. Він пообіцяв сходити, як тільки звільниться, бо мусив дограти. Як завжди...

— Як завжди? Що ти маєш на увазі?

— О, він прекрасний гравець. Кому було вести гру, як не йому? Нікому, як завжди.

— А тобі не здається, що таким чином він забезпечився, аби замість нього пішов хтось інший?

— Це, Крістероньку, вигадки. Від них нічого путнього не буде.

— Спасибі за допомогу. І як тільки ми без тебе обійшлися б?

ЧЕТВЕРТА СЦЕНА. Крістер і Рутгер, котрий з явною нехиттю споглядав наші заняття в своїй бібліотеці. Штани й сорочку він поміняв. Утомлені, але уважні очі.

— Скажи, будь ласка, чим ти займався від пів на восьму до десятої?

— Ми разом з Ліль вибралися до оглядового майданчика — від сьомої до без чверті дев'ятого, коли закінчилася радіоп'еса.

— Скільки часу ви провели на горі?

— Принаймні півгодини. Одразу ж по восьмій ми побачили на озері вщерть повну людей моторку.

Крістер і старший поліцай перезирнулися: нарешті щось цікаве. Бергтрен хитнув головою.

— Кого ти бачив, повернувшись на дачу?

— Анн сиділа на кухні й слухала спектакль. Карл-Герман і Вівека вмовили Ліль підсісти до них.

— Перед грою ти не спускався в погріб?

— Ні. Я спитав Анн, чи не потрібно їй чогось для вечері, та вона відповіла, що Пюттан уже приніс все необхідне. Я гадав, спиртного в барі вистачить. Це була жадлива помилка.

— Ви грали безперестанку, від дев'ятої до десятої?

— Так.

— Твоєю партнеркою була Вівека? Ввесь час?

— Так, ми не міняли партнерів.

— У бриджі, коли хтось веде гру, його партнер викладає карти й сидить без дії. Чи практикується таке, що він може відійти від столу?

— А що ж, особливо, коли гра затягується.

— Чи відходив хтось перед Вівекою?

— Ні.

— Ти впевнений?

- Цілковито.
- Хто за що годину найчастіше пасував?
- Наскільки пам'ятаю, один раз — Карл-Герман і тричі — Вівека.
- Навіщо ти так часто брав гру на себе?

Рутгер розгубивсь, але вмить опанувався й надалі давав коректні холодні відповіді навіть на безглузді, як на мене, запитання.

— Можливо, тому, що вони так бездарно торгувалися. Власне, Карл-Герман зовсім не вмів грати, і Ліль не мала від нього жодної підтримки. Вівека теж не брала на себе ініціативу, неначе думала про щось геть стороннє.

- Пак і Ейнар прийшли одразу по десятій. Тоді Вівека вже була вийшла?
- Хвилин за п'ять перед тим, не більше.
- А скільки часу її не було, коли ти нарешті вирішив піти за нею?
- Десь хвилин п'ятнадцять.
- А тобі не здавалося, що це надто вже довго? Ти не подумав, чим вона може там займатися?
- Подумав. Вона могла сходити ще в одне місце.
- Ти не здивувався, коли вона зголосилася піти по коньяк?
- Вона сама була не проти ковтка-другого, то я подумав: хай іде, все одно вільна від гри.

— Ти ж знав, що ці сходи небезпечні.

— Знав. Відколи той погріб, відтоді ми лаштувалися щось із ним зробити. Але майстрів сюди до такої роботи не заманиш, от воно так по-старому й зосталось. Правда, в Анн щодо цього льоху з'явився комплекс...

- До речі, де була Анн, коли ви грали?
- Спочатку слідкувала за грою, а тоді пішла на кухню... Чорт візьми, не вже ти хочеш сказати, що...
- Нічого я не хочу сказати. Лише питаю. Останнє. Як свідчить Пак, ти пішов за Вівекою обхідним шляхом, тобто через моріжок. І повернувся так само. Чому не пішов через кухню, адже так набагато ближче?
- Кожен має право на маленькі примхи. Дуже рідко ходжу через кухню.
- Спасибі, на сьогодні все. Якщо Анн не спить, чи не можна було б і її послухати?

П'ЯТА СЦЕНА. Крістер і зодягнена у довгий, до підлоги, блакитний шлагфрок Анн. Із запухлими від плачу очима, вона одно зчіплювала й розчіплювала пальці рук.

- Коли ти востаннє була в погребі?
- Перед обідом.
- А після обіду?
- Ні, мене виручила Пюттан.
- Що ти робила між пів на восьму й десятою?
- Упоравшись з посудом, сиділа у вітальні. Хотіла послухати п'єсу, що розпочалась о восьмій.

— Яку п'єсу?

— Англійську одноактівку з Улофом Відгреном. Він завжди мені подобався.

- А до восьмої що передавали?
- Старовинну танцювальну музику. Я сиділа на дивані й плела.
- А всі решта де були?
- Пюттан пішла до моторки. Рутгер і Ліль сказали, що йдуть на прогулянку. А Вівека, мабуть, лягла у своїй кімнаті відпочити.
- Лягла? З якої речі?

— Вона була в шоку, почувши, що знайшли Маріанну. Та й мені було не краще. Кошмарні були ці останні дні... Але вона невдовзі оговталася, ми влили в неї трохи коньяку і послали до ліжка. Іноді це помагає — зостатися на самоті.

- А Карл-Герман?
- Він прийшов перед восьмою, зелений, наче від морської хвороби. Я запропонувала йому коньяку, і кілька хвилин ми гомоніли. Але Карл-Герман

спитав, чи я не проти слухати цю п'єсу без нього. Видно було, що й йому не завадило б трохи полежати, тож я його відпустила.

— Усю п'єсу ти просиділа на дивані? Не виходила? Не пересідала?

— Ні.

— Диван стоїть поміж двох вікон. Ти не бачила, що робиться надворі?

— Ні, я сиділа спиною до вікон.

— Вікна були відчинені?

— Так, вони майже завжди відчинені.

— Нічого не чула?

— Нічого, аж доки прийшли Ліль з Рутгером. Але п'єса на той час уже добігла кінця.

— Ти виходила надвір поміж дев'ятою й десятою?

— Ні, я робила на кухні канапки.

— Бачила Вівеку, коли вона виходила до погребка?

— Так, і застерегла її бути там обережною...

Очі Анн знову наповнилися слізьми, і Крістер, очевидно, побоюючись уже третього нервового припадку такої пізньої години, прудко схопивсь і відпровадив її до дверей.

— Ну-ну, йди зараз гарненько полеж і скажи решті, хай візьмуть з тебе приклад. Постарайся заснути.

Він зачинив за нею двері й, тихо зітхнувши, обернувся до нас.

— Ну і що ви про все це гадаєте? Хто з оцих п'ятьох міг так акуратно облити східці рідким милом поміж пів на восьму й десятою?

— Якщо Ліль і Рутгер кажуть правду...

— Зверни увагу, — сухо зауважив Крістер, — що ледь тільки ми згадуємо цю милу парочку, наші міркування стають навдивовижу гіпотетичні. Так, оте їхнє алібі слід вважати дуже непевним.

На Берггреновому добродушному виді проступили глибокі зморшки.

— Його свідчення про моторку цілком правдиві, але він усе одно міг встигнути до оглядового майданчика і назад, а тоді ще накапостити в погребі...

— Вівека поза підозрою, — підхопила я, — і це дуже добре. Вона ж могла й життя позбутися... Карл-Герман каже правду, це й дитині видно. Що ж до Анн...

Крістер задумливо кивнув головою.

— Так, Анн знала, які небезпечні ті східці. Знала також, як можна там улаштувати комусь пастку. Вона бачила, як спершу Вівека, а тоді Карл-Герман прикладалися до пляшки, і чітко передбачила, що пляшку невдовзі доведеться наповнювати. Але це такі міркування, що мені не хотілося навіть брати їх до уваги... Адже вона також краще, ніж будь-хто інший, була в курсі справи, хто найчастіше ходить до погребка по коньяк...

У бібліотеці стало тихо, хоч мак сій. Я шепнула:

— Ні... Не може бути. Це ж безглуздя... Божевілля...

Берггрен важко звівся з-за столу.

— Божевілля? — перепитав він. — Мабуть, від цього й треба танцювати, від цієї печі... Нормальна людина може стати душогубом під тиском обставин і впливом темних інстинктів. Але друге вбивство, третє?.. Що далі, то більше я схиляюся до думки: ми ловимо не сповна розуму вбивцю.

РОЗДІЛ XIII

Коли я прокинулась у вівторок уранці, Ліль сиділа за туалетним столиком і завзято чесала свою руду кучму. Кивнувши мені у дзеркало, вона проказала:

— Надворі лле як з відра. У найкращому дусі поганих романів, еге ж? Природа відображає наші почуття.

У мене щеміли очі, наче хтось сипонув у них піску. Я неохоче звелась на ліжку.

Ліль довго шпералась у безлічі суkenок і спідниць, доки зупинила вибір на оксамитових зелених штанцях і кремовому светрі з високим коміром.

— Сьогодні треба одягнутися з відповідною скромністю. Підіймається завіса перед останнім актом.

— Якби ж то, — кисло відрекла я. — Та ще якби не нам бути в ньому акторами...

Мене перебив стукіт у стінку.

— Це Вівека. Піди до неї, чого вона?

Ліль пішла й тут же й повернулася. За дощовиком. У Вівеки страшенно розболілася нога, потрібен був лікар. Рудоволоса красуня хоробро кинулася в зливу, а я заходилась умиватися, зачісуватись і застеляти ліжко. Червоні штани, біла вовняна кофта, дощовик — і знову стукіт, цього разу у двері. Це Крістер прийшов забрати мене на дачу, де чекала купа незробленої роботи. Я промимрила щось про Вівеку, але детектив заспокоїв мене: він уже побував у неї, аби дещо розпитати й за одним махом передати болетамувальні пігулки. Іх, на щастя, мав при собі Бергтрен. Ейнар же, знехтувавши негодою, поїхав у Фуршгюттан, аби викликати лікаря із Скуги.

— Дізнався щось новенького? — поцікавилася я. Зіщулені, ми бігли підтюпцем до дачі.

— Та ні, Вівека лиш підтвердила те, що сказали інші. Вважає, мило на сходах призначалося для когось іншого. Вівека не знає нічого такого, що робило б її небезпечною для вбивці, тому вважає, ніби ворогів у неї тут нема.

— А тобі часом не здається, що... — завагалась я, — що Вівека знає про минуле Маріанни і Рутгера щось таке, що криє в собі небезпеку для неї? Скажімо, причину їхнього розриву.

— Про це я спитав Вівеку на вчорашньому пообідньому допиті. Не здивувався б, коли б щось приховувала, але вона ні словечком не прохопилася.

До вітальні ми зайшли мокрі як хлющ. Рутгер уже розпалив вогонь у каміні, а з кухні апетитно пахло ячнею й підсмаженою шинкою. Крістер запропонував мені швиденько перекусити і одразу ж зайти до бібліотеки. Сам він уже поснідав.

Проковтнувши сніданок, я зручно всілась у фотелі навпроти Крістера. Переді мною сновигав уперед-назад Бергтрен. Усміхнувшись, Крістер звелів мені поки що відкласти стеноблокнот, оскільки я тепер мала виступати в ролі не секретаря, а свідка.

— Спочатку ми тебе трішки підозрювали. Гадаю, ти нам пробачиш. Знаєш, у Маріанни ми знайшли явні сліди того, що її задушили, перш ніж утопити. Зрештою, не тільки це переконало нас, що у тебе чиста совість. Гарзд. Ти кращий психолог від Ейнара, маєш добру пам'ять, тому спробуй пригадати все, що сталось отут від моменту твого прибуття. Все, буквально все, до найдрібніших деталей. Це б могло пролити світло на мотиви дій і на характери людей, з якими нам доводиться мати справу. Зізнаюсь, я дуже багато сподіваюся від твоєї розповіді.

Досі ніколи не мала уважніших слухачів. За вікном розвісив штори дощ, Крістер окутував нас усе густішими хмарами диму, а я снувала нескінченну нитку подій минулого тижня. Крістера, природно, найбільше цікавили події, що сталися до його суботнього приїзду, і я ретельно відтворювала кожне мовлене по прибутті Маріанни та Вівеки слово. Особливо ж — як мене просили — репліки Джордже, їх було не так-то уже й багато. Нарешті я виладувала все, що знала, і з чистою совістю могла ствердити, що виконала свій обов'язок перед законом.

І запитала, зовсім як Крістер дванадцять годин тому:

— Ну й що ви про все це гадаєте?

— Складається враження, — похмуро відповів Бергтрен, — що кінець нитки цього клубка слід шукати десь у минулому. Атмосфера була вже достобіса напружена, й несподівана поява фрекен Маріанни Вальман викликала цілком зрозумілий вибух.

Крістер наморщив лоба.

— Подеколи мені видається, що я вловлюю якісь взаємозалежності, але вони все вислизують із рук. Десь тут криється таємниця, та мені несила збагну-

ти, що це за таємниця і чому вона призвела до двох убивств і третього замаху...

У двері делікатно постукала Пюттан і поспитала, чи не бажаємо кави. Підкріпившись п'ятьма чашками цього шляхетного трунку, Крістер приступив до наступного етапу слідства. Затвердлі риси його обличчя свідчили про те, що красуні Ліль надається останній шанс.

Із сигарекою поміж гарно підмальованих вуст, Ліль прослизнула у бібліотеку і, наче розпечене кошенятко, пірнула у фотель. Цього разу Крістер озброївся важкою артилерією.

— Слухай, Ліль, я даю тобі нагоду для правдивого свідчення. Все, що ти скажеш, занотується і потім на суді може бути використане проти тебе. І ще одне скажу. Якщо ти тут же не облишиш свою бридку звичку плутати поліції карти, я завтра ж даю в газети матеріал про твою любов без взаємності до Рутгера Гаммара, про твоє втручання у життя Джорджа Мальма, що довело його до передчасної смерті, про...

— Ти негідник, Крістере, і тому не сумніваюся, що ти це зробиш.

Із жовтих очей сипались іскри, бо постріл улучив у яблучко. Під глумливою оболонкою чаївся неспокій.

— Ми вже майже все знаємо, тому викручуватись не варто. Даю тобі хвилину на роздуми...

— Красенько дякую, це зайве. Ти не дав мені вибору. Зрештою, не такто я вже й забрехалась, як це тобі може видаватися.

Подавши мені знак, Крістер пригостив Ліль сигарекою і відкрив вогонь запитань:

— Скільки часу ви знаєтеся з Рутгером?

— Років зо два.

— Вас часто бачили разом після його розриву з Маріанною. Що ти знаєш про цей розрив?

— Нічого... Ой, Крістере, це ж свята правдонька! Мені Рутгер сказав не більше, ніж іншим.

— Але ж ти й сама щось думала?

— Певна річ. Гадаю, Маріанна зрадила його, і це вплигло на поверхню.

— А навпаки не могло бути?

Очевидно, такий ракурс виявився для неї несподіванкою. Спантеличена Ліль випростала спину. В жовто-карих очах зблиснула підозра.

— Ніколи не повірила б...

— А з тобою він її не зраджував?

Ліль видивилася на Крістера й розсипалась легким перлистим сміхом.

— Крістерцю, my darling, у тебе й фантазія! Та він, маючи Маріанну, і оком не кинув би на мене!

— Отже, з тобою знюхався вже після їхнього розриву?

Сподіваючись вибуху емоцій, я затамувала подих. Та Ліль лише знизала плечима.

— Ти ж мій скарбе!.. Хоч, власне кажучи, маєш рацію. «Знюхався» зі мною, бо не мав нічого кращого.

— У вас був тривкий зв'язок?

— Де там. Двічі-тричі прийшов до мене, та й по всьому.

— Це було взимку? Після його шлюбу з Анн?

— Якщо ти наполягаєш, то — так. Але він мене ніколи не любив.

— Гадаєш, він і досі кохає Маріанну?

— Певна річ, на ньому це було написано, як тільки вона тут вигулькнула.

— опиши, будь ласка, своє життя-буття в останні дні. Ти приїхала ввечері у середу... Скільки разів ви бачилися з Рутгером наодинці?

— У середу, коли всі полягали спати, ми пішли пройтися. Дійшли до пристані, там Рутгер запропонував прогулянку човном. Чарівний то був вечір... Але Рутгер здавався якимось скутим і нервовим. Ми прогулювалися десь до другої... У четвер приїхала Маріанна, і якийсь час по тому Рутгер сам спитав мене, чи я не проти піти з ним до оглядового майданчика. Тоді я побувала

там уперше. І там ми погиркалися, бо я згадала Маріанну. Рутгер кинувся від мене, як чорт від свяченої води, а я весь вечір дусалася.

— Що ти можеш повідомити про критичні години в п'ятницю?

— Я вже про це говорила. Рутгер зник одразу по дванадцятій, я бачила, що він близький заламання, тому й вирішила взятися за нього. Гайнула до пристані, та його там не було. Не було також і пласкодонки, і я випливла іншим човником.

— Можеш поклястися, що пласкодонки не було на місці?

— Можу.

— Як довго ти була на озері?

— Приблизно від першої до другої.

— Саме тоді, коли було вбито Маріанну. Це пояснює, чому вбивця не вплив човном і не втопив тіло відразу ж по вбивстві. А потім на зворотному шляху ти зустріла Карла-Германа?

— Так. Він ревнує мене до Рутгера. Ми посварилися. Я полишила його і подалася до оглядового майданчика.

— Може, бачила Рутгера?

— Не бачила.

— Уночі ти виходила надвір?

— Ні.

— А в неділю вночі, коли було вбито Джодже, ти таки бродила всю ніч?

— Так. До пів на п'яту.

— Намагалася розшукати Рутгера? Навіщо? Гадала — чи й досі гадаєш, — що це він убив Маріанну?

— Я маю право не відповідати на деякі запитання?

— Гарзд. Ти побачила мене на пристані. Коли?

— Десь пів на першу. Я сховалася за ялину.

— Чому ти не хотіла, щоб я тебе побачив?

— Не знаю. Злякалася.

— Хотіла, щоб я повірив, наче Рутгер був з тобою, га? Ось чого я не розумію — чому перегодя ти кинулася в обійми Карла-Германа? Чому?

— Ми приятельємо вже кілька років. Карл-Герман у мене закоханий, а я частенько поводжуся з ним не дуже чемно. Я почувалася самотньою, винною, наляканою й недоброю на Рутгера... Боже мій, який же ти, Крістере, дурний!

Вона й справді видавалася дуже маленькою і самотньою у цьому великому фотелі, й уперше за весь час я їй поспівчувала. Ліль справді втратила голову, а Рутгер використовував її, коли заманеться, і відверто нехтував нею. Дивно тільки, що в цьому незavidному становищі опинилася така жінка, як Ліль.

Крістер почервонів, у його голосі відчувалося невисловлене пробачення.

— Що ж, найголовніше — це те, що, як ти стверджуєш, о пів на четверту Джодже ще жив. Так?

— Так. Він скрадався за рогом, а коли нагодивсь Карл-Герман, почув наші голоси й захотів дізнатися, хто це. Розуміється, я спитала його, чого це він вештається тут у таку пору, та ще й самотою, а він відказав, нібито на когось чекає, а раз уже чекає так довго, то почергує ще годинку-другу. Я пустилася сама до оглядового майданчика і там нагабала тебе вже вдруге...

— Ти, я бачу, мене не терпиш.

— Як тобі сказати... Ти такий підозріливий. І такий жорстокий... Повернулась я о пів на п'яту й замкнула двері. Я ж не могла знати, що ти там нишпорив.

— Спасибі, на сьогодні вистачить. Чи можна покладатися на твої свідчення про минулу ніч?

— Можна. Тобто...

Вони довго переважувались поглядами. Зрештою Ліль безпорадно махнула рукою:

— Ой, Війку, ти мене просто гіпнотизуєш. Ми з Рутгером прогулювалися до без чверті дев'ята. Не знаю, що він відтак робив до дев'ятої. А я у той час сиділа в Карла-Германа.

Крістер звівся і майже шанобливо допоміг Ліль підвестися з фотеля. Я цілком розуміла нашого слідчого. За останні півгодини Ліль заслужила на пошану, до останку намагаючись урятувати коханого, свідома того, що навряд чи дочекається від нього вдячності. І дозволила Крістерові морально роздягнути себе, не подавши назнаки, як це було для неї принизливо. Так, у Ліль виявилось куди більше мужності, ніж можна було собі уявити, і я подумки засоромилася, пригадавши, що зовсім недавно мене називали непоганим психологом.

Війк здавався понурим і неуважним, Бергтрен барабанив пальцями по столі, я зосередилася на своїх стенограмах. Зрештою Крістер, зітхнувши, встав з фотеля.

— Коло замикається, — неквапно проказав він. — Підозрюваних стає все менше.

Відчинивши двері, звернувся до Свенсона:

— Попрошу фру Гаммар.

Минулої ночі Анн видавалася вичерпаною, але все це було ніщо порівняно з її виглядом у світлі білого дня. На відміну від Ліль, Анн навіть не торкнулася помадою своїх безкровних вуст, і тепер вони нервово посмикувалися, під очима залягли сіро-сині кола. Здавалося, навіть її волосся позбулось звичного життєрадісного блиску. За останню добу Анн утратила кілька кілограмів ваги, бо блакитна сукня, що так гарно на ній сиділа ще в суботу, тепер висіла, як на вішалці. Не треба було психолога, щоб дійти висновку: з нас усіх Анн-Софі Гаммар стояла найближче до нервового краху.

— Люба Анн, усе це неприємно для нас обох, але нікуди не дінешся. Може, сама полегшиш собі серце, щоб я не задавав запитань?

— Я не... розумію, що ти маєш на увазі.

— Змушуєш мене сказати, що в тебе немає навіть натяку на алібі щодо тих трьох злочинів. І якщо вбивство Маріанни — як ми вважаємо — було наслідком ревнощів, то у тебе був вагомий мотив його скоїти. Ти знала, що Рутгер досі любить Маріанну, але гадала, їхні шляхи ніколи не перетнуться. А вони перетнулись...

Я відвела погляд од широко розплющених бездумних очей Анн. Тихенько схлипнувши, вона вибухнула риданнями.

Ляпас, якого вліпив їй Крістер, подіяв миттю. Куди й щез істеричний припадок. Анн ще якийсь час хлипала, а тоді звела вид і шепнула:

— Я не робила цього. Ти мусиш мені повірити. Я не вбивала.

— Ти й далі дотримуєшся свідчення, начебто спала і в п'ятницю між першою та п'ятою, і в неділю вночі?

— Так, у мене була мігрень, і я прийняла порошок...

Крістерів голос не зраджував ніяких емоцій:

— Попрошу тебе спокійно відповісти на кілька запитань. Це нам допомогло б внести певну ясність у справу. Коли Рутгер сватався до тебе, ти знала, що він любить іншу?

І відповідь була, як схлип:

— Ні.

— Але ж ти мусила знати про його багаторічний зв'язок із Маріанною Вальман!

— Я провела кілька років в Англії й нічого не знала, й ніхто мені не сказав.

— І він умовив у тебе? Що ти одна-єдина?

— Ні. Сказав, що пережив страхотливе розчарування і його почуття змертвіли, але він сподівається, що я допоможу їх оживити.

— Між вами було наперед домовлено, що ти цього року не поїдеш із ним до Стокгольма?

Анн кивнула.

— А коли неждано-негадано вигулькує Ліль і починає фліртувати з ним, ти, природно, починаєш ревнувати. Адже тобі й на гадку не могло спасти, що його «змертвілі» почуття зможе оживити якась чужа жінка. Через це все починаєш дрібну інтрижечку з Джордже...

Від несподіванки Анн стрепенулась.

— Звідки тобі це відомо?.. Що ти знаєш?

— У всякому разі, те, що ти з ним цілувалась о другій ночі в середу, ми знаємо напевно.

— Ти безсовісний! — Анн знову розридалась, але на цей раз плач був куди нормальніший, ніж раніше. — Я ж не давала себе поцілувати, це він силоміць... Я вийшла надвір, щоб...

Вона раптово урвала тираду, та, наткнувшись на Крістерів погляд, силувано повила далі:

— Тої ночі Рутгер не лягав спати, і я вийшла подивитися, де він. І тут спіткала Джордже, дуже милого й чарівливого. Ми з ним трохи побалакали, але мені навіть на думку не могло спасти, що він полізе цілуватися. Я чкурнула геть від нього, тільки-но вивільнилась. Це правда, ви мусите мені повірити!

Анн була зворушлива у прагненні довести нам свою вірність чоловікові. Ось саме в цьому, як на мене, ми справді повинні були їй вірити...

— Що ти робила в четвер, коли прибула Маріанна?

— Рутгер кудись запропастився разом з Ліль, а Джордже і Маріанна гайнули купатись. Мені не лишалося нічого іншого, як зайнятися Вівекою. Я їй показувала Острів...

— А вночі проти п'ятниці?

— Я лежала.

— Але не спала? А де був Рутгер?

— Н-не знаю.

— Та знаєш, добре знаєш. Він був з Маріанною, хіба ні?

— Ні, — пролеbedіла Анн. — Ні.

Вона спробувала звестися на ноги, але — ми й оком не встигли блимнути — зомліла.

Свенсон виніс її на руках. Крістер повільно й зі смаком вилаявся і став міряти бібліотеку з кутка в куток, наче звір у клітці.

— Я пас. Чуєш, Лео? Даю можливість тобі та твоїм підлеглим розплутувати цей чортів клубок. Хоч би кого я заарештував — це буде обов'язково хтось із моїх друзів. Не такий-то я нелюд, як це собі уявляє міс Ліліан. Брудна робота, що далі, то брудніша... Ти щось сказала?

Останнє його запитання адресувалося мені. Переоглянувши свої записи, я лягнула стеноблокнотом об стіл:

— Атож. Я сказала: не дивно, що їй довелося вбивати. Єдине, що мене дивує, — чому вона почала не з чоловіченька.

Крістер звільнив мене на все пообіддя, і я вийшла до вітальні, роздумуючи, як поводитися з Ліль і Анн після їхніх вимушених зізнань при мені. Одначе ніхто з них не показувався на очі, а на мене відразу ж насів Ейнар, запитавши, чи бояться дощу мої кучері, а чи вони перманентовані. Я обурено відповіла, що кучері якнайнатуральніші й ніщо їм так не йде на користь, як дощова вода.

— Серденько моє, це не дощ, це справжнісінький потоп. Якщо в тебе є настрої зіграти роль Ноевої дружини, то ласкаво прошу з'їздити зі мною до Увфаллета. Треба привезти лікаря.

Особливого настрою мокнути я не мала, зате я була закохана, тому з готовністю відказала:

— Та хоч на край світу...

Удвох ми з'їли нашвидкуруч приготований обід, оскільки Ейнар не знав, скільки нам доведеться шукати того лікаря. Одягнувши, на превелику втіху Пюттан, гумові чоботи й дощовики подружжя Гаммарів, ми відчули себе готовими до будь-якої негоди.

Від самого початку мандрівка аж ніяк не тішила. На Увлонені штормило так, що я всерйоз налякалася.

— Такі величезні хвилі на такому великому озері...

— Воно в зворі, навколо горби і гори, отже ж, тільки-но знімається вітер, цей виімок стає чортовим.

Ейнар добряче попопрів, заки завів мотор. Не минуло й хвилини, а ми у

наших дощовиках уже промокли до нитки. На додачу майже не чули одне одного в застудженому деренчанні моторки і шквалах бурі. І як тільки Ейнар примудрявся вести човна у цьому пеклі...

Та ось нарешті ми причалили біля Увфаллета, і Ейнар гукнув, що зараз майже пів на п'яту й треба буде трохи почекати. Сам він заходився длубатись у моторі, а мені порадив піти на пошту забрати кореспонденцію.

Повернувшись назад, я застала лікаря — довготелесого худого сивого чоловіка з сумовито звислими вусами й лагідними втомленими очима. Лікар, що так і не назвав себе, тоскно зиркнув на розтелесоване озеро й забравсь у човен. Мотор чхав і кашляв, але з Божою допомогою моторка неслась уперед. Біля Стрімчака ми мало не врізались у каміння, й Ейнар крутонув стерном так круто, що човен став цапки. Ми ледь устигли стямитись, а тут іще одне лихо: схлипнувши, замовк мотор.

Нас несло до скелястого берега, і, поки Ейнар вовтузився зі зрадливим двигуном, ми з лікарем тримали наготові багри, аби якимось пом'якшити удар об каміння.

Схилившись і згрупувавшись, я напружено вдивлялася в щораз ближчий берег. І раптом мій багор зачепив щось м'яке.

Лікар одразу ж помітив, що я на грані зомління; керований, мабуть, виробленим за довгі роки чуттям медика, він відкинув багор і подав мені руку. Я ткнула пальцем на хвилі, сіла на лавку-банку і розридалась. Ейнар облишив мотор і глянув, куди я показую. Придушено гукнувши щось, він перехилився через борт...

Лікар підхопив на руки безживне тіло Анн-Софі. З блакитної сукні, світлого волосся та взутих босоніж білих черевиків потоками лилася вода.

Ейнар прикусив губу.

— Майже те саме місце, де ми знайшли Джодже... Лікарю, вона мертва?

Зайнятий оглядинами потопельниці медик відповів по хвилині, не піднімаючи голови. Вітер доносив лише клапті його мови.

— ...ніяких слідів насильства... зовсім недавно у воді... штучне дихання... чимхутчіш на дачу... щось вдасться зробити...

Тим часом Ейнарові таки пощастило завести двигун, і ми понеслись до пляжу. Вибравшись на берег, зустріли Війка та Бергтрена.

— Цього я й боявся, — пробурмотів Крістер. — Свенсон міг привести її до тям. Мертва?

— Невідомо. Спробуймо штучне дихання.

У вітальні на дивані напівлежала Вівека з накритою коцом ногою. Круг прибраного по обіді столу сиділи й балакали Ліль, Карл-Герман і Пюттан. У кухонних дверях з'явився Рутгер. До вітальні ввійшов лікар зі своєю ношею на руках.

Рутгерове обличчя спотворилося, страх, огида і жаль попеременно брали на ньому гору, поки він стояв у дверях. Лікар із Крістером гукнули Ейнара та Свенсона й зачинили по собі двері.

Різко повернувшись, Рутгер вибіг надвір. З несподіваною для огрядного чоловіка меткістю за ним навздогін кинувся Бергтрен.

Тепер у центрі уваги опинилась я. Пюттан стяг з мене дощовик і чоботи, Ліль метнулася по суху одіж. Закутана у м'який ватований халат Ліль, тепер я мусила розповісти про свою макабричну знахідку. Вислухавши мене, заговорили всі нараз. Виявилось, останньою, хто бачив Анн-Софі, була Пюттан. Пів на п'яту мила на кухні посуд після незвичайно раннього обіду, коли через кухню пройшла Анн. Ми ж минали Стрімчак о пів на шосту.

— Всього-на-всього година!

— Ми всі були тут, — помалу мовила Вівека. — Всі... крім Рутгера.

Пюттан ухопила мене за руку так міцно, що аж заболіло.

— Вона втопилася? То це вона... вона була вбивця... а тепер наклала на себе руки. Пак, скажи!

Я співчутливо глянула у повні болю, як і в Рутгера, очі.

— Ох, дитинко, не знаю. Взагалі нічого не знаю.

РОЗДІЛ ХІV

Завіса справді піднялася перед останнім актом, і кожен це відчував. Блякли, віддаляючись у минуле, прожиті чорні години останнього тижня, наші нерви благали спочинку, а майбутнє приносило нам все нові випробування. Богу дякувати, Крістер уже не загадував мені стенографувати — за навіть щонайбільшого бажання я б не змогла цього робити.

Як завжди, вітальня чарувала обжитістю, домашнім затишком. Тепле світло газових ламп змагалось з присмерком, у коминку жевріли дрова, все навколо ніби дихало спокоєм і щастям, але посеред цього раю сновигали схиблені й нещасливі люди.

Крістер прийшов із спальні. Його стиснуті вуста свідчили, що боротьба за життя Анн-Софі була даремною. Непорушні, ми сиділи, наче статисти, очікуючи репліки головного актора, щоб розпочати виставу.

Я все ще тримала руку на Пюттан, дівчина тихенько хлипала. Поруч з нами на лавці сиділи Ліль і Карл-Герман: красуня з підібганими під себе ногами, а поет — утупившись у підлогу. Поблідла Вівека була де й раніш, наразі лікар не мав на неї часу.

Ми чекали.

Розчахнулися кухонні двері, у вітальню ввалився Рутгер у промоклій, прилиплий до могутніх грудей сорочці. Застогнавши, він сів на стілець поруч із Карлом-Германом. Бергтрен усівся на порозі.

Крістер неухважно видобув із кишені люльку, але так і не натоптав її.

— Ну? — спитав він.

Рутгер мовчав. Крістер озвався знову, вже гострішим тоном:

— Тобі не здається, що настав час говорити? Багато чого треба пояснити.

Рутгер провів долонями по мокрому обличчі й спробував встати.

— Вона жива?

Бергтрен знову посадив його на стілець. У Крістеровому голосі не було ні тіні співчуття:

— Ні. Скоєно на віки вічні. Можеш не турбуватися, вона ніколи не дізнається про твоє темне минуле.

Кремезні Рутгерові плечі похилилися, обличчя він сховав у долонях. Війк мовчки чекав. Піднявши голову, Рутгер Гаммар, видно, здався на ласку слідчого.

— Про що ти хочеш знати?

— Про неприємні тобі речі. Для тебе і для нас найкраще буде, коли ти розповіси про них при свідках... Тебе багато хто любив і любить. Я хочу почути з твоїх вуст: кого любиш ти.

— Маріанну. Лише Маріанну. Навіть тепер, у цю мить.

— Ти ревнував її?

— Так. Дуже. Не міг подолати цих ревнощів...

— Вона зрадила тебе? Тому ти й порвав з нею?

Рутгер глянув на свої долоні й безмовно кивнув головою.

— З ким зрадила?

— Яке це має значення? Зрадила — та й годі. В такий спосіб, що будь-хто здуріє!

Отже, це таки Маріанна впустила камінець, що породив потім лавину. І вона кохала, заплативши потім таку дорогу ціну за свою любов...

— А тоді ти одружився з Анн?

— Так. Це було моєю найбільшою помилкою. Але я хотів забути все, пов'язане з Маріанною, і думав, що мені пощастить. Та Анн, видно, була надто чиста і добра для мене. Ввесь час мене мучило сумління, що не можу віддячити їй любов'ю, на яку Анн заслужила, не можу позбутися за давнених ревнощів... Ліль, напевно, пасувала б мені куди краще.

Він кинув на Ліль швидкий удячний погляд. Та відповіла йому усміхом.

— Увесь цей час вона була чудова, і я радий, що маю нагоду сказати їй про

це. Коли Ліль намагалася дати мені алібі на ніч із суботи на неділю — бо ж, звісно, вона не плавала зі мною на вітрильнику, — мені стало дуже соромно. Я ж ніяк не заслужив на те, щоб вона мене покривала.

— Ти не бачився з Маріанною перед її появою у четвер?

— Ні разу. Вже й не знаю, як отямився від цього шоку. Хай вона й наробила мені стільки лиха, все ж я відчув, що Маріанною дише кожна клітина мого тіла. І не міг признатись у цьому Анн-Софі. Та в ній тоді б усе перевернулось... Я тут же попросив Ліль прогулятися зі мною, бо не випадає йти самому, коли в тебе гості. Ми забрались на Оглядову гору. На лихо, зайшла мова про Маріанну, і я покинув Ліль саму.

— Ти відвідав Маріанну в її кімнаті?

— Ну-у... Ми зустрілися біля будиночка для гостей, коли я вертався з гори, а вона — з купання. Я не хотів, щоб нас бачила Анн, тому ми пішли в Маріаннину кімнату.

— І там між вами відбулася сцена. Маріанна дорікала тобі, що ти змарнував не лише своє, а й її життя...

Рутгер зачудувався.

— Так, приблизно таке вона тоді казала. Не знав, що стіни мають вуха.

— Ти сам ці стіни будував, — зауважив Крістер Війк. — Пак мимоволі розібрала кожне слово.

— Що ж, ми домовилися зустрітись увечері, щоб обговорити все детальніше. Але я хотів, щоб Анн у той час спала, тому ми зустрілись аж о дванадцятій.

Рутгер утих, але, помітивши, що Крістер чекає продовження, заговорив знову:

— Спершу ми й справді лише розмовляли. Та потім кинулися в обійми одне одному. То була чудова ніч. Я був щасливий. Водночас мене розривали огида, сором і злість на себе, що знов опинився в її тенетах. А як після тої ночі дивитись у вічі Анн?.. І я змусив Маріанну пообіцяти мені, що вона поїде наступного ж дня. Ми не говорили про майбутнє, Маріанна, мабуть, жила тоді тим, що є в дану мить. О восьмій ранку ми розсталися...

— Де ви провели ніч?

— Глибоко в лісі, у північній частині Острова. Маєш на увазі браслет Пак? Я сам зняв його з Маріанни... Не терпів будь-яких прикрас на ній... А потім ми забули про той браслет. У п'ятницю ввечері я подався його шукати, але, видно, хтось мене випередив.

— Ти пообіцяв одвезти її моторкою?

— Ні. Ми дійшли згоди, що найкраще буде, коли якнайрідше показуватимемося разом на людях.

— Ти й справді був у п'ятницю на Лільшені?

— Так. Утік від... Анн і всього цього. Я заплив на Лільшен і там порибалив. Повертаючись о четвертій додому, я відчув, що не зможу спілкуватися з людьми, тож узяв моторку й кілька разів об'їхав навколо Острова. За годину-другу вгамувався... Розумієш, останнім часом якийсь інстинкт гнав мене далі від людей... Побути самому десь у лісі чи на озері, щоб якось знайти вихід з лабіринту... Щоправда, останні події на Острові не дуже сприяли таким роздумам.

— Тому ти пішов у ніч проти неділі плавати на вітрильнику?

— Так. Був свіжий вітер, і... Можеш вважати мене несповна розуму, але спробував би ти побувати у моїй шкурі... Теж би, либонь, не ліг тої ночі коло власної дружини.

— Ти чув постріл, коли було вбито Джорджа?

— Не чув.

У цю мить відчинилися кухонні двері. Увійшов Ейнар, і досі в ризяках, із закасаними рукавами і мокрим від поту волоссям. Обережно зачинивши по собі двері, він стомлено сперся на лутку.

— Анн-Софі... вона дихає.

Ми остовпіли. Рутгер упав на стіл і затрясся в риданнях. Коли конвульсії

мало-помалу вгамувались, Крістер поклав руку на його плече, обізвався співчутливим голосом:

— Ще одне запитання, і я не мучитиму тебе більш. Це дуже важливо знати. Навіщо ти намагався прикрити вбивцю? Не можу знайти ніякої розумної відповіді на це питання...

Рутгер звів голову.

— Я прикривав Маріанну. І свій сором.

Відійшовши до каміна, Крістер Війк оглянув нас поглядом, але заговорив швидше сам до себе:

— Увесь час мене муляли деякі дрібниці, що ніяк не пасували до всієї справи. Звісно ж дрібниці, бо хитрий і розумний убивця не залишив майже нічого напризволяще. Оті начебто марнички не давали мені спокою.

Уперше за увесь вечір він закурив люльку.

— Усі ці три марнички тією чи іншою мірою стосувалися Джодже. Його відкриті будь-чому оку стосунки з персонажами цієї драми свідчили про те, що Джодже вбито не за його гріхи. Червоний шарф у його руці вказував, що Джодже прибрали, бо забагато знав про перше вбивство. Його поведінка завжди була легкозрозумілою, без жодних загадок — і раптом Джодже невідомо бродить ледь не цілу ніч. На когось чекаю — ось як відповідав він тим, хто його питав. Навряд чи він вибрався на любовне побачення; я не помилюся, коли скажу: Джодже пішов на стрічу з убивцею. Можливо, вони домовилися про зустріч; можливо, Джодже мав підстави гадати, що здибається з ним без попередження. А що вони таки зустрілися, ми вже знаємо. Любителів нічних походеньок тут не бракує, ціла низка, тож спробуймо цю низку скоротити. У різний час Джодже балакав зі мною, Ліль і Ейнаром. Ейнарові він сказав, що стрічався також і з Карлом-Германом. Незважаючи на те він і далі стояв на чатах. Може, чекав, доки повернеться Рутгер? Навряд — тоді б він, як і всі ми, подався до пристані. Натомість Джодже вперто тримався моріжка, звідки міг спостерігати за дверима дачі. Висновок такий: Джордж Мальм чекав когось, хто сидів у кімнаті...

Крістер примовк, щоб усмак потягти з люльки, й знову, ледь гучніше, повів:

— Ще одне мене застановило: Маріаннина подорож до Бостада. Як видно, Джодже давно планував туди поїхати, але на ім'я Маріанни ніхто й ніде у Бостаді нічого не замовляв. Ідея зустрітися там із Джодже з'явилась у Маріанни з доброго дива, мабуть, під час якоїсь розмови з нашим красенем уже тут, у Лільборгені. Можливо, Пак має рацію, коли твердить, що обіцяна Джорджеві зустріч правила за цяцьку для втіхи в час розлуки, але наслідки були серйозні.

На якусь мить Крістерові блакитні очі зупинилися на мені.

— Детальна розповідь Пак про події на острові вивела на світло ще кілька цікавих подробиць. Одразу ж після прибуття Вівека сказала, що їхня відпустка добігла кінця й вони вирушають до Стокгольма: Вівека — писати свою наукову працю, а Маріанна — ліпити голову дуже грошовитого консула. Пригадуєте?

Вівека кивнула.

— Цілком правильно.

— Пак також повідомила, що суботнього вечора Джодже намірився був розповісти про своє прощання з Маріанною, але урвав сповідь на півслові. Пак, пригадуєш його слова?

— «А коли ми розходилися по кімнатах, Маріанна пообіцяла зустрітися зі мною в...» — автоматично повторила я.

— Багато в чому ми опираємося на пам'ять Пак, але, гадаю, маємо на це право. Цілуєчись на прощання з Джорджем, Маріанна пообіцяла приїхати до нього в Бостад. І пішла назустріч своєму вбивці. Якщо наше міркування правильні, зустріла його по дорозі, тому навряд чи встигла повідомити про свій свіжовиниклий намір ще комусь. Якщо ви пригадаєте, хто під час допиту в суботу сказав, ніби Маріанна лаштувалась їхати до Бостада, то зрозумієте, чому я надаю цій деталі такої великої ваги...

Я витрищала очі на Крістера. Він розійшовся.

— Ше такі Маріаннині слова забили нам клина в голову: мовляв, Рутгер відвезе її до Фуршгюттана. Адже раніше було вирішено, що це зробить Джодже. Попивши на моріжку кави, Маріанна пішла пакуватися. За півгодини вийшла із своєї кімнати, побачила Джодже і сказала, що її підвезе Рутгер. Хто мав нагоду за цих півгодини нашептати їй на вухо цю брехню?

Не давши нам часу на роздуми, Крістер прудко докинув:

— Хто у подорожах не може спати без снодійних таблеток, а в п'ятницю спить, як по купелі, під першої до шостої дня? Хіба нормальна людина приймає снодійне вдень?

Бергтрен зірвався на ноги. Крістер ступив кілька кроків і сказав тихо, але з притиском:

— Вівеко Стенсон, я звинувачую тебе у подвійному вбивстві: Маріанни Вальман і Джорджа Мальма.

Вівека відкинула коц і оперлася забинтованою ногою на зелений килимок. Повільно й невесело вона кивнула головою:

— Коли тільки ти з'явився, я зрозуміла, що мої шанси невеликі. Ти, Крістере, один із дуже небагатьох чоловіків, чий інтелект я справді шаную...

Пюттан знову вчепилася за мою руку, а я мізкувала: або я дурна, або весь світ з глузду з'їхав...

Вівека глянула на Крістера і потягнулася по сигарету. Прикуривши в нього, злегка всміхнулася.

— Спасибі. Ти б не розповів мені й решті, як дійшов таких висновків? Гадаю, ти свідомий того, що всі ці твої теорії навряд чи правитимуть за доказ моєї провини на суді.

Крістер підкреслено чемно вклонився.

— Залобки. Тим більше, ще деякі моменти потребують з'ясування.

Вівека відкинулася на спинку дивана. Вся наша увага знову скерувалася на Крістера Війка.

— Днями Пюттан сказала, ніби Вівека викликала підозру вже першого дня після свого приїзду. Взяти хоча б її героїчний учинок — гребти п'ять кілометрів у найстрашнішу спеку. Тут не тільки фізична сила, а й неабияка сила волі потрібна. Вірю, Вівека казала правду, твердячи, що саме Маріанна наполягла зробити такий гак сюди до Лільборгена. Вівека Стенсон усвідомлювала, що їй самій приїзд сюди нічого іншого, крім страждань, не принесе. Бо вона віддавна потай кохала Рутгера.

Від несподіванки Рутгер сіпнувсь, але Крістер задивився, своїм звичаєм, на грозіві хмари і вже не звертав на нас уваги.

— Вівека й Маріанна були дуже добрі подруги, але, гадаю, на дні їхньої дружби лежала зненависть. Неймовірно приваблива Маріанна вважала, мабуть, само собою зрозумілим, що її подрузі на роду написано залишатись у тіні. Як і те, що гребти буде Вівека, а красуня тим часом наведе на себе блиск, аби ефектно з'явитися на дачі. Швидше за все, це перше вбивство не планувалося наперед, але воно стало наслідком глибоко прихованих почуттів... До злочину призвела Маріаннина відсутність у ніч на п'ятницю. Лежачи без сну, Вівека чекала, поки повернеться Маріанна із свого рандеву з Рутгером, Вівеку так палило дізнатися, скільки часу воно триватиме, що й звичних снодійних пігулок не вжила. Але Маріанна взагалі не прийшла, і за ці довгі години визрівала думка про помсту. Коли Маріанна заявила за столом, що сьогодні вона від'їжджає, Вівека побачила у цьому свій шанс. Лишившись із Маріанною наодинці в їхній кімнаті, сказала їй: Рутгер хоче тебе відвезти, тож спекайся Джодже і йди до пристані. Маріанна клює на цю приманку, втішає Джодже обіцянкою приїхати у Бостад і прямує до пристані. Трохи далі від крутого повороту стежки на неї чекає Вівека. Не підозрюючи нічого лихого, Маріанна розповідає, як спритно обдурила Джодже, і... Вівека задушила її шарфом і заховала під ялиною, чекаючи зручної нагоди кинути труп в озеро.

Вівека виразно пожовкла. Видно, не вдавалось їй робити хорошу міну при поганій грі. А Крістер вів свій аналіз далі:

— Вночі Вівека впливля пласкодонкою й утопила труп. Але у тому човні залишилася Маріаннина шпилька. Чомусь вона дуже старанно вичерпала воду з пласкодонки. Друга загадка для мене — червоний шарф. Несучи тіло до пристані, Вівека засунула шарфа до кишені, а потім забула про нього і згадала аж у суботу, коли ми так багато про нього говорили. Ясна річ, усвідомлювала, наскільки небезпечно носитися з такою цяцькою, і вирішила вночі позбутись її. Налякана своєю появою, озброїлася револьвером — про всяк випадок, — але тої ночі їй таки не поталанило, бо ж надворі сновигали Ліль, Карл-Герман, Ейнар, та ще й я на додачу. Звісно, вибратися надвір до світання вона не наважилась, а, діждавшись усе-таки досвітку, прокралася до Стрімчака. А тут звідки не візьмися — Джодже, охоплений палким прагненням зловити вбивцю. Ось тільки як саме він почав підозрювати кого треба — я не знаю. Можливо, це мало зв'язок між дивовижною історією про якусь загадкову постать під вікнами Джодже... Саме тої ночі на Стрімчаку він наткнувся на Вівеку — і вона раптом зрозуміла, що все втрачено, крім однієї можливості. А може, Джодже сам їй загрожував... Хоч би там як, але Джодже крутнувся... Ось тоді вона й вистрелила. А далі — простісінька штука: всунути йому шарф у руку й зіпхнути з обриву в озеро.

Досі Крістер вів бесіду рвучко й мимолітно. Може, тому, що всі ці міркування давно крутились у нього в голові, і ось тільки в дану мить він відчув усю їхню силу. Так чи так, але слідчий відвів нарешті погляд од грозових хмар і скерував його на Вівеку.

— Ну а далі не маю певності. Здавалося б, ну хто вичворить щось таке... А все ж, із самого початку я тримався цього єдино логічного пояснення. Ти всього-на-всього перелякалася моїх допитів, ти перепудилася решти ментів і всюдисущих журналістів... І в результаті вирішила піти на ще одне вбивство, тобто на інсценізацію вбивства. Ти вийшла із засновку: всі певні, що ти лежиш і спочиваєш по своїм нервовім випадку. Смію сказати, це стрельнуло тобі в голову тоді, коли Анн слухала радіоп'єсу, а вся компанія розлетілася хто куди. Тоді ти шаснула в погріб, облила східці милом і непомітно вернулася. Ризику не було ніякого, бо хоч би хто тебе тоді випадково побачив, то, звісно ж, подумав би: сходила до вітру, та й тільки. А потім тобі дуже придався бридж. Ти вела гру так, аби будь-якого моменту була змога збутися карт і відлучитись од столу. І нагода трапилася, аякже: коньяку забракло. Пішла по спиртне — та й загриміла коміть головою. Незле придумала. Могла, щоправда, й кісточок там не позбирати, але, як здогадуюся, падала ти не із самої верхотури... Так... Мушу, одначе, признатися, що я в цілковитому тумані щодо сьогоднішнього випадку з Анн-Софі: чи це ти довела її до самогубства, чи не ти... Втім, у будь-якому випадку провина лягає на вас із Рутгером...

Запанувала тиша. Ми презирнулися з Ейнаром. Богу дякувати, цей суцций кошмар добігає кінця...

Тишу порушив голос Вівеки — спокійний, ледь не радісний:

— Ти, Крістере, добряче попрацював, лише я можу оцінити твою роботу по заслугі. Але від самого початку ти виходив із хибних засновків. Так, я вбила Маріанну, не тямлячи себе від ревнощів. Але... Я кохала не Рутгера... Я кохала Маріанну...

РОЗДІЛ XV

— По вас бачу, що ви про мене думаете. А мені тепер усе одно. Цілу вічність я крилася з усім цим від друзів та батьків, але годі, більше не можу. Та й сенсу немає далі таїтися...

Не прошу вас простити чи принаймні зрозуміти мене. Але якщо вже вам цікаво почути доповнення до Крістерової версії подій, то слухайте.

Психолог сказав би, напевно, що мені слід розпочати свою оповідь від часів дитинства, щоб знайти кінець нитки, котра потягла за собою такі страшні наслідки. Не знаю, в дитинстві у мене нічого такого особливого начебто й не було. Як і в моїх двох братів. Богу дякувать, вони розвивалися й

росли цілком нормальними хлопцями, а тепер у них турботливі жіночки й купа рожевошоких дітлахів. Звісна річ, до мене ставилися радше як до хлопця, аніж до дівчинки, тож я росла таким собі хлопчуром з потаємною зневагою до моєї статі. Чому — не можу сама собі пояснити, не можу віднайти нічого такого, що спотворило мої натуральні інстинкти.

Що ж, із самого початку ці інстинкти були звихнуті. Можна снувати які завгодно теорії про психічні потрясіння в дитячому віці чи про вроджені нахили до збочень... Надаремно, бо ж мої батьки — звичайні порядні селяни з відповідною поведінкою. Хай мій тато з непоганою освітою — суті це не міняє. Напевно, я якась відміна, підкидьок — є такий старий забобон у Гельсінгланді...

Уперше я відчула, що відрізняюся від моїх ровесниць, на гімназійному вечорі танців у Євле. Там я навіть мала можливість вибирати між двома кавалерами. Видно, хлопці липнуть не лише до красунь, а й до «своїх у дошку» хлопчурів на зразок мене. Я вибрала такого собі блондинистого парубчка. Бідолаха вбив собі в голову, що він — єдиний на всю Європу розуміється у Шопенгауєровій філософії. Після тих танцюльок, на лавочці у парку, він виголосив цілу доповідь на тему огидності й жалюгідності життя, плів також і про вічно невгамовані прагнення. Вже й не пригадую, як дійшло між нами до поцілунків, зате тямлю, що Шопенгауєр був би повністю задоволений моєю реакцією на оті цьомки-цілунки. Огида — це дуже й дуже слабо сказано. Я чкурнула від мого залицяльника до своєї кімнати, яку ділила з однокласницею — темноволосим тендітним сотворінням, на додачу ще й дуже екзальтованим. Я просто-таки обожнювала її — за красу, химерність, капризність, за все. Вхопившись у нашу кімнату, я — сама на грані істерики — раптом застала подругу запухлою від плачу. Куди й шезли всі мої неприємності! Я кинулася втішати дівчину в її розчаруванні від неподіленого кохання. І тут — сталося... Імпульсивно, як завжди, вона обняла мене і гаряче поцілувала в уста. «Ти просто скарб! Що б я робила без тебе!»

Не стану твердити, ніби в ту мить я усвідомила, в яких тарапатах опинилася. Від того цілунку в мене закипіла кров, а весь наступний рік був справжнісінькою каторгою, інакше не скажеш. Я мордувалася довгими ночами і ще довгими годинами в гімназії, сахалася подруги, відчуваючи, як палко прагне її все моє ество. Наперекір усьому, я спробувала навиворіт душі закохатись у пухкенького хлопчину в окулярах — на філософа-блондина у мене, природна річ, не було ніяких шансів. Надаремно все це було...

Допіру аж в Упсалі я наче знову на світ народилася, виявивши, що не я одна у такій біді: подібних до мене не бракувало ні в жіночих, ні в чоловічих товариствах. Я виклала все — як на сповіді — моїй однокурсниці, й та нараяла мені звернутися до лікаря. Лікар, вислухавши мене, розвів руками і сказав, що тут нічого не вдієш, так воно вже й буде. А психотерапевт порадив не дуже й критися з цим збоченням. Мабуть, він мав рацію, бо я змалку росла чесною й правдивою. Клеїти дурня, прикидатися святенькою — цього я ніколи не вміла. Але я чудово розуміла: коли це шило вилізе з мішка, моему батькові доведеться облишити священикування, адже віруючі люди у таких делікатних питаннях куди нетерпиміші від атеїстів. Якби я повернулася тоді до рідної домівки, то мусила б обирати: або перетворити життя всієї рідні у пекло, або вести подвійне життя. Не залишалося нічого іншого, крім як перебиратися до Стокгольма, бо маломістечкова Упсала ставала вже душнуватою для мене. У столиці я зустріла Маріанну.

Навряд чи варто говорити, що вона стала моїм найбільшим у житті коханням. На жаль, Маріанна належала до типу людей, які ніколи не знають спокою. Такі люди зрадливі й ненадійні. Тривалий час, уже маючи Рутгера, вона зацікавилася мною, й що далі, то дужче...

Вас цікавило, що сталося торік у травні. Рутгер зловив нас із Маріанною на гарячому. Не дивуюся, що він так болісно на це зреагував, але я не сподівалася, що розрив з Рутгером так сильно вдарить по Маріанні.

Разом з нею ми поїхали до Парижа у надії, що це якось допоможе їй за-

бути Рутгера. Не допомогло. Вже за місяць Маріанна вирішила зустрітися з ним. Між нами стали виникати сцени ревнощів. Закінчилося все це — вбивством.

Я дуже добре знала, що Маріанна проводить ніч із Рутгером, але Крістер помиляється, коли вважає, що тої ночі у мене визрів намір убити. Не така-то я вже й негідниця. Не з холодним розрахунком убивала я, а від того, що кров у лице мені вдарила, я не тямилася тоді себе...

Маріаннине рішення про від'їзд було для мене громом з ясного неба. Я пішла за Маріанною в нашу кімнату не для того, щоб допомогти їй пакуватися, а щоб умовити її погодитися принаймні на наш спільний проїзд бодай до Фуршгюттана, аби якось тоді хоч про щось домовитися. Я не знала, що Маріанна сказала Джорджу про те, нібито її відвезе Рутгер. Тим часом я стала мимовільним свідком її ніжного прощання з Джорджем, і це було останньою краплиною в уже повній ущертці чаші. Проміняла мене на Рутгера — це я ще могла якось зрозуміти і простити: все-таки, вона зустрічалася з ним кілька років... Але плігати в гречку з першим-ліпшим красивеньким жевжиком — це вже занадто. Я підождала Маріанну за поворотом, і коли вона, аби досадити мені, заявила, що поїде з Джорджем у Бостад, мені забило дух від люті. Відвернувшись од мене, Маріанна кокетливо поправляла зачіску. Моя нога намацала камінь. Я схопила той камінь і ударила її по голові. Маріанна впала, а я стала її душити. Частенько я пестотливо обхоплювала долоньями її делікатну шийку, а ось цього разу... задушила... Закутала їй шию шарфом, аби не бачити отих страшних синців і крововиливів. Потім сховала її під ялиною, повернулася на дачу і прийняла три снодійні таблетки. Спала від другої до шостої, а ввечері була надто сонна, аби могли думати. Прокинулася я о третій ночі, Пак і Ейнар розбудили мене. Обов'язково треба було переховати труп у безпечніше місце. Спершу я обійшла всю дачу і пересвідчилася, що всі сплять. У Джорджа було навстіж відчинене вікно; почувши, що він ворухнувся, я сахнулася геть.

Засунувши, аби не загубити, червоний шарф у кишеню, я занесла тіло у пласкодонку. Там із Маріанниної сумочки повипадали всі речі, тому довелося вичерпувати воду з човна: ану ж у ньому зостанеться якась помада чи візитівка. Шпильку до волосся я просто не помітила.

Коли прибув Крістер, я вирішила не здаватися без бою. Власне кажучи, мені не дуже дошкуляла совість; витерпівши такий заподіяний Маріанною біль, сприймала її смерть як вирваний хворий зуб... Так, я допустилася помилки, сказавши, що Маріанна відкрила мені свої плани про Бостад. Гадаю, Крістер трохи недооцінив Джорджа, котрий теж подумався, яким важким аргументом проти мене могла стати моя необережна репліка. Я помітила, як він нашорошив тоді вуха, тож озброїтися револьвером видалося не зайвим. Водночас мене вогнем пік той червоний шарф, чимхутчіш треба було його позбутися. Я лежала і чекала до четвертої ранку. Аж тоді наважилася вийти. І раптом відчула, що мене хтось переслідує. Це було вже на Стрімчаку, я не встигла викинути шарф у озеро, Джордж вирвав його з моїх рук. Я навела на нього револьвер, Джордж метнувся до обриву, щоб кинутись у воду. Вистріл прозвучав водночас із його стрибком.

У понеділок після Крістерового допиту я не на жарт налякалася. Моя безпека залежала від Рутгерової мовчанки. Вистачало йому лише заїкнутися про мій зв'язок з Маріанною — і я пропала. А Рутгер змовчав. Уражене самолюбство не дозволяло йому говорити, навіть якщо його свідчення допомагали виявити вбивцю. Правду кажучи, мило на східцях призначалося для Рутгера, проте, сівши за карти, я зненацька зрозуміла, що три вбивства — надто великий тягар для однієї совісті, й вирішила, аби відвести від себе підозру, інсценізувати замах на моє життя. Мусила лишень підібрати слушний момент і звалитись у погріб. Краще було б, якби я там справді розбилася на смерть...

Не знаю, що тут іще додати... Про спробу Анн звести на себе руки я й не відала... Ет, усе одно я винуватиця цього...

Ось я й висповідалась, і на душі стало легше... Ви напевно подумаете: все просто як Божий день. Ненормальна людина з ненормальними нахилами, що довели її до двох убивств... Ой, не таке воно все просте... Мое кохання було для мене глибоким і нормальним... Що поробиш, я змушена була жити якоюсь мірою нечесним і нездоровим життям, і до добра це не довело...

Довгий час панувала цілковита тиша. Своїм щирим зізнанням Вівека наче розтяла старі болочі нариви. Аби лиш Анн була здорова...

Подумки я допасовувала один до одного останні фрагменти головоломки. І як це я не додумалася до цього сама! Інстинктивна реакція Пюттан: «Не могу бути наодинці з нею». Заборона їй ночувати в одній кімнаті з Вівекою. Руттерів дивний погляд на Вівеку, що допомагала зомлілій Анн-Софі. Вислів Ліль, що серед жінок лише Вівека була в захваті від Маріанни. Загадкові Руттерові слова про неприємну фінальну сцену з Маріанною...

Очутив мене від цих роздумів вигук Бергтрена. Вітальня враз заворушилась і загомоніла. Вівека м'яко осунулася на диван, Крістер і Лео трясли її в'яле тіло. У відповідь Вівека блідо всміхнулася:

— Дрібниці... Всього-на-всього кілька таблеток...

Так ось чому вона під кінець своєї сповіді говорила все повільніш і з усе більшими труднощами. З кухні прибіг лікар, та Вівека повільно похитала головою.

— Не варто силкуватися, лікарю. Приятель-медик мене не підвів...

У відчаї лікар констатував, що Вівека вже спить і ніякі блювотні засоби вже не зарадять. Єдиним шансом на порятунок було б — чимскоріш відправити її до лікарні, щоб там випомпувати шлунок. Анн-Софі вже поза небезпекою, тож треба це зробити негайно.

Дош ущух. Уперше за багато днів ніхто не був проти того, що моторку поведе сам Руттер. Зі сплячою Вівекою на руках у моторку зайшов Бергтрен, за ним — лікар і Свенсон. Ми довго вслухались у гуркіт мотора.

— Який сенс намагатися за всяку ціну повернути їй життя? — хрипко шепнула Пюттан. — Приятель-медик свою справу знає прекрасно...

Гадаю, всім, як і мені, полегшало, коли ми дізналися, що Вівека померла ще до того, як моторний човен доплив до Увфаллета.

ЕПІЛОГ

Незважаючи ні на що я проспала ніч глибоким сном без сновидінь, а вранці при яскравому світлі сонця мені видавалося, що всі недавні події відбувалися наче й не з нами.

Беручи в Пюттан сніданок, я спитала, як почувається Анн.

— Вона добряче застудилася, а так ніби нічогенько. Ой, Пак, ти не можеш собі уявити, як мене все це мучило. Подумати навіть було страшно, що вбивцею міг виявитися мій брат...

Я кивнула.

— Нам теж, не тільки тобі.

— Дивно, коли вона встигла проковтнути пігулки.

— Крістер теж дивується. Можливо, тоді, коли він вів аналіз злочинів. Може, ці таблетки уповільненої дії. Розтин покаже.

У бібліотеці я застала Ейнара й Руттера за дрібносписаними аркушами паперу.

— Пишу Вівечиним батькам, — упіймавши мій погляд, втомлено мовив Руттер. — Виявилось, це куди важче, ніж можна було подумати.

Руттер кинув оком на фігурку Ероса і взяв її в руки.

— Бог древніх греків. Для них тип Вівечиної любові не був збоченням. Чи не надто суворо ми засуджуємо ці збочення?

— Може, й надто, — згодилася я. — Руттере, той Ерос приносить лише тугу й печаль...

— Не завжди. Іноді, бува, щастя і життя, — усміхнувся Руттер. — Ос-

танніми днями єдина моя відрада — це споглядати на вас двох. Дозвольте вас поздоровити?

Звісно ж, ми дозволили, хоча не могли збагнути, як це йому вдалося розкрити нашу таємницю. Засміявшись, Рутгер сказав, що з усіх таємниць минулого тижня наша з Ейнаром була найлегшою для розкриття. А відтак знову посерйознішав.

— Я розмовляв з Анн. Вона вважала, що це я вбивця і викрити мої злочини — питання лише часу. Ось це й погнало її на Стрімчак... Вона й далі кохає мене. Може, мені ще вдасться зробити її щасливою...

У бібліотеку ввійшов Крістер, щоб попрощатись.

— Розумію вас, — зітхнув Рутгер. — Лільборген тепер навряд чи можна вважати привабливим місцем для відпочинку. Ви всі від'їжджаєте?

— Ліль їде до Стокгольма у моєму автомобілі. Карл-Герман охоче погостює тут ще кілька днів, поки газетярі знайдуть якусь іншу сенсацію. Як на сучасного поета, він не пропадає за паблісіті.

Я запитливо зиркнула на Ейнара. Він усе вирішив за нас двох.

— Сьогодні ми їдемо до Скуги. Але навідаємося сюди, це безумовно.

Ось тут я не була з ним згідна, але не перечила. На моріжку ми побачили Пюттан і Карла-Германа.

— Що це ви робите? — поцікавилась я, глипнувши на олівець у поетовій руці. — Пишете новий шедевр?

— Карл-Герман пише за мене мою роботу з літератури.

— Пюттан! — гримнув на неї Рутгер.

— Рутгере, а як же інакше здобути матеріал для цієї роботи?

— Це ти незле придумала, — зауважила я, без особливого бажання згадавши свою власну ліценціатську працю. — А от мені нічого такого на думку не спало. Втім, не всі сучасні поети такі покладисті, як Карл-Герман. А можна спитати, що він думає про вільну любов?

— Поки що цього не знаю, — саянула очима Пюттан. — Зате знаю, що...

— Що за цей тиждень гіркі ліки вилікували мене від Ліль, — зайшов їй у тон Карл-Герман.

До нас підійшла Ліль Арусандер і поцьомкалася з усіма нами на прощання. Її очі мерехтіли, наче ясний янтар.

— Прощайте, любі. Сумно, що так мало побули разом. Але восени ми обов'язково зустрінємось у Стокгольмі. Пообіцяйте мені це!

За її плечима сумирно стояв нав'ючений дорожніми сумками, футлярами для капелюшків та парасольками від сонця комісар Крістер Війк...

